

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451 - 4257

SUBOTICA, 16. TRAVNJA 2004. * CIJENA 20 DINARA * BROJ 63

**Obrazovanje na
hrvatskom jeziku**

**Treća generacija
pred upisom**

ANA GABRIJELA ŠABIĆ · IVAN VITEZ · JOSIP BARIČEVIĆ
I SURADNICI

**PRIRUČNIK
UZ HRVATSKU POČETNICU**

PRINOSI METODICI POČETNOGA ČITANJA I PISANJA

**Intervju:
Mato Jurić**

TEMA BROJA: IZ KAKVOG SE UDŽBENIKA U SRBIJI UČI POVIJEST

OBJEKT
Gulyás
CSÁRDA

~čarda, farma nojeva, sobe za izdavanje~

Ludoški šor 106
24418 ŠUPLJAK
Telefon: 024/758-093, 758-082

VETERINARSKI ZAVOD SUBOTICA a.d.

Beogradski put 123
24106 Subotica
Telefon: 024/567-933, 567-984
Fax: 024/567-871, 567-736

**KOMPLETNA HRANA
ZA ŽIVOTINJE**

KOMPLETNE SMJEŠE ZA ŽIVOTINJE:

Smješa N, Smješa PS 1, Smješa PS 3, PSB Finišer, PSB Starter, Smješa KD,
Smješa TS 1, Favorit P, Premixi, Superi i VETCAN — kompletna hrana za pse.

Obrazovanje na hrvatskom jeziku Treća generacija pred upisom.....	6,7
Hrvatski jezik u osnovnim školama Imamo i kadrove i udžbenike.....	8,9
Godinu dana nakon pada Saddama Eskalacija krize.....	10,11
Intervju Mato Jurić.....	12-14
Udžbenik povijesti Loš proizvod je loš.....	16,17
Korak po korak – Gabrić ćuprija Idejom do stvarnosti.....	21
Nova izdanja Leksikon podunavskih Hrvata.....	31
Okom svećenika o filmu Pasija Snažno naglašene poruke.....	33

IMPRESSUM

OSNIVAČ:

Skupština Autonomne Pokrajine Vojvodine

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mr. Mato Groznica (predsjednik), Dušica Dulić,
Kalman Kuntić, Marija P. Matarić, Dražen Prčić,
Stipan Stipić, Zvonko Sarić, Zvonko Tadijan,
Tomislav ŽigmanovDIREKTOR I V. D. GLAVNOG I
ODGOVORNOG UREDNIKA:

Zvonimir Perušić

REDAKCIJA:

Ivan Andrašić (Podunavlje),
Dušica Dulić (Subotica),
Jasminka Dulić (dopisništva),
Ivan Ivković Ivandekić (fotografije),
Dražen Prčić (sport i zabava),
Zvonko Sarić (kultura),
Nada Sudarević (fotografije)

TEHNIČKI UREDNIK:

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:

Zorica Tikvicki,
Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatska.rijec@suonline.net

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

TISAK: »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Sekretarijata za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.List je oslobođen poreza na promet na osnovu
mišljenja Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje
i kulturu; broj 106-413-00221/2003-01 od
20.3.2003. godine

Najvažniji projekt

Od ponedjeljka kreće evidentiranje djece za upis u prvi razred osnovnih škola, a ovo je treća godina kako roditelji u Općini Subotica mogu upisati prvu na nastavu na hrvatskom jeziku. U Subotici, kao institucionalnom i kulturnom središtu Hrvata u Srbiji i Crnoj Gori, a i u nekim okolnim mjestima, hrvatski odjeli prvog razreda bit će formirani u onim školama gdje školovanje na hrvatskom jeziku već postoji od prošle ili prethodne godine, a računa se da bi do osnivanja hrvatskih odjela moglo doći i u nekim drugim gradskim i prigradskim školama, u kojima ranije nije bilo dovoljno zainteresiranih za upis.

U onim mjestima u kojima Hrvati žive u značajnijem postotku, a u kojima se nastava ne izvodi na hrvatskom jeziku (Sonta, Bački Monoštor), uspješno se sprovodi fakultativni predmet – izučavanje hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture, a evidentiranje zainteresiranih za ovaj predmet obaviti će se u rujnu, i to u svim razredima osnovne škole u različitim vojvođanskim mjestima, kao i u Gimnaziji u Subotici.

Školovanje na materinskom, hrvatskom, jeziku vjerojatno je najznačajniji projekt hrvatske manjinske zajednice u SCG. Nakon gotovo pola stoljeća apstinencije i Hrvatima je priznato jedno od osnovnih kolektivnih prava, a to je mogućnost da se jezik, kao osnovni element nacionalne identifikacije, čuva i njeguje na najdjelotvorniji način – u školama. Zakonskih prepreka više nema. Štoviše, i u protekle dvije godine država je tu-i-tamo progledala kroz prste propise i odobrila osnivanje hrvatskih odjela i u slučajevima kada je broj prijavljenih đaka bio ispod propisanog minimuma, tako da danas imamo i razrede sa po desetak i manje učenika, što je zapravo dodatni stimulans za ostale roditelje, budući da se u odjeljenjima s manjim brojem učenika lakše i studioznije može izvoditi nastava. Ako se to usporedi s većinom razreda na srpskom nastavnom jeziku, gdje nerijetko u istoj učionici sjedi i preko 30 učenika, onda uz već postojeća, dodatna obrazloženja u prilog upisa djece na školovanje na hrvatskom jeziku i nisu potrebna.

Izobrazba na hrvatskom jeziku zbog svega proživljenog u proteklih 50 godina, a poglavito u devedesetim godinama prošloga stoljeća, vrlo je osjetljivo pitanje. To je i glavni razlog zbog kojeg su se u protekle dvije godine roditelji teže odlučivali za upis djece u hrvatske odjele. Situacija se, međutim, mijenja i takve samocenzure u budućnosti ne bi trebalo biti, budući da vrijeme prolazi i da se okruženje, bez obzira na sve, privikava na postojanje i hrvatskog bića na ovim prostorima.

Z. P.

TJEDNIK

ČETVRTAK, 8. 4.

Skupština Vojvodine prihvatila Prijedlog zakona o prestanku važenja Zakona o pravima optuženog u pritvoru Međunarodnog suda u Haagu

NEDJELJA, 11. 4.

Širom svijeta kršćani proslavili najveći blagdan – Uskrs, papa Ivan Pavao II. pozvao na jedinstvo kršćanskoga svijeta

PONEDJELJAK 12. 4.

Radmila Milivojević: Još ne postoji politička volja da Srbija i Crna Gora postanu funkcionalna zajednica

PETAK, 9. 4.

Policija i BIA zaplijenili veću količinu oružja u Streljačkom klubu Crvena zvezda iz Beograda

SUBOTA, 10. 4.

Tibor Varadi: Položaj SCG bio bi otežan po tužbama BiH i Hrvatske, ukoliko bi bivši predsjednik Srbije Slobodan Milošević bio osuđen za genocid

UTORAK, 13. 4.

Independent: Politička situacija u Srbiji dramatično se promijenila od smrti premijera Zorana Đinđića

SRIJEDA, 14. 4.

Delegacija HNV-a kod predsjednika Narodne skupštine Srbije Predraga Markovića

PLAĆA ZA GENOCID

UNjemačkoj i danas postoji dilema jesu li pripadnici nekadašnjeg Hitlerovog Vermahta zločinci ili nisu, pa kako bi se to razjasnilo pribjeglo se individualizaciji krivice, pa je ono što je pojedinac činio, postalo mjerilo krivice. Danas se ovdje prikriva ta pojedinačna krivica i ide se ka kolektivnoj krivici, pa se onda za nekoga kaže »on je bio samo liječnik« ili »on je bio samo novinar«. I dr. Mengele je bio samo liječnik i Goebels novinar, pa su odgovarali za ono što su učinili. Neophodno je razdvojiti vojnika Vermahta, koji je služio Njemačkoj, i SS oficira Hitlerove partijske vojske, koji je to radio iz uvjerenja, zbog čega je, uostalom, SS vojska kolektivno proglašena za zločinačku organizaciju. Razdvojimo danas sve to u Srbiji i kažimo jasno: Ne može se dobivati plaća za genocid! **Nenad Čanak**, predsjednik Skupštine Vojvodine, »Dnevnik«, 9. travnja 2004.

HIPOKRIZIJA

Ona, istina, provocira. Traži da se opredijelimo. Istina sja, zatirali je mi ili ne. Sada će se opet mnoge savjesti pokazati na djelu, kao i proteklih mjeseci i godina. Opet će se vidjeti tko je konstruktivan, a tko destruktivan. Oni koji su i do sada bili konstruktivni, sada su možda dodatno došli do izražaja. Oni zamaćena pogleda sada se mogu otarasiti prošlosti, priznati pogrešku i reći: ljudski je griješiti, ali vražje ostati u zloči. I ova, kao i svaka druga kandidatura, jest izraz ljudi koji priznaju neke vrednote. Ali za mene je to na drugome mjestu: važnija je vjerodostojnost, to je ono što zahtijevam prije svega od sebe, a potom od onih koji su u javnoj službi. Oni su dužni raditi svoj posao. Mogu čovjeka oblijepiti svim mogućim nagradama, a onda vas ostaviti da u blatu umrete od gladi. To je strašna hipokrizija. Tko daje nagradu, pokazuje lice. Ali bilo bi neusporedivo bolje kada bi političari obespravljenima vratili osnovna ljudska prava. A nagrada nikakva nikome ne treba – meni ponajmanje. Ali ako nagrade uvijek iznova ukazuju na hipokriziju – tada neka ih bude. **Mons. Franjo Komarica**, banjalučki biskup, službeno kandidiran za Nobelovu nagradu za mir, »Novi list«, 9. travnja 2004.

PRIZNAVANJE POMIRENJA

Pitanje treba li se srpsko javno mnijenje pomiriti s takozvanim gubitkom Kosova? Mislim da se srpsko javno mnijenje već pomirilo s gubitkom Kosova, ali da to ne smije još sebi priznati. Međutim, morat će se pomiriti s činjenicom da Kosovo već davno nije srpsko. Kosovo nije bilo srpsko već ni 1912. godine. Koliko je Kosovo demografski bilo »srpsko« kad je »Stara Srbija«, točnije Kosovo i Makedonija, mirovnim ugovorom iz Bukurešta 1913. postala dio Kraljevine Srbije? Prema prvom jugoslavenkom popisu 1921., 26 posto tamošnjeg stanovništva je govorilo srpsko-hrvatski, a 21 posto je bilo pravoslavne vjere. Dakle, albansko stanovništvo nikad nije htjelo biti dio Srbije, i za njih je oslobođenje Kosova poslije Balkanskih i Drugog svjetskog rata bilo osvajanje. **Stevan Pavlović**, profesor povijesti na britanskom sveučilištu Southampton, Radio Slobodna Europa, 8. travnja 2004.

SVI U HAAG

Zbog velikog interesiranja građana za dobrovoljni odlazak u Den Haag Odbor za ljudska prava u Boru raspisao je javni oglas u kome se zainteresiranima (za sada ih je više od trideset) daju dopunska objašnjenja o tome kako se može stići do Nizozemske. Svaki kandidat mora ispuniti bar tri uvjeta: da je državljanin Republike Srbije, da je punoljetan i da priznaje krivicu za učinjena krivična djela genocida ili ratnog zločina. Svi prijavljeni »kandidati« za Haag iz Bora, grada u kome su prosječna primanja negdje oko osam tisuća dinara, nadaju se kako će ih oni u Tribunalu »primijetiti« i unaprijed se raduju onome što bi ih u tom slučaju čekalo – mjesečna materijalna nadoknada u visini plaće zastupnika u Republičkoj skupštini, dva puta mjesečno plaćeni troškovi odlaska članova obitelji do Haaga, plaćeni troškovi telefonskih računa za komunikaciju s pritvorenikom. »Vremek«, 8. travnja 2004.

PATRIOTSKA OBVEZA

Nedavna provala nacionalističkih strasti usmjerenih protiv Islamske zajednice u Srbiji kada su, u odmazdi zbog paljenja pravoslavnih crkava i manastira na Kosovu, mladi patrioti odnijeli »slavnu« pobjedu u borbi protiv beogradske i niške džamije – pregazila je još nekoliko jedinstvenih spomenika kulture. Razmrskavanje šehitskih nišana iz 15. i 16. stoljeća, autentične i rijetke vrste nadgrobnih spomenika s balkanskih prostora, nastalih po uzoru na stećke, nisu snimale televizijske kamere, niti se oko njih vodila živa ali neravnomjerna bitka s omanjim policijskim redom. Nije bilo ni pijanih huligana, ni viđenijih branitelja srpskih nacionalnih interesa. Ovu »patriotsku obvezu« ispunio je, tvrde obaviješteni izvori, izvjesni pukovnik Dragan Nikolić – načelnik muzejskog odjeljenja Vojnog muzeja u Beogradu, u čijem se posjedu šehitski nišani nalaze od 1960. godine kada su dopremljeni na Kalemegdan iz Bosne i Hercegovine za potrebe nove tematske postavke. **Milica Jovanović**, »Danask«, 13. travnja 2004.

Dujizmi

- ✓ *Svijet se sve manje zanima za nas. Mi smo odveć poznati;*
- ✓ *Da smo otvorena zemlja, pao bih u zemlju;*
- ✓ *Shvatili smo gdje se nalazimo. Nema nam izlaza!;*
- ✓ *Umjetnost je ostati prirodan.*

Dujo Runje

Restrikcije Vlade Republike Mađarske prema tamošnjoj hrvatskoj manjini

Nečujni alarm

Nedostatak potrebnih financijskih sredstava osjetan je i za pojedinca i za cijelo društvo.

Podjela državnih financijskih sredstava uvijek je povlastica političke elite koja je na vlasti. Proračun države priprema Vlada, a usvaja ga zastupničko tijelo Parlamenta koje je obično podijeljeno na vladajuću i na oporbenu stranu. Kakav je proračun neke države, umnogome ovisi i o političkom razmišljanju, ali naravno prvenstveno o ekonomskoj moći, to jest izvoru iz kojeg država crpi sva sredstva. Uoči izbora tijekom kampanje obično se čuju razna obećanja koja pokušavaju glasače uvjeriti u činjenicu da ako svojim glasom podupru danu političku stranku, njih čeka od prijašnjega bolji život. Ta naša odluka i povjerenje obično traje četiri godine (barem to potvrđuju dosadašnji izborni rezultati nakon demokratskih promjena).

ŠTO UČINITI?: Ovih dana sve češće čujemo o restrikcijama koje uvodi i želi uvesti Vlada. Gotovo ne postoji područje gdje se ne javlja smanjenje proračuna javnih ustanova. Tako taj bolni val nije zaobišao ni nas manjine pa i naš tjednik koji svoja sredstva u velikoj mjeri crpi iz državnoga proračuna. Na žalost, nakon nekoliko negativnih obećanja ovih se dana dogodilo ono najgore, stiglo je pismo od ureda koji je dužan osigurati novac za izlaženje svih manjinskih listova, u kojem stoji da zbog toga što ni ured, to jest Javna zaklada za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj, nije dobila sredstva iz državne blagajne, na neodređeno vrijeme mora ukinuti financiranje spomenutih tiskovina pa tako i našega Hrvatskoga glasnika. Izgleda da nije važno što je ta potpora pravno zajamčena, postoje neke više sile protiv kojih se ne može ništa činiti.

Zvali su me i ostali kolege, urednici koji

Sjetio sam se pojma reciprociteta koji je veoma omiljen u našim međunarodnim odnosima, osobito kada se radi o pripadnicima mađarske manjine u susjednim zemljama.

Zamislao sam situaciju

Piše: Ladislav Gujaš

kako bi reagirala mađarska politička elita ako bi se slično dogodilo sa sličnim mađarskim institucijama u zemljama gdje živi mađarska manjina. Najvjerojatnije ne bi izostalo ni političko reagiranje radi određenog pritiska.

su odgovorni za izlaženje svog lista i postavili poetsko pitanje: što da se čini?

Doista, što činiti u takvoj situaciji za kakvu još do sada nije bilo primjera?

Sjetio sam se pojma reciprociteta koji je veoma omiljen u našim međunarodnim odnosima, osobito kada se radi o pripadnicima mađarske manjine u susjednim zemljama. Zamislao sam situaciju kako bi reagirala mađarska politička elita ako bi se slično dogodilo sa sličnim mađarskim institucijama u zemljama gdje živi mađarska manjina. Najvjerojatnije ne bi izostalo ni političko reagiranje radi određenog pritiska.

SAMI NE MOŽEMO MNOGO: Prije nekoliko tjedana sam iznio neka svoja mišljenja na tu temu kada sam spomenuo i činjenicu da proračunska stavka namijenjena od strane mađarske Vlade Mađarima u susjednim zemljama nije taknuta. A poznata je i činjenica da se ne radi o malom novcu, osobito ako ih usporedimo s potporom koja je osigurana za urođene manjine u Mađarskoj.

Po mojoj procjeni u zraku visi politički problem koji trenutno nije shvaćen dovoljno ozbiljno ni s jedne ni s druge strane. Vjerojatno mađarska politika misli da je prikličenje Mađarske Europskoj uniji već riješeno i nadalje nije potrebno zadovoljiti očekivanjima i raznim kriterijima koji su postavljeni od strane Unije, a s posebnim naglaskom se odnose na domaću manjinsku politiku.

Pitanje je hoće li se taj za političare gotovo nepostojeći, a za nas manjine golemi problem uopće primijetiti. Samo se bojim ako ostanemo sami, nećemo moći mnogo toga učiniti. Na žalost naš se alarm slabo čuje.

Autor je glavni i odgovorni urednik Hrvatskog glasnika, tjednika Hrvata u Mađarskoj

Obrazovanje na hrvatskom jeziku

Treća generacija pred upisom

Piše: Jasminka Dulić

Prva faza upisa prvaka u osnovne škole – evidentiranje djece počinje 19. travnja u svim osnovnim školama. Evidentiranje djece traje do 31. svibnja, nakon čega će se izvršiti njihovo raspodjeljivanje po osnovnim školama.

Treća je godina kako roditelji u Općini Subotica mogu upisati djecu u prvi razred osnovne škole na hrvatskom nastavnom jeziku. Razgovarali smo tim povodom s ravnateljima škola, učiteljicama i roditeljima čija će djeca sada već poći u drugi ili treći razred na hrvatskom jeziku.

Ivan Stipić

POČINJE UPIS: Ravnatelj Osnovne škole »Ivan Milutinović« u Subotici *Ivan Stipić* rekao je kako je prošlog četvrtka u sve škole stigla Obavijest kojom je precizirano kada počinje evidentiranje djece za upis u prve razrede, koji su uvjeti upisa, te u kojim školama se vrši upis u odjele na hrvatskom nastavnom jeziku u Općini Subotica. »Hrvatski odjeli prvog razreda će biti formirani u onim školama gdje školovanje na hrvatskom već funkcionira od prošle ili prethodne godine. To su sljedeće škole u Subotici: OŠ »Ivan Milutinović«, OŠ »Matko Vuković« i OŠ »Sveti Sava«. U okolnim mjestima prvaci se mogu upisati u Starom Žedniku u OŠ »Pionir«, u Tavanaku u OŠ »Matija Gubec i u Đurđinu u OŠ »Vladimir Nazor«. Postoji i mogućnost upisa u još dvije škole, gdje do sada nisu bili formirani razredi jer nije bilo dovoljno zainteresiranih za upis – to su OŠ »Đuro Salaj« u Subotici i OŠ »Vuk Karadžić« u Bajmoku.«

»Roditelji mogu doći i evidentirati dijete za upis u prvi razred. Evidentiranje djece obaviti će se od 19. travnja do 31. svibnja ove godine, i to svakog dana, osim subote i nedjelje od 8 do 12 sati u svim osnovnim školama, a na hrvatskom nastavnom jeziku u spomenutim školama. Prilikom evidenti-

ranja djece roditelji trebaju priložiti rodni list i uvjerenje o liječničkom pregledu djeteta, koje na području grada Subotice izdaje Služba za zdravstvenu zaštitu žena i djece, a u naseljima Općine zdravstvene stanice u mjestu«, rekao je Stipić.

REFORMIRANA ŠKOLA: Prvaci koji se ove godine upišu, kao i oni koji su se upisali prethodne godine, pohađaju nastavu po reformiranom programu. Nova ministrica prosvjete *Ljiljana Čolić* je nekoliko puta u javnosti rekla, kako se započete reforme neće stopirati nego će se nastaviti. Da li su svi programi na hrvatskom jeziku za prvi i drugi reformirani razred napravljeni, s obzirom da su programi, koje je Hrvatsko akademsko društvo izradilo prije tri godine, bili za nereformirano obrazovanje: »Škole trenutno rade prema dva sistema, reformiranom i nereformiranom programu. Kompletan tradicionalni program je izrađen za hrvatske razrede i on je usvojen prije tri godine, a sada su izrađene i Osnove školskog programa za »reformiranu školu« za prvi i drugi razred. Programi su usvojeni od strane Pedagoškog saveta Ministarstva obrazovanja i sporta Republike Srbije i sad se čeka da se službeno objave u obliku jedne knjižice. Osnove školskog programa su dokumenti bez kojih se

Dujo Runje, član Izvršnog odbora HNV-a

Uvjeti upisa

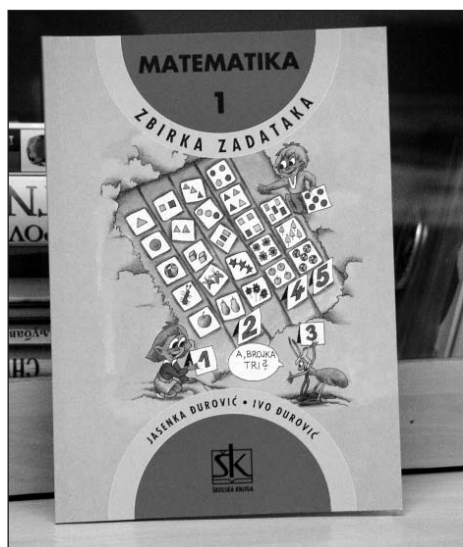
Koji su uvjeti za upis djeteta pojašnjava član Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća zadužen za resor obrazovanja Dujo Runje: »Do sada je evidentiranje za upis djece u prvi razred bilo od 1. travnja, a ove godine počinje 19. travnja. Kašnjenje je nastalo, jer se nije znalo što će Ministarstvo prosvjete i sporta odlučiti o dobi koja je potrebna za upis i hoće li se reforma zaustaviti. Čekalo se službeno tumačenje zakona koji regulira dob potrebnu za upis koje je na koncu stiglo. Svake godine se pomiče granica polaska u prvi razred, te se ove godine upisuju djeca s navršениh šest i pol godina, a učenici koji do prvog rujna napune šest godina i pet mjeseci mogu se upisati nakon provjere spremnosti djeteta, koju vrši Komisija za utvrđivanje tjelesne i psihičke sposobnosti djeteta za polazak u osnovnu školu i ukoliko osnovne škole imaju slobodnih mjesta. Na ovaj način povećava se broj učenika u odnosu na prethodne godine, a cilj ovog pomicanja dobne granice je da će se 2006./2007. školske godine moći upisivati djeca s navršениh šest godina.«

»Još puno roditelja ima koji nisu upoznati sa svim elementima upisa i obrazovanja na hrvatskom jeziku, stoga će tijekom travnja biti održani sastanci s roditeljima koji žele saznati više o obrazovanju na hrvatskom jeziku, o učiteljicama, udžbenicima, predmetima i slično. U rujnu će se vršiti evidentiranje učenika zainteresiranih za izučavanje hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture (dva sata tjedno) u Subotici, Somboru, Senti, Bačkom Monoštoru i drugim mjestima, i to u svim razredima osnovne škole, a i u Gimnaziji u Subotici moći će se izučavati ovaj predmet«, kaže Runje. ■

ne mogu praviti školski programi, sadrže teme, obvezne ishode, prijedloge sadržaja, prijedlog literature i drugo. To su elementi na temelju kojih kasnije svaka škola izrađuje program. Osim toga, ako ove godine, kako bi trebalo, krene u reformu sedmi razred predviđen je jedan izborni predmet 'Nacionalna povijest'. To je jedan kompleksan predmet koji u sebi sadrži povijest, geografiju i povijest umjetnosti. I taj program je urađen kao izborni i poslat je Pedagoškom savjetu u Beograd. Izrada ovih programa je bila obveza hrvatske zajednice i to je i urađeno«, kaže Stipić, koji je i ravnatelj Odjela za obrazovanje Hrvatskog nacionalnog vijeća.

Prošle godine bilo je izvjesnih kašnjenja kod nabavke udžbenika. Kakva je situacija s udžbenicima ove godine: »Treba reći da dosada nije bilo većih problema, i svi

Predstavnici nacionalnih manjina kod predsjednika Skupštine Srbije

Potreban novi Zakon o manjinama

Predsjednik Narodne skupštine Republike Srbije *Predrag Marković* primio je u srijedu 14. travnja predstavnike deset nacionalnih manjina iz Republike Srbije (Hrvate, Mađare, Rusine, Ukrajinice, Rome, Rumunje, Slovačke, Bugare, Bunjevce i Bošnjake). Ovaj posjet je sukladan odlukama predstavnika nacionalnih manjina, da zajednički nastupe pred državnim organima domicilne zemlje i predstave probleme koji su vrlo aktualni kod svih nacionalnih zajednica.

Teme razgovora bile su: Zakon o nacionalnim manjinama, Izborni zakon u Republici Srbiji, sudjelovanje predstavnika nacionalnih manjina u radu u različitim ministarstvima u Republici Srbiji i financiranje nacionalnih vijeća.

Sve nabrojane teme potkrijepljene su i konkretnim prijedlozima. Predsjednik Narodne skupštine Predrag Marković s razumijevanjem je saslušao aktualnu problematiku nacionalnih vijeća i obećao da će se založiti za donošenje novog Zakona o nacionalnim manjinama po kratkom postupku, da će putem Odbora za međunacionalne odnose posrijedovati za uvođenje u rad predstavnika nacionalnih manjina u resornim ministarstvima za obrazovanje, medije i kulturu, a što se financiranja tiče, rekao je da zahtjev koji je podnjet nije ni malo sporan i da će njegova realizacija početi uskoro. To znači da će nacionalne manjine iz tekuće proračunske rezerve dobiti oko 35 milijuna dinara, što treba biti utrošeno na funkcioniranje i profesionalizaciju nacionalnih vijeća. Ovakvim inicijalnim naznakama otvaraju se vrata za stvaranje infrastruktura u nacionalnim vijećima i tako će ona postati i stvarno partneri s državom u rješavanju svojih interesnih pitanja.

Ispred Hrvatskog nacionalnog vijeća sastanku je bio nazočan predsjednik Izvršnog odbora HNV-a *Lazo Vojnić Hajduk*.

učenici su dobili udžbenike. Udžbenici koji su kasnili, kasnili su zbog procedure, jer prema zakonu mogu se koristiti samo oni udžbenici koje je odobrilo Ministarstvo prosvjete i sporta, a to ponekad potraje. Dobivene su i lektire i knjige po školskim knjižnicama i sve to ide sasvim u redu. Ove godine, zbog toga što je još uvijek natečaj za izdavače knjiga u tijeku, nema još udžbenika u ponudi za prvi, drugi i sedmi razred niti na srpskom, niti na mađarskom,

pa tako ni na hrvatskom. Krajem svibnja će se znati tko će dobiti dozvolu, tko će tiskati knjige, jer to sad neće biti više samo Zavod za izdavanje udžbenika već će biti tri-četiri izdavača. Trenutno je u svim školama na svim jezicima rađena samo nabavka udžbenika za treći, četvrti, peti, šesti i osmi razred. Kad krene upis, organizirat će se roditeljski sastanci gdje će se roditelji moći bliže upoznati s programima i uvjetima obrazovanja«, kaže Stipić. ■

Stipan Šimunov, dopredsjednik HNV-a za Podunavlje

Interes roditelja i djece postoji

»**P**rofesor sam tjelesnog odgoja u OŠ »22. oktobar« u Bačkom Monoštoru. I ranije sam se angažirao u organiziranju nastave iz predmeta hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, što je za sada jedini predmet putem kojeg đaci u ovom mjestu uče književni hrvatski jezik i upoznaju se s vlastitom nacionalnom kulturom. Problemi s kojima se mi suočavamo tiču se prije svega poteškoća nalaženja kadrova za nastavu na hrvatskom jeziku i mi očekujemo da će se što prije omogućiti studentima i apsolvencima Učiteljskog fakulteta u Somboru dodatno obrazovanje i polaganje razlike ispita hrvatskog jezika, nacionalne povijesti i slično, kako bi dobili odgovarajuću diplomu, odnosno lektorat. Na taj način bi kvalificirano i s odgovarajućom službenom potvrdom da su za to kvalificirani predavali hrvatski jezik i elemente nacionalne kulture. To bi bilo najbrže i najefikasnije ovog trenutka, s obzirom da postoji zainteresiranost za tu vrstu usavršavanja, jer to garantira i posao u školama gdje se njeguje hrvatski jezik. To je dakako kratkoročno rješenje, a za dugoročnije rješavanje smatram da je potrebno omogućiti školovanje uz stipendije određenom broju studenata u Zagrebu prije svega studij hrvatskog jezika, povijesti, povijesti umjetnosti, ali koji bi po završetku školovanja bili u obvezi da se vrate i uposle u našim školama, odnosno da to bude uvjetovano stipendiranje. Smatram da je to potrebno već ove godine pokrenuti jer interes učenika i roditelja postoji kao i zakonska mogućnost, te je potrebno osigurati stručne kadrove, da bi obrazovanje koje dijete dobije bilo doista kvalitetno.« ■

Hrvatski jezik u osnovnim školama: Iskustva iz prakse

Imamo i kadrove i udžbenike

Marina Crnković, ravnateljica OŠ »Matko Vuković« u Subotici

Nitko se neće pokajati

»Do sada je bio organiziran jedan sastanak sa zainteresiranim roditeljima i dosta je roditelja izrazilo želju da upišu djecu u razrede na hrvatskom jeziku, što daje dobru nadu da neće biti problema oko formiranja razreda. Glede pak dosadašnjih iskustava i eventualnih problema, mogu reći da se nastava veoma dobro odvijala i da u našoj školi imamo jako dobra iskustva. Iz tog razloga mogu pozvati sve roditelje, koji možda imaju nekakvog straha ili pitanja, neka dođu u školu, neka pogledaju kako ta djeca rade. Imamo dobre učitelje i svakom bih preporučila da upiše dijete u razred

gdje će učiti na materinskom jeziku. Kad smo bili u posjetu u Osijeku, dobili smo i viziju kako ćemo dalje, kako će se organizirati nastava u višim razredima. Smatram da tu neće biti nikakvih problema jer će učenici govoriti i hrvatski i srpski jezik, budući da je i srpski obavezan predmet, pa tako, ukoliko ne bude profesora za pojedine predmete na hrvatskom, oni će to slušati na srpskom jeziku. I sama sam u početku imala jednu dozu straha i opreza i nisam mogla prošle godine reći roditeljima, kako će biti organizirana nastava u višim razredima, sada mogu reći. Imamo kadrove koji sada predaju na srpskom, ali koji se žele dopunski obrazovati i položiti lektorat, i tako dobiti i službenu potvrdu da mogu predavati u hrvatskim odjeljenjima. Znači, ja mogu samo reći svim roditeljima, da ako upišu djecu u razrede na hrvatskom jeziku, neće se pokajati.«

Ana Čavrgov, učiteljica

Bogatstvo različitosti

»Učiteljica sam hrvatskog odjela u školi »Matko Vuković« u Subotici i vodim desetero učenika. Program smo uspješno realizirali, a hrvatski jezik su djeca učila iz udžbenika i časopisa »Dječji tisak«, »Mali koncil« i »Prvi izbor«. Dosta je knjiga stiglo i od donatora iz Hrvatske. Trenutno vodim drugi razred koji nije obuhvaćen reformom, već se nastava odvija prema klasičnom programu. Djeca u drugom razredu uče ćirilicu, i mogu reći da nema nikakvih problema niti »brkanja« jezika, već na suprot tome djeca pokazuju veliku osjetljivost za jezik, lako prepoznaju i automatski se prebacuju iz jednog jezika u drugi. Hrvatski jezik kao materinji jezik se radi pet sati tjedno, a srpski dva sata tjedno, a mogu kao izborni predmet učiti i mađarski kao jezik sredine. Prezadovoljna sam rezultatima našeg zalaganja, djeca su se sjajno pokazala i veliko je bogatstvo u toj različitosti da djeca mogu paralelno raditi na dva jezika. Trudila sam se i djecu što više angažirati u proslavama prigodom Božića, maškara i Uskrsa, kojima želi-mo poslati poruku mira i prijateljstva.«

Kalman Kuntić, ravnatelj OŠ »Matija Gubec« u Tavankutu

Dobri uvjeti za kvalitetno obrazovanje

»Na održanom roditeljskom sastanku u vrtiću roditelji djece, koja pohađaju predškolsko obrazovanje na hrvatskom jeziku, izjasnili su se da žele upisati djecu u razrede na hrvatskom jeziku, te vjerujem da će se formirati razred. Učiteljica imamo dovoljan broj i s kadrovima nema problema, niti s udžbenicima, jedino je opći problem da djece ima malo. No, ipak, vjerujem da neće biti većih problema. Ministarstvo nije dosada pravilo problema oko broja djece i otvarani su odjeli i s manjim brojem djece. Škola u Tavankutu se smanjuje, svake je godine sve manje djece, manje razreda i učenika u razredima. S druge strane, ovo je već treća godina kako postoje razredi na hrvatskom jeziku i dobro je da sada više nema otpora kao što je to bilo u izvjesnoj mjeri ranije, jer jednostavno to više nije novina, ljudima sada to postaje sasvim normalno. Prije toga su roditelji bili rezervirani i zbog problema s udžbenicima, ali sada to više nije problem, a osim toga razredi su manji i može se u njima ljepše raditi i lakše je postići kvalitetu obrazovanja.«

Slavka Balunović, učiteljica

Voditi računa o upisu

»Možemo biti zadovoljni i pohvaliti se lijepim odzivom djece u Tavankutu koja žele po-hađati njegovanje hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture u trećem i četvrtom razredu. Djeca su zainteresirana, aktivna i redovito urade svaki domaći uradak. Samostalno pripremaju program rada, a vježbamo iz čitanke na hrvatskom jeziku za 3. i 4. razred, slušamo CD-e na hrvatskom jeziku i koristimo različite dječje časopise. Trudim se na isti način organizirati edukaciju kao što se sprovodi njegovanje mađarskog jezika, ali smatram da su naša djeca u boljem položaju jer većinom doma govore ikavicom i vrlo su lako prihvatili ijekavicu. Djeca redovito sudjeluju na natjecanjima, nedavno smo poslali dva rada na natjecaj u Rijeku pod nazivom »U mom srcu ima mjesta za sve«. Istakla bih učenicu *Bernardicu Vojnić* koja osvaja nagrade na natjecanjima recitatora. Ima dosta zainteresirane djece koja se žele na knadno upisati na njegovanje hrvatskog jezika, jer ispočetka roditelji nisu vodili računa o upisu, te očekujemo da nam se iduće godine priključi još djece.«

Ruža Spasojević, učiteljica

Ozbiljno shvatiti program

»Predajem njegovanje hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture u školi »Matija Gubec« u Donjem Tavankutu. Na ovim satovima uči se pravilno govoriti hrvatski jezik, jer u domovima djece uglavnom se koristi ikavica i kod djece ponekad dolazi do miješanja ikavice, ijekavice i ekavice. Pojedine obitelji se sa mnom zajedno zalažu i to odmah ima pozitivne efekte. Smatram da su djeca stekla dobar temelj za treći razred. Djeca uče iz radne bilježnice 'Na dječjem dlanu'»

koje smo dobili kao poklon grada Zagreba, a matematiku vježbamo iz učila koja je propisalo i prevelo na hrvatski jezik Ministarstvo prosvjete i sporta Republike Srbije. Lijepo surađujem s roditeljima, ali ove generacije su tek počeci, ne treba odustajati i smatram da roditelji trebaju ovaj program ozbiljno shvatiti.«

Tatjana Nimčević, učiteljica

Materinski jezik ili računala

»Vodim njegovanje hrvatskog jezika u prvom razredu i početka sam se trebala prilagoditi, jer sam predavala paralelno na dva jezika. Sada sam vrlo zadovoljna uspjehom i djeca su hrvatski jezik jako lijepo prihvatila. Aktivnosti djece organiziram kroz razne igre, bajke i priče, a koristimo i knjigu 'Prvi koraci', CD-e snimljenih bajki na hrvatskom jeziku i druga izdanja iz Hrvatske. Trudimo se djeci približiti jezik učenjem bajki i priča, te i organiziranjem maskara koje su

željno iščekivala. Na slab odziv za upis na njegovanje hrvatskog jezika utjecalo je opredjeljenje roditelja da djecu upišu na satove računala naspram hrvatskog jezika. Nerijetko djeca, koja nisu upisana na njegovanje jezika, žele prisustvovati satovima. Bilo bi mnogo ljepše kad bi se više djece opredijelilo za njegovanje hrvatskog jezika.«

Đorđe Čović, učitelj

Učenje kroz igru

»Učitelj sam njegovanja hrvatskog jezika u Bikovu, imam veoma pozitivne dojmove, djeca su ovaj program prihvatila s oduševljenjem i imam jednu grupu učenika koji redovito dolaze. Plan rada provodimo pomoću mnogobrojnih igara i na taj način ih uvodimo u elemente hrvatskog jezika. Pri nastavi akcent sam stavio na upoznavanje jezika i na uporabu riječi, a djeca jako vole aktivnosti zagonetnih igara. Zadovoljan sam što je njegovanje jezika krenulo, a dobra volja postoji s moje strane i kod djece. Nadam se da će iduće godine biti mnogo više djece.«

Ružica Marijanušić, učiteljica

O običajima Hrvata

»Predajem njegovanje hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture djeci drugog, trećeg i četvrtog razreda u Tavankutu. Služimo se čitankama, udžbenicima 'Zlatni klas' i mnogim dječjim časopisima. Prije Uskrsa obrađivali smo prigodne tekstove o običajima Hrvata u više mjesta. Radimo dosta aktivnosti, pjevamo i crtamo. Djeca su jako lijepo prihvatila jezik i trudim se razvijati govor kod djece te im puštam priče na hrvatskom jeziku s trake. Iduće školske godine očekujemo upis djece na hrvatskom jeziku i na njegovanje.«

Slavica Skenderović, roditelj

Vrlo sam zadovoljna

»Upisala sam dijete u razred na hrvatskom nastavnom jeziku i vrlo sam zadovoljna. Nastava je na razini privatne škole. Učiteljica Ana Čavrgov je posebno posvećena djeci. Najstarija kćerka mi pohađa nastavu na srpskom jeziku i mnogo sam više zadovoljna obrazovanjem na hrvatskom jeziku. Ove godine namjeravam upisati treće dijete u prvi razred na hrvatskom jeziku i očekujem još bolju organiziranost. Odluka da dijete upišemo u hrvatsko odjeljenje potekla je još iz vrtića 'Marija Petković', gdje smo dobili cjelovitu obavijest o svim aspektima obrazovanja na hrvatskom jeziku, te se nismo dugo dvoumili.«

Gordana Nimčević, roditelj

Pravo koje treba iskoristiti

»Veoma sam zadovoljna rezultatima koje primjećujem kod djeteta koje smo upisali u hrvatski razred. Smatram da je ljepša atmosfera i da djeca mnogo bolje mogu napredovati. Ove godine ću upisati i drugo dijete u prvi razred na hrvatskom jeziku. Prilikom upisa prvog djeteta učiteljica Ana Čavrgov nas je pozvala, te smo poslije kraćeg razmišljanja smatrali kako imamo potpuno pravo na upis i to je naš izbor. Željela bih da se ljudi ne plaše upisati dijete u odjele na hrvatskom jeziku. Ovo je naše pravo i treba ga iskoristiti.«

Priredile: J. Dulić i O. Perušić

Osigurani svi uvjeti: prosvjetari u nedavnom posjetu u Ernestinovu

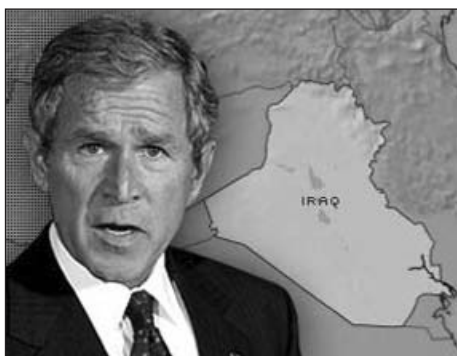
Godinu dana nakon pada Saddama, Iraku prijeti kaos

Eskalacija krize

Kritičari rata u Iraku opravdano su zamjerali Bushovoj administraciji da ne posjeduje dugoročni plan za obnovu i stabilizaciju zemlje. Amerikancima sada valja hitno ispraviti početnu pogrešku i uključiti cijelu međunarodnu zajednicu u obnovu Iraka

Piše: Goran Peić

U petak 9. travnja navršilo se godinu dana otkako su američke snage svrgle iračkog vođu *Saddama Husseina* s vlasti. Zagovornici smjene režima u Iraku tada su očekivali da će ih Iračani dočekati kao osloboditelje. Međutim, premda se većina Iračana radovala padu Saddamovog diktatorskog režima, današnja situacija pokazuje da je za Iračane svrgavanje Saddama tek sreća u nesreći. Naime, godinu dana kasnije, bez obzira na sve unutrašnje podjele, Iračani su vrlo složni u želji da nesretnim Amerikancima što prije vide leđa – sentiment koji stanovnici Balkana dobro razumiju.

Rat u Iraku dobiven je prilično lako – 20. ožujka 2003. godine koalicijske snage predvođene Sjedinjenim Državama napale su Irak. Već petnaestak dana kasnije bataljun američkih tenkova nesmetano je prolazio ulicama Bagdada, nedugo nakon čega je Saddam primoran na bjekstvo. Koncem prošle godine je i uhićen, pošto što su ga američki marinci pronašli u mišjoj rupi na seoskom imanju u blizini rodnog mu grada Tikrita. Njemu će biti suđeno za ratne zločine – za genocid nad

Kurdima, etničko čišćenje Kurda, Turkmenistanaca i Asirijanaca, kao i za političke i religijske progone – čime će veliki irački vođa definitivno otići u povijest.

Američka je vojna nadmoć zbilja neprijeporna. Međutim, ono što rat u Iraku čini spornim jest problem legitimnosti rata, rastući otpor Iračana prema okupacijskim snagama, i naposljetku subverzivno djelovanje Al Qaeda diljem Europe.

(NE)LEGITIMNOST RATA: George W. Bush, inače

tradicionalni republikanski izolacionist, nakon terorističkih napada 11. rujna promovirao je svoju doktrinu preventivnog djelovanja koja ima četiri elementa: (1) stajalište da karakter režima određuje vanjsku politiku jedne zemlje, (2) uvjerenje da jedino proaktivna i ofenzivna politika može adekvatno odgovoriti na prijetnju globalnog terorizma, (3) spremnost na unilaterarno djelovanje, i (4) uvjerenje da mir i stabilnost u svijetu podrazumijevaju prvenstvo SAD-a u međunarodnim odnosima. Kombinacija ovih elemenata ne samo da zaobilazi čitav sustav Ujedinjenih naroda, već u praksi poziva na stvaranje neke vrste globalnog imperija (*Pax Americana?*), čiji je instrument borbe protiv terorizma širenje liberalne demokracije i zapadnjačkih vrednota po receptu američkog predsjednika *Woodrowa Wilsona* iz 1918. godine.

Osim što ruši šezdeset godina stari sustav međunarodnih odnosa, Bushova

Američko-britansko jedinstvo protiv jedinstva EU: George Bush i Tony Blair

doktrina izazvala je i brojne probleme u odnosima samih zapadnih zemalja. Protivljenje Francuske i Njemačke ratu u Iraku dovelo je u pitanje jedinstvo NATO saveza, zbog čega je Bush ostavio NATO po strani da obnaša marginalnu ulogu u Iraku baš kao i UN. Nadalje, tradicionalno partnerstvo Velike Britanije i SAD-a u kontekstu rata u Iraku narušava jedinstvo Europske unije, odnosno dovodi u pitanje učinkovitost i kredibilitet zajedničke vanjske i sigurnosne politike EU *Javiera Solane*.

Nadalje, činjenica da oružje za masovno uništenje (WMD) u Iraku nikad nije pronađeno samo pridodaje već jasnoj nelegitimnosti čitavog rata. Štoviše, postoje indicije da je Bushova administracija lagala u svojim izvješćima u kojima se ističe postojanje takvog oružja u Iraku. U Americi je oformljeno povjerenstvo koje ima ispitati ove navode, međutim, predsjednik Bush je birao članove, a ne Kongres. Ta-

Proglasio intifadu: Moqtada al-Sadr

kođer, prema dosadašnjim izjavama povjerenstvo neće završiti svoju istragu prije studenog ove godine, kada će se u Americi održati predsjednički izbori.

OTPOR IRAČANA I AL QAEDA: Oko 650 američkih vojnika je poginulo od početka ratnih operacija u ožujku prošle godine pa do sada. U vojnom smislu to predstavlja beznačajan gubitak za koalicijske snage koje broje skoro 160.000 vojnika. Do sada američki Kongres odobrio je sredstva u visini od 160 milijardi dolara za ratne operacije i obnovu Iraka, što također predstavlja neznatan dio (oko 1,5 posto)

bruto nacionalnog dohotka Sjedinjenih Država. Amerikancima, dakako, nije problem pobijediti u ratu, već pobijediti u miru.

Kako stvari trenutno stoje, sigurnosna situacija u Iraku rapidno se pogoršava. Dok su otpor američkoj okupaciji ispočetka pružali samo pripadnici Fedayeen armije i Republikanske garde odane Saddamu, sada se otpor proširio i na dio šijitskog stanovništva na jugu zemlje. Radikalni šijitski klerik *Moqtada al-Sadr* i njegova Mehdi armija proglasili su pobunu (»intifadu«) američkim okupacijskim snagama. Neposredni povod za pobunu bilo je privremeno zatvaranje Sadrovih novina, te nalog za njegovo uhićenje zbog osnovane sumnje da je umiješan u ubojstvo umjerenog šijitskog klerika, *Abdel-Majid al-Khoeija*. Od početka pobune 1. travnja oko 70 koalicijskih vojnika i više od 600 sunitskih i šijitskih pobunjenika i civila poginulo je u žestokim okršajima u sunitском trokutu (Bagdad-Falluja-Tikrit) i na šijitskom jugu (Najaf, Kut, Nasiriya).

Premda se međusobno ne trpe, šijitski i sunitiski militanti djeluju u skladu sa zajedničkim interesom, u cilju što skorijeg protjerivanja koalicijskih snaga iz Iraka. Radikalnom kleriku Sadru temeljni je cilj marginalizirati *Ayatollaha Ali Sistanija* – konzervativnog šijitskog vođu koji želi surađivati s Amerikancima – i time pridobiti šijite koji čine većinu stanovništva u Iraku. S druge strane, sunitiski militanti nastoje

potkopati koheziju koalicije tridesetak zemalja okupljenih oko Sjedinjenih Država napadima na civile, državljane tih zemalja. U proteklih tjedan dana pobunjenici u Falluji zatočili su 21 stranog državljanina, a 12 ih još drže kao taoce, zahtijevajući od njihovih vlada obustavu aktivnosti u Iraku.

Pokraj unutrašnjeg otpora postoji i velik otpor domaće javnosti u zemljama koje su američki saveznici. Teroristički napadi Al Qaeda u Španjolskoj pokazali su koliko je lako promijeniti vanjsku politiku jedne takve zemlje. Naime, pod pritiskom domaće javnosti španjolska nova socijalistička Vlada najavila je povlačenje svojih trupa iz Iraka do lipnja ove godine. Španjolska je jedna od pet zemalja američkih saveznika, koje u Iraku broje više od 1.000 vojnika, te se s

pravom može očekivati, da će Al Qaeda pokušati izvršiti terorističke napade i na jednu od preostale četiri zemlje – Veliku Britaniju, Italiju, Poljsku, i Ukrajinu.

Ako se ubrzo ne iznađe političko rješenje, u idućem periodu može se očekivati intenziviranje borbi između militantnih ekstremista i koalicijskih snaga. Nastavak borbi ide na ruku ekstremista, koji žele diskreditirati umjerene vjerske vođe i iračko Vladajuće vijeće, te isprovocirati Amerikance da antagoniziraju stanovništvo, čime bi se pobuna proširila diljem zemlje. Kritičari rata u Iraku opravdano su zamjerali Bushovoj administraciji da ne posjeduje dugoročni plan za obnovu i stabilizaciju zemlje. Amerikancima sada valja hitno ispraviti početnu pogrešku i uključiti cijelu međunarodnu zajednicu u obnovu Iraka, jer bi neuspjeh Sjedinjenim Državama donio samo nesreću, a Iraku i širem regionu građanski rat i destabilizaciju. ■

Želi suradnju s Amerikancima:
Ayatollah Ali Sistani

Mato Jurić, predsjednik Udruge protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata

Zajedništvo je najveća snaga naše Udruge

Udruga je utemeljena sa željom da se pomogne ljudima koji su morali napustiti svoje domove i potražiti spas u Republici Hrvatskoj * Sjedišta postoje u Zagrebu, Splitu, Poreču, Virovitici, Bjelovaru, Osijeku * Jedan od temelja djelovanja Udruge jamačno je časopis »Zov Srijema« koji izlazi četiri puta godišnje i radi se posve na volonterskoj osnovi

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Na redovitoj izbornoj skupštini Udruge protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata njen predsjednik Mato Jurić ponovno je velikom većinom glasova izabran za obnašatelja čelne funkcije. Od svoje treće godine, kada su se njegovi roditelji preselili u Vojvodinu, živio je u Beški, ali je u jesen 1991. godine morao napustiti vojvođansku ravnicu zamijenivši je Zagrebom. Završio je Pravni fakultet u Novom Sadu 1979. godine, a u svom životopisu ima i dvije godine filozofije završene na Visokoj bogoslovnoj školi u Đakovu. U Indiji je radio u tvornici »Gumaplast« sve do 1991. godine, a danas je zaposlen u »Gomolavi« tvrtki u vlasništvu također Srijemca Antuna Plivelića. Oženjen je i ima troje punoljetne djece. U rad Udruge uključio se 1992. godine, a od 2002. godine obnaša dužnost njenog predsjednika.

HR: Potkraj mjeseca ožujka održana je jubilara, deseta po redu, Godišnja skupština Udruge protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata na kojoj ste ponovno velikom većinom izabrani za predsjednika.

Naša Udruga je u Zagrebu 27. ožujka održala svoju redovitu Godišnju skupštinu, u domu Hrvatske vojske, u nazočnosti blizu 500 članova. S ponosom mogu istaknuti kako su i sve prijašnje skupštine bile izuzetno organizirane i posjećene od strane članova te počasnih gostiju. Tradicionalni pokrovitelj ove skupštine je predsjednik Hrvatskog sabora, a gospodin Vladimir Šeks je i nazočio ovoj našoj najvećoj manifestaciji.

HR: Upoznajte naše čitatelje s radom Godišnje skupštine.

Na Skupštini je podnijeto izvješće o radu Udruge u protekle dvije godine, koje je, moram naglasiti, bilo poprilično opsežno, s obzirom kako smo ranije dosta toga radili i pokušavali ostvariti. Pokrenuli smo brojne akcije, ali nažalost nema uvijek do-

voljno rezultata s obzirom na objektivne okolnosti. Na ovoj redovitoj izornoj skupštini izabrali smo novi Glavni odbor koji broji 37 članova, novog-starog predsjednika (gosp. Mato Jurić op. a) i pet do-predsjednika.

ko Udruge nastojali smo pomoći svima kojima je pomoć bila potrebna. Naša udruga je organizirana na taj način da pokriva teritorij cijele Hrvatske skupa sa svojim članovima koji su rasuti i žive na svim njenim dijelovima. Sustav organiziranosti

HR: Poprilično uvjerljivo ste ponovno izabrani za predsjednika Udruge što pokazuje izuzetno jedinstvo u krovnoj udruzi vođovodanskih prognanika?

Ponosan sam na svoj reizbor na mjesto predsjednika Udruge u kojemu sam dobio veliku većinu glasova, ali bih želio podvući kako ni kod izbora dopredsjednika nije bilo dvojbe i predloženi kandidati su izabrani velikom većinom glasova. Visoka postotnost dobivenih glasova za nove odgovorne ljudi svjedoči o jedinstvu unutar naše zajednice i garancija su složnosti u budućem periodu.

HR: Kakav je ustroj Udruge i na kojim osnovama ona djeluje?

Udruga protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata osnovana je u prosincu 1991. godine, kad su počeli progoni Hrvata iz Vojvodine. Utemeljena je sa željom da se pomogne ljudima koji su morali napustiti svoje domove i potražiti spas u Republici Hrvatskoj. U tim tragičnim trenucima svojih života mnogi su nailazili na svakoake probleme u novoj sredini i pre-

obuhvaća ogranke u svim velikim županijama pa tako imamo sjedišta u Zagrebu, Splitu, Poreču, Virovitici, Bjelovaru, Osijeku... također u okviru svoje zajednice po županijama djeluju i zavičajni klubovi na principu mjesta iz kojih smo došli u Hrvatsku. Tako postoje zavičajni klubovi Slankamenaca, Hrtkovčana, Kukujevcana, Beščana...

HR: Što su konkretni rezultati u radu Udruge u vrijeme Vašeg predsjednikovanja i vođenja zajednice?

Za protekle dvije godine pokrenuli smo brojne akcije koje su potekle kako iz središnjice, tako i kroz djelovanje zavičajnih klubova i ogranaka. Mogu reći da ovi zavičajni klubovi svake godine održavaju svoje skupove i da se na tim organiziranim okupljanjima pojavljuje veliki broj naših članova. Primjerice, zimom sam bio na skupu Gibarčana u Osijeku na kojemu je nazočilo više od 300 ljudi, a znamo kako je Gibarac jedno malo selo u kojemu je živjelo oko tisuću mještana.

HR: U sklopu djelovanja Udruge značajnu ulogu ima i časopis »Zov Srijema«.

Jedan od temelja našeg djelovanja jamačno je naš časopis »Zov Srijema« koji izlazi četiri puta godišnje i radi se posve na volonterskoj osnovi. Na stranicama ovog našeg glasila nastojimo povezati naše ljude i mislim da u tome uspijevamo, zahvaljujući svim našim suradnicima. Pokraj ovog časopisa naša zajednica je utemeljila i svoju nakladničku djelatnost i za proteklih dvanaest godina izdala je niz knjiga, a posljednji objavljeni naslov je knjiga Ivana Bonusa »A zašto, Visosti?« (priče iz Srijema) koju smo promovirali prošle godine. Također nastojimo pomoći i mladim stvaraocima koji se žele literarno izraziti.

HR: Uz nakladništvo Udruge je aktivna i kroz ostale oblike prezentiranja umjetnosti svojih članova zajednice.

U jačanju našeg zajedništva njeguje se pokraj literarnog izričaja i kulturno-umjetnički dio koji se razvija kroz djelovanje zavičajnih KUD-ova koji čuvaju izvorni folklor s prostora iz kojih smo potekli. Značajno je i razvijanje slikarstva kroz koje se mnogi naši članovi nastoje oprobati. No, jedan događaj ipak zaslužuje posebnu pažnju svojim značajem. U koncertnoj dvorani »Lisinski« 4. prosinca 2002. godine održan je koncert na kojemu su učestvovala HKPD iz Rume, Slankamena, Sremske Mitrovice, Golubinaca, te iz »hrvatskog dijela« u kojemu žive doseljeni Srijemci: Lovasa, Vinkovaca... Kao počasni gost ovog koncerta nazočan je bio i predsjednik vođovodanske Skupštine Nenad Čanak, koji se u svom radu istakao zalaganjem i pomoći u ostvarivanju prava Hrvata u Vojvodini.

HR: Kao odgovorna osoba na funkciji predsjednika Udruge raspolazete li s preciznijim podacima o broju osoba koje su morale napustiti svoje domove?

Nažalost, mi konačnu brojku nemamo. Tijekom svih ovih godina smo pokušavali napraviti popis svih osoba koje su napustile Vojvodinu, ali uslijed nedostatka tehničkih sredstava uvjetovanih nedovoljnom materijalnom potporom nismo u mogućnosti to i dovršiti. Ali prema nekim službenim procjenama brojka se vrti između 40 i 45 tisuća ljudi. Ovu tvrdnju mogu potkrijepiti činjenicom kako imamo

u Republici Hrvatskoj imamo četiri i pol tisuće umirovljenika koji su svoje mirovine ostvarili u bivšoj državi, današnjoj SCG, a koji su u životnoj dobi od 70. – 80. godine. Onda je normalno da ovih mladih mora biti barem deset puta više.

HR: Prošlo je već više od jednog desetljeća kako su se bivši Vojvodani naseli na teritoriju Republike Hrvatske. Koliko su se ljudi, prema Vašem osobnom mišljenju kao predsjednika Udruge, uspjeli adaptirati i prilagoditi novom okruženju?

U načelu mislim da se velika većina uspjela posve prilagoditi novom okruženju, jer sve su to vrijedni i radni ljudi koji su navikli mukotrpnim radom zarađivati za život, pa su se tako i ovdje u RH brzo prilagodili i započeli novi život. Mnogo naših ljudi se u Vojvodini bavilo zemljoradnjom, te je svoju osnovnu djelatnost nastavilo i ovdje, prenijevši čak i neke izrazito vojvođanske poljoprivredne kulture na njive u Hrvatsku. Najbolji primjer su ljudi koji se bave voćarstvom i posebice uzgajivači lubenica, koji su za vrlo kratko vrijeme uspjeli odgojiti ovu izrazito vojvođansku sortu slatkog voća.

HR: Tijekom proteklih turbulentnih godina izvršeno je mnoštvo zamjena nekretnina s obje strane. Kako su u tim transakcijama prošli članovi vaše Udruge?

Okolnosti u kojima su se mnogi selili opće su poznate i mnoge su zamjene obavljane na brzinu. Velika većina ljudi je nastojala sačuvati kakav takav krov nad glavom i u tim zamjenama neki su bolje, a neki, na žalost, i lošije prošli.

HR: Što je sa zapošljavanjem i prilikama da članovi Udruge pronađu zaposlenje?

U Zagrebu i okolici, te drugim većim gradovima i središtima ljudi su se uspjeli snaći za posao, dok je u manjim sredinama nešto teže pronaći uposlenje. Ali smatram da je ipak veći postotak onih koji su uspjeli pronaći stalan izvor prihoda za sebe i svoje obitelji.

HR: Koje biste još probleme istakli kao goruće u životu pripadnika vaše Udruge?

Jedan od najvećih problema bio je i reguliranje pitanja državljanstva u Republici Hrvatskoj, također bilo je većih i manjih problema u vezi sređivanja imovinsko-pravnih problema oko zamjena nekretnina. Danas su ti problemi posve drugačije prirode, a najviše se odnose na rješavanje problema nezaposlenosti kod ljudi koji nisu samo stalno uspjeli.

HR: Reguliranje sporazuma o socijalnom osiguranju između SCG i Hrvatske donijelo je nove probleme brojnim umirovljenicima?

Primjenom sporazuma naši umirovljenici su trebali početi primati mirovine iz SCG, ali veliki broj njih nije to još uvijek mogao ostvariti iz brojnih birokratskih razloga i ti ljudi su sada u velikim materijalnim poteškoćama. A oni, koji bi ih trebali ostvarivati kao poljoprivredni umirovljenici, mirovine neće dobivati još najmanje godinu dana jer, kao što znamo, ove mirovine kasne i u Vojvodini. S ovim problemom smo izašli i na Godišnjoj skupštini, upozorili smo i Vladu Hrvatske kako su te mirovine, koje će ljudi dobivati iz SCG, nedovoljne za normalan život i egzistenciju u RH, i

naša su nastojanja da država dotira određeni dio uz nedovoljna mjesečna primanja.

HR: Kako je Skupština Udruge prokomentirala Deklaraciju vojvođanske Skupštine o povratku Hrvata u Vojvodinu?

Skupština je pozdravila odluku Skupštine Vojvodine i njenu Deklaraciju o povratku Hrvata u Vojvodinu i njeno izričito naglašavanje kako su Hrvati bili protjerani iz nje. Nažalost, bojimo se kako je ta deklaracija donijeta od strane manjeg broja ljudi i da ona ne odražava stvarnu želju većeg dijela naroda, pa se tako bojimo da ona i nema neku veliku snagu. S druge strane prolaženjem godina i rođenjem i stasanjem novih generacija, mnogi od tih mladih ljudi nemaju nikakvih dodirnih točaka s predjelima na kojima su odrastali njihovi preci. Značajno je svakako naglasiti i namjeru Deklaracije da se i onima, koji se ne namjeravaju vratiti, da državljanstvo i pravo glasa.

HR: Kakva je suradnja sa »starijim krajem«?

Najbolju i najprisniju suradnju imamo s kulturno-prosvjetnim društvima iz Srbije, ali bismo također željeli proširiti i ojačati suradnju i s Bačkom i Banatom. Ovdje imamo odličnu suradnju s Društvom vojvođanskih podunavskih Hrvata, gdje su mnogi od njihovih članova i članovi u našem Upravnom odboru i Skupštini, te zajednički radimo na rješavanju naših zajedničkih problema. Istakao bih još i suradnju s našim ljudima koji su ostali u Vojvodini, posebice sa župnicima koji su sve vrijeme ostali uz svoj narod.

MUP ponovno potvrdio da su pronađeni počinitelji sknavljenja Kerskog groblja u Subotici

Odgovorna tri djeteta

Ministarstvo unutrašnjih poslova Srbije ponovilo je u priopćenju od 10. travnja da su pronađeni izvršitelji koji su oskrnavili Kersko groblje u Subotici, i da se radi o tri maloljetnika različitih nacionalnosti, koji su oštetili spomenike obiteljskih grobnica različite vjerske pripadnosti.

Kako se navodi u priopćenju, policija je utvrdila da su počinitelji »tri neodgovorna djeteta, dva mađarske i jedno hr-

vatske nacionalnosti«.

»Djeca su se, uz dozvolu grobara, na Kerskom groblju igrala. U tijeku igre je došlo do oštećenja 82 drvena krsta, 19 kamenih vaza, i po četiri klupe i spomenika. Ova krivično neodgovorna djeca su u prisustvu roditelja i općinskog tužitelja, suca za maloljetnike i socijalne radnice pokazala kako je došlo do oštećenja«, navodi se u priopćenju MUP-a.

Temerin: Prijeteća poruka dužnosniku DSVM Nož i pismo u dvorištu kuće

Potpredsjednik Demokratske stranke vojvođanskih Mađara Béla Csorba u dvorištu svoje kuće u Temerinu zatekao je kuhinjski nož i prijeteću poruku – zaklat ćemo vas.

Prema pisanju B92, Béla Csorba je prijeteću poruku je zatekao 9. travnja prije podne u svom dvorištu. Kako je rekao, nikada nije imao sličnih problema i slučaj je prijavio policiji. »Pitali su me na koga sumnjam. Mogu reći da ni u koga ne sumnjam. U dobrim sam odnosima i sa Srbima i s Mađarima«, rekao je on.

Anonimna pisma uredništvu Hrvatske riječi Novinski izresci i poruke

Uredakciju Hrvatske riječi stigla je u utorak poštanska kuverta s nečitim pečatom, u kojoj se nalazio izrezak iz beogradskih novina Kurir, a u kojem se pod naslovom »Osmogodišnjaci rušili groblja« nalazi kratki tekst o otkrivenim maloljetnicima koji su prije tri tjedna oskrnavili Kersko groblje u Subotici.

Uz novinski izrezak, stajala je i računalski ispisana poruka redakciji: »Šta sad kažete. Smradovi hrvatski!«

Slična kuverta očito istog autora pristigla je poštom u Hrvatsku riječ i sredinom veljače. Tada je uz izrezak iz Večernjih novosti o sknavljenju Gradskog groblja u Valjevu, stajala također računalski ispisana poruka redakciji: »Šta ćemo sad!? Ko tamo ruši i 'sknavi'... Smradovi hrvatski!«

Dr. Tamás Korhecz, pokrajinski tajnik

Nije moguća kosovizacija Vojvodine

Ne može se dogoditi kosovizacija Vojvodine, ali se počinitelji šoviniističkih incidenata u Vojvodini moraju oštrije kažnjavati, izjavio je agenciji Beta pokrajinski tajnik za propise, upravu i nacionalne manjine dr. Tamás Korhecz. »Uvijek sam bio protiv pokušaja izjednačavanja multietničnosti i međuetničkih odnosa u Vojvodini i na Kosovu. Tu su razlike toliko velike i značajne da se jednostavno ne može u Vojvodini ponoviti ono što je bilo na Kosovu. Kosovizacija Vojvodine po kosovskom receptu nije moguća zbog potpuno drugačijih društvenih okolnosti i civilizacijskih tekovina. Frustracija koja je izazvana problemima na Kosovu i postupnim gubljenjem Kosova, rezultira na drugoj strani ovakvim pojavama u Vojvodini. Ne znači da se u Vojvodini ne može desiti zlo, ali ne zlo u smislu kako se to desilo i dešava na Kosovu.«

Dr. Korhecz je rekao kako ne misli da država stoji iza šoviniističkih incidenata u Vojvodini, kao što je stajala početkom protekloga desetljeća, ali je ocijenio da postoji »pasivni odnos« države prema ovakvim događanjima, koji »daje prostora za šire i efikasnije djelovanje ekstremnih grupa«.

»Politika 'velike Srbije' doživjela je poraz i velika demografska pomicanja iz protekloga desetljeća, izazvana ratovima za teritorije, danas ne mogu ponoviti. Potrebno je pooštriti sankcije protiv počinitelja šoviniističkih ispada u Vojvodini, ali i poduzeti preventivne mjere, poglavito u srednjim školama«, kazao je dr. Korhecz. »Tijekom devedesetih, naše srednje škole izgubile su karakter odgojnih ustanova, odnosno odgojni moment je u školama potpuno zapostavljen. Mislim da se radi o dubokoj moralnoj krizi kod omladine i u višenacionalnim sredinama to je podobno tlo za ovakve ekscese.«

Delegacija SVM-a u razgovoru s premijerom Vojislavom Koštunicom Preduprijediti etnički motivirane incidente

Predsjednik Vlade Srbije Vojislav Koštunica naglasio je u razgovoru s delegacijom Saveza vojvođanskih Mađara u kojoj su bili József Kasza, Tamás Korhecz i Zoltán Bunyik, značaj aktivnog sudjelovanja nacionalnih manjina na svim razinama vlasti.

Kako je priopćio Vladin ured za suradnju s medijima, Koštunica je ocijenio »da je veoma važno da zajedničkim naporima gradimo Srbiju i istakao značaj donošenja novog Ustava, u kojem bi se garantirala prava manjina i na valjan način regulirao njihov položaj«. Sugovornici su se složili da treba preduprijediti svaku vrstu radikalizacije u višenacionalnim sredinama i sve eventualne etnički motivirane incidente, prije svega poticanjem tolerancije, međuetničke komunikacije i edukacije mladih, uz posebno zalaganje i Ministarstva prosvjete i sporta. Zajednički je ocijenjeno kako je neophodno da profunkcioniraju nacionalna vijeća manjinskih zajednica i istaknut je značaj suradnje Vlade s predstavnicima manjina u cilju svestranog sagledavanja i rješavanja svih važnih pitanja, kaže se u priopćenju.

Zakazana sjednica Komisije HNV-a za raspodjelu sredstava

Razgovor o pokrajinskom natječaju

Komisija HNV-a za raspodjelu finansijskih sredstava iz pokrajinskog proračuna održat će sastanak u subotu 17. travnja, s početkom u 11 sati, u prostorijama Ureda HNV-a u Subotici, u Preradovićevoj 4 (Zgrada HKC »Bunjevačko kolo«).

Razgovarat će se o natječaju kojega je raspisalo Tajništvo za obrazovanje i kulturu, te Tajništvo za upravu, propise i nacionalne manjine.

»Istorija 3-4«, ili srbijanski didaktičko-metodički dadizam

Loš proizvod je loš

Učenicima je povijest druge polovice 19. i cijeloga 20. stoljeća predložena oskudno s očitom namjerom da se od učenika naprave šizofrene osobe nabijene mržnjom prema susjednim narodima i nacionalnim manjinama * Zamislite ljubav Srba 20. stoljeća bez stihova Miroslava Antića, Arsenala Dedića i ostalih Srba koji žive i stvaraju u kulturama drugih naroda (recimo, Ratka Zvrke, Gustava Krkleca ili Rade Šerbedžije

Piše: Zdenko Samaržija

Samo su mnogobrojne polemike učinile kontraverznim udžbenik Istorija za treći razred prirodnog i četvrti razred društvenog smjera Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd 2002. Svi se polemičari slažu kako tom udžbeniku nije mjesto u razredu. Međutim, razlozi takvog stava su različiti. Tek su rijetki spomenuli kako udžbenik nije primjeren učenicima, kako vrvi materijalnim pogreškama, te kako ne zadovoljava ni elementarne didaktičko-metodičke standarde.

Prigovori nisu upućeni samo autorima *Kosti Nikoliću, Nikoli Žutiću, Momčilu Pavloviću i Zorici Spadijer*. Puno su veći promašaji likovnog i grafičkog urednika *Milorada Matića* i kartografa *Vlade Jarčova*, koji, vjerojatno, nisu pedagozi, dok je golema krivnja na recenzentima *dr. Dragoljubu R. Živojinoviću, dr. Milanu Vesoviću, te Ratku Tomoviću*. Urednici *Nebojša Jovanović, dr. Petar Pijanović, te Radoslav Petković* očit nisu uspjeli pronaći stručnjake i metodikare koji su u stanju napisati suvisli udžbenik (U Srbiji, podsjećamo, nije saživjelo tržište udžbeničke literature, koje jedino može polučiti kvalitetne udžbenike).

DIDAKTIČKO-METODIČKA SIROVOST: Učenicima je povijest druge polovice 19. i cijeloga 20. stoljeća predložena oskudno s očitom namjerom da se kod učenika izgradi osjećaj netrpeljivosti prema susjednim narodima i nacionalnim manjinama. Autori zaziru od povijesti kulture, tehnološkoga razvoja, te osobito povijesti svakodnevice, žena, djece, marginalnih skupina, te životinja, a didaktičko-metodička sirovost udžbenika ne potiče u učenicima misaone operacije višega stupnja, već preferira gomilanje besmislenih fraza.

Učenicima povijest neće biti učiteljski život – neće ih poučiti kako se riješiti sindroma hajdučije, patrijarhalnoga uznemiravanja, koji u sebi nosi sindrom ocebujstva i potiskivanja ega. Eksplicite je na ilustraciji prikazan sukob oružjem između oca i sina; dakako, kroz učenje mačevanja; svi se uokolo toj okrutnoj igri vesele. Takvim ilustracijama mjesto jest u udžbeniku, samo ih valja didaktički obraditi. Učenike treba uputiti da promotre sliku te da razmisle o odgoju djece koncem 19. stoljeća. Po-

državaš li, moglo se pitati učenike, davanje oružja djeci. Kakve posljedice na dječju psihu ima neprestani doticaj s oružjem? Brinu li se odrasli muškarci o odgoju djece?

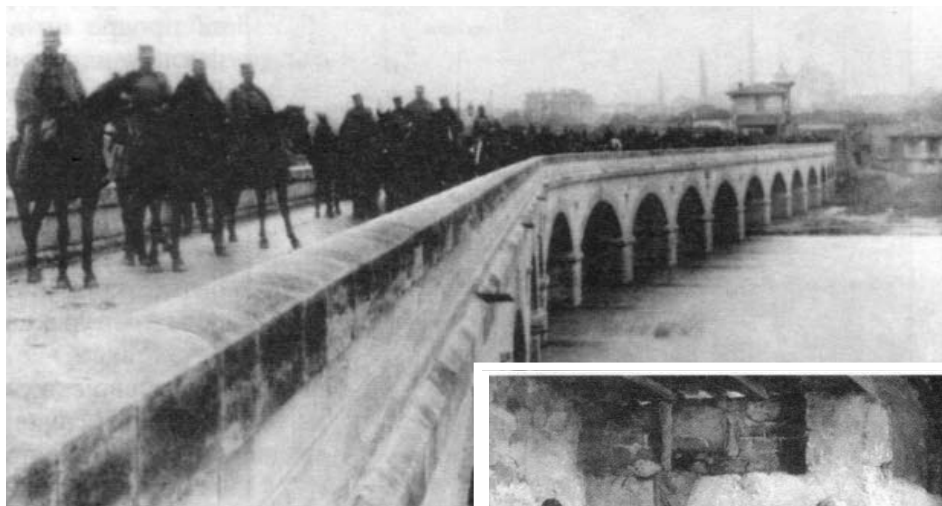
Također, učenicima ovaj udžbenik ne stavlja pozitivne modele identifikacije te pogrešno informira o životu na Planetu u 20. stoljeću. Očito su autori pričali priču o destrukciji u 20. stoljeću, a ne priču o usponu homo sapiensa. Bezobrazno je pričati o 20. stoljeću i ne spomenuti *Elvis Preslea, Beatlese* i hipi-pokret. Ne spomenuti dodjele Oscara i Zlatnoga lava, kulturne filmove i glumce. Trebaju li građani Srbije zaboraviti filmove *Franca Copoloe, Stevea na Spielberga, Miloša Formana, Andreja Tarkovskog i Woodya Alena*? Gdje je biografija *Billa Gatesa*? Gdje je priča o AIDS-u i o bolestima koje je čovječanstvo suzbilo? Zar se u Srbiji treba stidjeti *Miodraga Petrovića, Pavla Vuisića, Emira Kusturice* ili *Zorana Radmilovića, Seke Sab-ljić, Mire Banjac* i *Steve Žigona*? Bi li *Stepi Stepanoviću* otpao brk da su autori ustupili desetinu teksta posvećenog njemu i napisali da je *Ivo Andrić* dobio Nobelovu nagradu, a da je *Desanka Maksimović* napisala *Krvavu bajku*? Zamislite ljubav Srba 20. stoljeća bez stihova *Miroslava Antića, Arsenala Dedića* i ostalih Srba koji žive i stvaraju u kulturama drugih naroda (recimo, *Ratka Zvrke, Gustava Krkleca* ili *Rade Šer-*

bedžije), bez balada *Bijeloga dugmeta, Indexa, Yu grupe* i *Korni grupe*? Prešućeni su *Smak, Riblja čorba* i *Momčilo Bajagić*. I *Radivoje Korać* i *Dragan Džajić* i *Vlade Divac* i *Svetozar Gligorić*. Ne troše se riječi na *Crvenu zvezdu* i *Partizan*, klubove koji desetljećima afirmiraju Srbe u svijetu. Nema čak spomena da su među Srbima živjeli i stvarali *Đorđe Balašević* i *Milorad Pavić*. Stide li se njih autori udžbenika? Ili se prešućeni stide takvih udžbenika?

JOŠ MALO O ILUSTRACIJAMA: Udžbenik otvara sliku *Nikole Tesle*, te nedaleko od nje i sliku *Mihajla Pupina*, što je odlično i može zavarati dobronamjerne. Međutim, učenici o životnome putu *Niko-*

le Tesle u ovom udžbeniku ne mogu saznati ništa. Ni o *Jovanu Cvijiću*, *Jovi Jovanoviću Zmaju* ili *Jovanu Dučiću*. Rijetki su se djelatnici iz kulture i znanosti progurali na stranice udžbenika (nema fotografije *Josipa Pančića*, a ni *Stevan Mokranjac* nije našao mjesta pored približno 140 fotografija srbijanskih političara koje autori obožavaju).

U isto vrijeme o *Dragoljubu Mihailoviću* (str. 168) ispod slike pišu dva pasusa – *Josip Broz* (str. 169) je dobio više prostora, kao i *Milan Nedić* (str. 173); znatno manje od njih dobio je *Aleksandar Ranković* (str. 231).

No, ljubavna veza autora udžbenika i mačo-muškaraca (na fotografijama se nalazi nekoliko tisuća muškaraca, većinom političara, ratnika i okrunjenih, to jest »znamenitih muževa« koji se stavljaju za model identifikacije djece) pokazuje stanje zajednice; nameće se stav da je Srbija patrijarhalna zajednica u kojoj se veličaju tradicionalne ratničke vrednote, u kojoj je politika jedina važna djelatnost. Muškarci na slikama su listom ozbiljni, namršteni i bradati – fotografija prvog muškarca bez romantičarskoga patosa i zabrinutosti na licu nalazi se na stranici 64; na toj se slici odrasli muškarci naslađuju kako otac uči

sina mačevanju. Prvi muškarci koji se smiju nalaze se na 90 stranici – njemački se regruti vesele toplom razdoblju 1914. godine. Sa 92 stranice smiju se britanski regruti malo toplije odjeveni. Austrijanke se osmjevuju 1938. godine dolasku njemačkih nacisti, pa da dalje ne nabrajamo. Šalu na stranu, ali prvi koji se odista smiju na ilustracijama su *Ante Trumbić* (str. 132) i *Stjepan Radić* (str. 136). Komentar je izlišan. Ilustracija žena i djece u ovom udžbeniku ima manje od 0,1 promila. Dakako, ukoliko u to ne računamo kraljice, princeze te kraljevsku djecu.

Likvidacije su u udžbeniku prikazane desetak puta, ranjenici mnogo puta, zbjeci

govi također desetak puta, dok prikaza borbe ima na stotinjak ilustracija.

OBRAČUN S KOMUNISTIMA: Autori – ma Srbi samo smetaju; oni veličaju Srbiju i njene lidere i Srbi su im nužno zlo. Koliko god se trudili, nećete saznati iz udžbenika koliko je poginulih u bombardiranju Beograda u travnju 1941. godine. Nećete saznati koliko je djece umrlo od pothranjenosti za vrijeme tog i drugih ratova. Ali zato nas s ilustracija promatraju okrunjene glave i njihovi potomci; neki od njih su okrunjeni, no nisu mogli vladati. Valjda ih zbog toga autori sažaljevaju. Obračun autora s komunističkim naslijeđem, osobito uloga *Josipa Broza* u povijesti Srba, kojeg nerijetko autori zovu nadimkom, te revalorizacija stava o *Dragoljubu Mihailoviću* i pokretu kojeg je on vodio pokazuju neizvrljenost srbijanske historiografije. Autori koji potiču udivljenje učenika te emotivno približuju učenika sa žrtvama i potlačenima,

pitati bi učenike podržavaju li Hitlerov model izlaska iz krize. Bi li ti, učenice, bilo bi naredno pitanje, pomogao progonjenom Židovu, tvome susjedu, od marionetskoga režima *Milana Nedića*? A nakon iznesenoga *Mihailovićevoga* i *Brozovoga* stava o okupaciji Srbije, učenike je trebalo pitati: Da Srbiju danas netko okupira, bi li se svrstao u skupinu onih koji pasivno promatraju ugnjetavanje naših sunarodnjaka ili bi se priključio pokretu otpora. Obrazloži svoj stav.

NEPOTREBAN ZAKLJUČAK: U ovom se udžbeniku razmahao srbijanski narcizam, agresivan i netrpeljivi prema susjednim narodima i nacionalnim manjinama. Čitajte ovaj udžbenik i postat ćete ksenofob, te osoba koja se jedino sigurno osjeća pod zaštitom svemoćnih političara i to, ponajbolje, monarhističkoga usmjerenja. Srbe su, prezentiraju autori, susjedni narodi tlačili, uništavali, klali i ubijali s osobitim užitkom – dakle odmak od dnevno-političke frazeologije desničarskih stranaka nema. Srbi su gotovo bez grijeha i za sve negativne procese (raspade država, sic!) krivi su drugi. Udžbenik mlade Srbe priprema za revanš.

Autori su se odredili prema ljudskim pravima i pravima nacionalnih zajednica koje žive na tlu današnje Srbije. Sad treba – ju nešto reći drugi. Prisjećam se misli nekoga indijanskoga poglavice (u udžbeniku se Indijanci ne spominju!), koji je rekao da se istinskome življenju približio kraj – počela je borba za opstanak.

Laž, istina i krv

Hrvatski su autori udžbenika, među kojima je i moja malenkost, vrlo neuki. Mi smo napisali da je 1868. godine potpisana Hrvatsko-ugarska nagodba dok nas srbijanski udžbenik poučava o Ugarsko-hrvatsko (slavonskoj) nagodbi, dokumentu kojem bi tek trebalo ući u trag. Srbijanski udžbenik navodi da je u Vojnoj krajini bilo 1857. godine puno Srba, blizu 90 posto. Mi žurno moramo prepraviti izvješća popisivača da je pravoslavaca u Krajini bilo približno 30 posto. Autori su besramno u Srbe ubrojili i »Šokce, koji su starinom bili Srbi rimokatoličke vere«. Ti su »onesvešteni Srbi«, kao i Bunjevci, omiljena dnevno-politička tema palanačkoga potkusurivanja. Nisu oni jedini »obesvešteni«, prema, »suvremenim istraživanjima, ... brojni su Arbanasi ... bili islamizirani Srbi«.

Tako su, vjerojatno i Cincari i Vlasi te mnogi narodi, zapravo Srbi koji toga još nisu svjesni.

Da su Srbi svi i svuda, iskreno, držali smo da danas misli samo povjesničar iz Šoviniističke farse. Degutantno je prepoznati karikaturu u mentalnom sklopu kolega. Ako žele ismijavati hrvatski suverenitet 19. stoljeća, pokazuju da ne poznaju genezu nastanka moderne Hrvatske. »Sredinom 19. vijeka Kraljevina Hrvatska i Slavonija obuhvaćala je dosta skroman teritorij«; ako nacionalnu svijest Hrvata nazivaju nacionalizmom, dobro je što nisu liječnici – možda bi mimikriju nazivali metastazom.

Program »Unapređenje etničkih odnosa u jugoistočnoj Europi«

Tri godine strpljivog rada

Osnovni cilj programa je uspostavljanje i razvoj boljih odnosa među različitim zajednicama u etnički mješovitim sredinama

Piše: Jelena Perković

Izgradnja harmoničnih međuetničkih odnosa u sredinama koje su multikulturalne bila je zadaća trogodišnjeg regionalnog programa »Unapređenje etničkih odnosa u jugoistočnoj Europi«, koji se u protekle tri godine paralelno odvijao u Rumunjskoj, Bugarskoj, Makedoniji i Albaniji. Uz podršku fondacija Kralj Baudouin, Charles Stewart Mott i Fonda za otvoreno društvo, Građanske inicijative iz Beograda su koordinirale rad na ukupno 32 projekta, koji su se odvijali na jugu Srbije u Sandžaku, istoku Srbije i u Vojvodini.

»Osnovni cilj programa je uspostavljanje i razvoj boljih odnosa među različitim zajednicama u etnički mješovitim sredinama. U tom smislu, pružali smo podršku lokalnim inicijativama koje potiču suradnju

među različitim etničkim grupama kroz uspostavljanje svojevrstnog foruma za dijalog različitih struktura lokalne zajednice, koji može onda doprinijeti pozitivnim promjenama u međuetničkoj suradnji. Ovakav program predstavlja odličan primjer suradnje civilnog sektora i lokalnih vlasti, što onda značajno doprinosi procesima demokratizacije naše zemlje i njezinim nastojanjima da se priključi zajednici europskih država«, kaže koordinatorka ovog programa u Srbiji **Aleksandra Šanjević**.

USMJERENOST NA MLADE: Program je u Srbiji započet u vrijeme narušenih međuetničkih odnosa i stoga je odgovornost nevladinih organizacija, koje su se uključile u program, bila izuzetno velika. Timovi, koji su na sebe preuzeli odgovornost da u svojoj lokalnoj zajednici rade na poboljšanju međuetničkih odnosa, pokazali su visok stupanj kreativnosti. Izvješća o

Aleksandra Šanjević

Multietnički karakter

Program, koji je realiziran u protekle tri godine, je složen i on sam po sebi treba predstavljati i državni prioritet, jer se bavi položajem i statusom manjina. Međutim, sva i ki pojedinačan projekt je nastao kao autentična lokalna inicijativa, što ovaj program čini jedinstvenim u Srbiji.

»Multietnički karakter programa, koji smo realizirali u protekle tri godine, imao je originalne sadržaje, kojim su bili obuhvaćeni pripadnici različitih etničkih zajednica, a sudionici našeg programa su bili i mediji na jezicima manjina. Svi naši projekti su imali za cilj spoznavanje položaja i statusa etničkih zajednica iz perspektive civilnog društva, kao i nastojanje da se osnaže lokalne inicijative, kako bi se proces harmonizacije i integracije pripadnika različitih etničkih zajednica nastavio«, ističe koordinatorka programa Aleksandra Šanjević. ■

urađenim projektima govore da je tijekom ove tri godine u programu na cijelom teritoriju Srbije sudjelovalo oko 4.000 osoba, pripadnika 12 etničkih zajednica, kao i pripadnici većinskog naroda.

»Mi smo se u realizaciji ovog programa usmjerili na mlade, jer je to populacija na kojoj počiva budućnost ove zemlje. Ako oni budu formirani kao osobe koje nemaju predrasuda prema drugima i ako uvažavaju različitosti, vjerujemo da će znati donositi ispravne odluke i odluke na dobrobit svih« kazala je koordinatorka Šanjević.

DUGOTRAJNI PROCES: Jasno je da je izgradnja dobrih međuetničkih odnosa proces koji dugo traje i rezultati takvih nastojanja nisu uvijek odmah vidljivi. Ali je činjenica da su upravo mladi napravili najvidljivije pomake k pozitivnoj promjeni u ovom projektu. Naime, krajem prošle godine izmijenjeni su posjeti mladih između Bečeja i Prijepolja, Sombora i Priboja, što su bila prva upoznavanja mladih iz ove dvije udaljene regije. Naravno, rezultat je bio da su otklonili predrasude. To bi trebao biti model koji neće realizirati nevladine udruge, nego mora biti politika države, ističe **Tibor Baló** iz »Društva prijatelja djece«.

Ono što također treba istaknuti kao pozitivni moment jest uključivanje lokalne zajednice u realizaciju projekta. Mnogi projekti su direktno ili indirektno podržani u sredinama u kojima su se odvijali. To je dobar znak, jer govori da lokalna zajednica lakše prepoznaje vrijednosti ovakvog programa, a tako podržava i napore nevladinog sektora da radi na harmoniziranju etničkih odnosa. ■

Sudionici

Tijekom tri godine u programu »Unapređenje etničkih odnosa u jugoistočnoj Europi« kao realizatori sudjelovali su pripadnici: mađarske, romske, rusinske, ukrajinske, češke, slovačke i bošnjačke etničke zajednice. Istodobno u 32 projekta sudjelovali su i pripadnici rumunjske, hrvatske, albanske i vlaške etničke zajednice, kao i pripadnici većinskog naroda. Program su realizirale nevladine udruge iz: Preševa, Bujanovca, Sjenice, Prijepolja, Priboja, Zaječara, Bora, Boljevac, Kovina, Vrbasa, Bečeja i Sombora.

Hrvoje Prčić, glavni urednik hrvatskog izdanja »National Geographica«

Broj pretplatnika i tiraža svakodnevno rastu

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Početkom listopada prošle godine s *Hrvojem Prčićem*, koji je u to vrijeme pripremao izlazak prvog broja hrvatskog izdanja »National Geographica« u ulozi njegovog glavnog urednika. Danas, šest mjeseci kasnije uz isto toliko izdanih brojeva, hrvatski »NG« dostigao je fantastičnu tiražu od 50.000 prodanih primjeraka, suvereno zauzevši prvo mjesto među neengleskim izdanjima u čije je društvo, kao 25. po redu, ušao posljednji.

► U slučaju hrvatskog izdanja »National Geographica« prvi mačići se, izgleda, ne bacaju?

Naši mačići su, kako se čini, izrasli u prekrasne tigrove, divne zvjerčice čije krzno krase gotovo svaku policu u Hrvatskoj, a i šire. Naša startna očekivanja su više nego sto postotno premašena. U ovom trenutku hrvatsko izdanje »NG-a« ima impresivnih 50 tisuća prodanih mjesečnih primjeraka unutar kojih se nalazi 12 tisuća pretplatnih adresa uz stalni trend porasta od 100-200 pretplatnika dnevno. Fascinantna brojka pretplatnika na prostorima na kojima nika da nije bilo pretjeranog povjerenja na ovakav vid novinske dostave potvrđuje reputaciju »National Geographica« kao respektabilnog časopisa kojemu se vjeruje. Čini se da 115 godina tradicije i 50 milijuna

čitatelja diljem svijeta ipak nešto znači!

► »NG« se nezaustavljivo širi ne samo Hrvatskom već i susjednim državama.

Sudeći po pismima i elektronskoj pošti koju dobivamo naš časopis je izuzetno dobro primljen u Bosni i Hercegovini i SCG. Naklada koju šaljemo u ove dvije susjedne zemlje relativno je niska i većina tih javljanja se odnosi na probleme nabavke propuštenih brojeva i pitanja u svezi buduće pretplate, ali uza sve to pisma su prepuna izravne komunikacije u želji da se sugestijama pomogne oko novih tema u sljedećim brojevima.

► Hrvatska je najmanja država koja, sada se može slobodno reći, više nego uspješno izdaje verziju »NG-a« na svom izvornom jeziku.

Naš časopis je, kao što je već poznato, posljednji ušao u elitno društvo država koje izdaju »National Geographic« na svojim govornim jezicima. U toj skupini od 25 članica, mi smo prema izvješću iz naše centrale, koja se nalazi u Washingtonu, trenutno na prvom mjestu neengleskih izdanja, na kojem smo smijenili susjednu Mađarsku.

► Koliko je izložba »100 najboljih fotografija National Geographica« učinila u aktivnoj promidžbi časopisa na čijim su

stranicama objavljivane.

Izložba je bila kulturna događaj protekle 2003. godine, a po svemu sudeći bit će i ove godine. Startajući u Dubrovniku, obišla je Split, Zadar, Rijeku, Zagreb i Osijek i prema prvobitnom itineraru ona je ispunila svoju zamišljenu misiju kroz najveće gradove »Lijepa naše«. Ali, moram priznati, posramili su nas mali gradovi koji su, posve opravdano, izrazili želju da vide izložbu u svojim prostorima. Tako da je ove godine ona bila već u Bjelovaru, Vukovaru, sada je u Čakovcu, a tijekom ove godine ići će u Kutinu, Sisak, Pulu, Ogulin i posjetit će još neke hrvatske gradove.

► Hoće li se ova fascinantna izložba pojaviti i na našim vojvodanskim prostorima?

Ozbiljno se razmatra mogućnost da se izložba pojavi u Subotici, Novom Sadu i Beogradu, jer hrvatsko izdanje »NG-a« nije usko tematski vezano samo za teritorij Republike Hrvatske već njegujući regionalni pristup namjeravamo u sljedećim brojevima objaviti neke reportaže i priloge s tih prostora, jer mi ozbiljno računamo na čitatelje iz našeg susjednog okruženja. Vjerujem da ćemo početkom sljedeće godine uspjeti realizirati izložbu na prostoru Vojvodine i SCG. ■

Hrvoje Prčić

Polijevanje na vodeni ponedjeljak

Običaji koji se čuvaju

Na vodeni ponedjeljak, rano ujutro momci bi se oblačili u najljepše odijelo. Uglancali bi čizme, upregli konje, naštimali žice na tamburama, a potom krenuli u polijevanje. Nekada se na polijevanje išlo na karucama i s tamburašima.

Cure su se polijevale vodom, obično bi ih momci izveli na bunar, lončićem zgrabili vodu, te ih polili. Momke su dočekivale obučene u sefirima.

Nakon polijevanja momci bi se počastili, a potom svi skupa veselili.

Pošto je taj način polijevanja ugrožavao zdravlje djevojaka u novije vrijeme one se polijevaju »miršljavom« vodom.

Cure bi momke kitile cvijećem, darivale narančama i ukrasnim jajima.

Momci bi naranče i jaja stavljali na jedno mjesto, obično u košare, a sutra dan bi to razdijelili međusobno.

Današnji polivači.

Korak po korak - Gabrić ćuprija

Idejom do stvarnosti

Za Gabrić ćupriju vjerujem kako svi Subotičani znaju, ako ne drugačije onda iz svatovskih običaja. Nalazila se sa južne strane na ulasku u grad i svi koji bi ulazili u Suboticu morali su prijeći Gabrić ćupriju. No kasnije ona je postala samo tradicija koja se spominjala. Da ne bi sve to ostalo na priči, Gabrić ćuprija je postala neizostavni dio svih subotičkih vjenčanja, kako je to u običaju i kako bi stariji subotičani znali reći, mladoženja je prenosio mladenku preko Gabrić ćuprije, da bi mu ona bila vjerna.

O tome kako je ona nekad izgledala, sugrađani koji je se sjećaju govore kako je bila od drveta, mala i skromna ali veliki ponos za naš grad. Ispod je proticala voda. Kad bi pala kiša ispod ćuprije bi bilo vode,

a u sušno vrijeme, Gabrić ćuprija je bila bez vode.

Da li ćemo je u neko skorije vrijeme moći ponovno vidjeti i da li će Gabrić ćuprija biti dio znamenitosti našega grada?

IDEJOM DO STVARNOSTI: Naime na tu ideju, o ponovnom »stvanjanju« Gabrić ćuprije, su došli građani mjesne zajednice Prozivka na čelu s predsjednikom Savjeta *Zoranom Markovićem*. O tome tko će to finansirati i tko će izvoditi radove naš sugovornik kaže, da je inicijativa pokrenuta, te su ljudi iz općine već upućeni u sve to, no o tome će ipak odlučiti oni, jer finansiranje bi također bilo od strane općine. Još 1988. godine je pokrenuta ta ideja, međutim tada to nije uspjelo. Ova investicija ne može koštati više od neke prosječne zgrade i nadamo se da će se to ovoga puta i ostvariti, te će Gabrić ćuprija napokon dobiti svoj pravi izgled. Podrška je prisutna i kod nekolicine stručnjaka poput povjesničara, arhitekta, turističkih radnika i etnologa. Gabrić ćuprija bi mogla prerasti i u turističko mjesto, kaže Zoran Marković.

O tome kada bi se to radilo i kako bi izgledala »nova« Gabrić ćuprija Marković kaže kako vjeruje da će se sve to početi uskoro događati, no prvo Općina treba odobriti sredstva, a onda ljudi iz urbanizma treba

odrediti lokaciju i da se počne s radom. Ćuprija bi bila na identičnom mjestu kao nekada i bila bi rađena od drveta, no to ćemo prepustiti stručnjacima— objašnjava nam Zoran Marković.

SUBOTICA U MALOM: Kako nam je Zoran Marković kazao Prozivka bi se po svojoj nacionalnoj strukturi, mogla zvati i Subotica u malom. Stanovnici Prozivke se slažu da se ponovno obnovi Gabrić ćuprija, no bi li povratak uporabe ćuprije građanima smetao i promijenio njihov uobičajeni život, Marković je objasnio: »Ako nam ne smetaju luna parkovi, cirkusi i ostala svakodnevna buka raznih kafića, onda mislim da nam Gabrić ćuprija ne može smetati, može samo uljepšati Prozivku i ne samo Prozivku nego i cijeli naš grad. Vraćanje Gabrić ćuprije bi bilo i vraćanje tradicijskog i kulturološkog običaja, koje po mom mišljenju spaja sve Subotičane, bez obzira na naciju. To je jedan od razloga zašto smatram da je potrebno da se vrati ovaj stari običaj«, napominje Zoran Marković

Sam prelazak preko mosta značio je ulazak u grad, no tako možemo porediti i nošenje mladenke preko ćuprije, jer to dvoje mladih ljudi ulazi u novi život. Sve dok se ćuprija ne obnovi mladenci će i dalje prelaziti preko »zamišljene« ćuprije prisjećajući se priče za koju su čuli od starijih sugrađana. Bilo bi to još jedno posebno mjesto u našem gradu zbog kojeg bismo se ponosili.

Željka Cvijanov

U Sonti proslavljeno Isusovo uskrsnuće

Radost Uskrsa

SONTA – Sončani su Uskrsne blagdan proslavili, moglo bi se reći, ljepše no ikad. Bogatstvom duha, Sončani su prevladali sve očigledniju financijsku i gospodarstvenu krizu. U ovih nekoliko dana zaboravljena je politika, zaboravljena su gospodarstvena i financijska posrtanja, zaboravljena je materijalna bijeda. Vrijeme je posvećeno molitvama Isusu, miru i spokoju u obiteljima. Umirovljenici su se radovali unucima, roditelji su sudjelovali u iskrenom veselju djece. Iako prije Uskrsa nisu podijeljene mirovine, iako većina poduzeća u kojima su uposleni Sončani, nije podijelila plaće, u tko zna kojim kutovima kućnih pričuva našlo se ponešto sredstava. Uskrsni darovi najmlađima i tradicionalna uskrsna trpeza bili su dio sreće u velikom broju obitelji. Vrijedne kućanice odnijele su već u 6 sati »svetenje«, to jest tradicionalni uskrsni doručak, na posvetu u crkvu sv. Lovre. Poslije doručka, djeca su se dala u obilazak bakka, djedova, a onda i susjeda i bližih srodnika.

U crkvi sv. Lovre, vlč. Željko Augustinov održao je dvije Uskrsne mise. Prije »velike«, pjevački zbor i tamburaški orkestar KPZH »Šokadija« pred prepunom crkvom, održao je koncert Uskrsnih pjesama, od kojih su neke stare koliko i sončanska crkva. Koncert je započeo pjesmom »Majka Mari-

ja, koju je napisala i uglazbila Božana Vidaković, vokalna solistica, posebno za ovaj Uskrs. Ostale pjesme vjernici su pjevali skupa sa zborom »Šokadije«.

U večernjim satima, u velikoj sali Doma kulture, OKUD »Ivo lola Ribar« priredio je »Uskrsno posijelo«. Pred oko 150 gledatelja, pored domaćina, nastupili su i članovi GKUD-a »Ravangrad« iz Sombora. Domaćini su se gledateljima predstavili sa dječjim folklornim splotom »Šokačke igre« i prikazom običaja »Kraljice«.

I. Andrašić

Uskrs u Beregu

BAČKI BREG – Berešci su i ove godine svečano dočekali Uskrs u crkvi sv. Mihovila Arkandela. Crkveni pjevači su u župnom domu tijekom korizme imali redovite probe na kojima su uvijek bavili muku Gospodnju, koju su otpjevali u crkvi na Cvjetnu nedjelju i na Veliki petak. Pobožno je proslavljeno i sveto vazmeno trodnevlje, a stari običaj paljenja vatre ispred crkve na Veliku subotu nije održan zbog kiše. Sve ove dane Bereška crkva je bila prepuna vjernika, a posebno za Uskrs i Uskrsni ponedjeljak, kada je crkva bila okićena prelijepim ikebanama. Velečasni Davor Kovačević zna često za blagdan iznenaditi svoje vjernike, pa tako ih je prijatno iznenadio i ovoga Uskrsa obogativši crkvu novim oltarom, odnosno Isusovim grobom sa dva Anđela, koji je u crkvu postavljen na Veliki četvrtak.

Z. G.

Otvoren osmi sajam Interexpo

SUBOTICA – Osmi međunarodni proljetni sajam Interexpo počeo je 14. travnja i bit će otvoren četiri dana. Saam je općeg karaktera s naglaskom na oblasti poljoprivrede, prehramne, auto-moto expa, građevinarstva i elektro-strojarske industrije. Posjetitelji će imati prigodu vidjeti prezentaciju preko 50 mađarskih poduzeća i predstavnike okolnih država – Hrvatske, Slovenije, Rumunjske, Makedonije, Češke, Slovačke i Kine koji će prikazati svoju turističku, gospodarsku i kulturnu ponudu.

Tijekom drugog dana Sajma Interexpo organiziran je gospodarski forum Republike Mađarske i Srbije i Crne Gore. U petak 16. travnja bit će održana konferencija za novinare Asocijacije sajmovi Jugoistočne Europe, a u subotu 17. travnja bit će održano takmičenje u kuhanju riblje čorbe »5. zlatni kotlić subotičkog sajma«. Direktor subotičkog sajma László Bóni ovom prigodom istakao je kako se ova tradicionalna manifestacija ove godine održava u novoj dvorani na 2.500 četvornih metara zatvorenog i na oko 1.000 četvornih metara otvorenog izložbenog prostora. Izrazio je zahvalnost SO Subotica za pokroviteljstvo ove manifestacije čime je pružena mogućnost predstavljanja novoutemeljenim poduzećima i bratskim gradovima. Osmi međunarodni proljetni sajam Interexpo svečano je otvorio predsjednik SO Subotica Géza Kucsera, te je istaknuo kako je ovaj sajam za naš grad od izuzetnog značaja.

O. P.

Uskrs, blagdan vjere i nade

ŠID – Prošle nedjelje 11. travnja smo posebno svečano slavili godišnji spomen Kristova uskrsnuća. Slavili smo uskrsnuće Kristovo i uskrsnuće naše. Jer, Krist je uskrsnuo da bi sve nas iz tame smrti doveo u svoje divno svjetlo. U Srijemu je susret s uskrslim Kristom posebice dojmiv, ako znamo da su Srijemci posljednju deceniju prošli pravu kalvariju. Baš zato je Uskrs, kao najveći kršćanski blagdan, vjera i nada koja daje snagu našem preostalom puku na opstojnost na ovim prostorima. Osim toga ove godine je 1700 godina od smrti velikih Srijemskih mučenika za kršćansku vjeru, pa je to i razlog više da se u Srijemu Uskrs ove godine doživi na osobit način. Posjetili smo župnu crkvu Presvetog Srca Isusova u Šidu. I pored toga što je župna zajed-

nica tijekom Domovinskog Rata stradala i veliki broj vjernika a posebice Hrvata je napustio Šid, na posljednjem popisu se preko tisuću građana izjasnilo kao rimokatolici i to uglavnom Hrvati. Cijeli tjedan pred Uskrs vjernici su se sa svojim župnikom pripremali za ovaj najveći kršćanski blagdan. Glavna misa za Uskrs bila je u nedjelju u 11h. Predvodio ju je šidski župnik vlč. Berislav Petrović. Crkva je bila puna vjernika a za ovakvu priliku i posebno ukrašena. Osim šidjana bilo je nazočnih vjernika i iz okolnih mjesta Vašice, Sota, Gibarca, Morovića, a došlo je i nekoliko obitelji šidjana koji sada žive u našoj matičnoj domovini Hrvatskoj. Velečasni je održao krasnu propovijed i pročitao poruku biskupa Marina Srakića i pomoćnih biskupa Đure Hrančića i Đure Gašparovića upućenu našim vjernicima. Ovakve poruke od biskupa imaju snažan pozitivan utjecaj na naš puk, posebice tu u vojvođanskom dijelu Srijema jer ukazuju na jedinstvo cijele naše biskupije i povezanost s Đakovom kao sjedištem biskupije. Nakon završene mise, u župnom stanu su se vjernici sa svojim župnikom okupili i uz kolače i piće jedni drugima čestitali Uskrs.

I. Kušeta

Sastanak čelništva Vukovarsko-srijemske županije s čelnicima DSHV-a Dogovorena suradnja na gospodarskom i obrazovnom planu

SUBOTICA – Sastanak čelništva Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i čelništva Vukovarsko-Srijemske županije, održan 14. travnja u Domu DSHV-a, rezultirao je vrlo konkretnim prijedlozima suradnje i pomoći od strane ove županije. Sastanku je prisustvovao župan *Nikola Šafer*, članovi županijskog poglavarstva *Zdenko Podolar*, *Zlatko Pavlović*, *Slavka Bešlagić* i njihovi suradnici, te predsjednik DSHV-a *Petar Kuntić* i dopredsjednici DSHV-a *Josip Gabrić* i *Đorđe Čović*, kao i potpredsjednik Skupštine SO Subotica *Lazar Baraković* i dopredsjednik IO SO Subotica *Mirko Ostrogonac*.

Nakon razgovora tijekom kojeg su čelnici DSHV-a iznijeli aktualne probleme u hrvatskom korpusu, među kojima su poseban akcent stavili na gospodarske probleme, a predstavnici Vukovarsko-srijemske županije iznijeli moguće vidove suradnje, donijeti su zaključci koji su u stvari vidovi pomoći ove županije hrvatskoj zajednici u Vojvodini. Župan Šafer je ponudio da se otvori Predstavništvo (komora) hrvatskih gospodarstvenika iz Vojvodine u Vukovaru gdje bi domaćini pomogli u osiguranju poslov-

nog prostora. Predloženo je, zatim, da se u Vukovaru, već za tri tjedna organizira savjetovanje na temu procesa privatizacije i mogućnosti ulaganja, gdje bi se susreli stručnjaci i gospodarstvenici iz Vojvodine i Hrvatske. I treće, predstavnici županije su, budući je Osječki univerzitet decentraliziran te postoje odjeljenja ovog sveučilišta u Iloku, Vinkovcima i Vukovaru obećali stipendirati ili osigurati smještaj za desetak studenata koji bi se odlučili studirati u ovoj, nama susjednoj, županiji.

Susret u prostorijama DSHV-a

Prva proljetna akcija Savjeta MZ, Grupe za razvoj i mještana Uređenje zemljanih putova u Tavankutu

TAVANKUT – Žitelji Tavankuta su u protekla dva tjedna sprovedi akciju spremanja svog mjesta, a sve u cilju pripreme za održavanje sada već tradicionalne akcije »Dan planeta zemlje«, koja će se održati 24. travnja 2004. god. Cilj ovih preliminar-nih aktivnosti je da selo u okviru spomenute akcije dobije novi izgled kakav i dolikuje ovom naselju sa 5000 žitelja, istakao je *Mirko Godar* predsjednik Savjeta MZ Tavankuta.

Da podsjetimo, Tavankut jedno od rijetkih naselja u Subotičkoj općini u kome ne postoji osnovni infrastrukturni sistem, koji se i u manje razvijenim sredinama podrazumijeva. Tako Tavankut nema vodovod i kanalizaciju, nema asfaltirane ceste, nema riješenu komunalnu službu te mnoge druge stvari koje život današnjeg građanina čini pristojnim. Veliki je problem i lokalna seoska deponija koja je već ugrozila nekoliko privatnih posjeda te su njihovi vlasnici u cijelosti onemogućeni uživati svoje dobro, zapravo više niti nisu u posjedu istih jer su parcele u potpunosti prekrivene otpadom, a postoji opasnost proširenja na susjedne zbog nesavjesnog ponašanja pojedinih žitelja. Ove i mnoge druge probleme preuzeo je novi saziv Mjesne zajednice koji uz pomoć američke fondacije ADF, nastoji učiniti svakodnevni život žitelja Tavankuta

boljim.

U akciju uređenja lokalnih putova odazvao se veliki broj žitelja koji su svojom poljoprivrednom i priključnom mehanizacijom sudjelovali na proljetnom uređenju lokalnih zemljanih putova, koji su tijekom protekle zime u znatnoj mjeri iskopani te su na pojedinim mjestima bili gotovo neprohodni pri manjim padavinama. U ovoj akciji, koja je prva u nizu od sedam, kako stoji u planu uređenja sela, koji je izradila Grupa za razvoj, izvršeno je ravnanje oko 10 km neasfaltiranih-zemljanih putova u Gornjem i Donjem Tavankutu. Angažirano je oko 20 traktora te isto toliko priključnih mašina, s preko 60 mještana koji su sudjelovali u ovoj akciji uređenja sela.

Kako je istakao *Antun Merковиć* član Savjeta MZ zadužen za komunalnu problematiku »u sklopu jedinstvene akcije »Dan planeta zemlje« koju podupire ADF i akcije proljetnog uređenja gradskih i pri-gradskih mjesnih zajed-

Natječaj za poslovne žene Kako ostvariti ideju

SUBOTICA - Nevladina organizacija »Otvorene perspektive« iz Subotice uz podršku norveške organizacije »Business Innovation Programs« objavila je natječaj za najbolje biznis ideje žena, sadašnjih i budućih poduzetnica. Svoje biznis ideje, koje će ih kvalificirati za sudjelovanje u daljnjoj edukaciji, žene trebaju poslati na dvije kucane strane najkasnije do 25. travnja. Poslane biznis ideje će ostati zaštićene kao poslovna tajna. Posjedovanje vlastite firme je poželjno, ali nije obvezno. Kandidatkinje trebaju poslati i svoj kratki životopis, kao i adresu i broj telefona. Od 12 do 15 najboljih sudionica imat će mogućnost završiti tečaj za edukaciju: kako dobru poslovnu ideju pretvoriti u poslovni plan. Tri najbolja biznis plana bit će nagrađena s 1.500, 1.000 odnosno 500 eura. Tečaj u tijeku svibnja od 4 plus 4 dana (poslijepodneva) vodit će stručnjaci iz Norveške i njihov partner iz Osijeka.

Zainteresirane žene trebaju poslati prijedloge biznis ideja na sljedeću adresu: »Otvorene perspektive«, Limska 12, 24000 Subotica, ili na e-mail adresu verona@eunet.yu. Dodatne informacije mogu se dobiti kod Verone Molnar, koordinatora programa, na telefon 024/ 557 001 ili 064/ 253 93 43.

nica koje financira SO Subotica, planira se 24. travnja, nastavak uređenja Tavankuta, te se pozivaju svi mještani ovog sela da se odazovu pozivu kako bismo imali uredniji i zdraviji okoliš».

Prema planu koji je izradila Grupa za razvoj, od postojećih sedam akcija planira se uređenje dvorišnih prostora u školama, lokalnog parka, te centralnih ulica i javnih površina. Ovu akciju podržavaju i u nju se planiraju uključiti sve lokalne organizacije, udruge i veliki broj mještana.

L. S.

Sjećanja

Uskrs u Srijemu

Uskrs krasi bogatstvo vjerskih i pučkih običaja. Nešto ćemo više reći o pučkim običajima u Srijemu, o tome kako se tih običaja sjećaju prognani srijemski Hrvati rasuti danas diljem Lijepe naše.

ČUVANJE ISUSOVOG GROBA: *Pavle Horvat* iz Srijemskih Karlovaca danas s obitelji u Osijeku sjeća se tih običaja u rodnom Karlovcima kao da su od jučer. »Još dok sam bio ministrant maštao sam kako ću kad odrastem čuvati Isusov grob. Kod nas se od vjeka sačuvao taj lijepi običaj, momci u rimskim togama s karakterističnim rimskim šljemovima i s kopljima, pa svaki sat smjena straže. Bilo je to doista lijepo i vjerujem da se običaj održao sve do današnjih dana.«

Baka *Marica Litri* iz rodni je Kukujevac došla u Osijek još 1991. godine. Ona se sjeća: »Sve je počinjalo još s Velikom četvrtkom. Zavežu se zvona pa se u podne, ujutru i navečer oglašuje samo klepetuša. Sutradan, na Veliki petak, ona naša velika crkva Presvetog Trojstva u Kukujevcima puna svita, a mome čuvaju Bogu. Pa Velika subota i posveta vatre, odvežu se zvona, pa Uskrs i posveta jela, a na velikoj misi crkva opet puna. Što da Vam kažem. Sićam se i da smo na Veliki četvrtak nosili našarane šibe u crkvu, a to su šarali muški, pa i momci, pa ih onda na laganoj vatri oprlje da boja bude smeđa i tim šibama udaramo jednom o drugu. Poslije te šibe donesemo kući pa ih zabodemo u liju luka, da bude zdrav i dobro rodi.«

Čuvanje Isusovog groba održalo se i u drugim hrvatskim sredinama diljem Srijema. Tako je u Srijemskoj Mitrovici, sjeća se *Denko Đaković*, gdje je nakon II. svjetskog rata sustavno zatirano sve što je hrvatsko, uvijek na Veliki petak čuvan Isusov grob, a odore mladića nalikovale su onim rimskim od prije dva tisućljeća.

U Slankamenu je prije II. svjetskog rata čuvanje Kristovog groba povjeravano vatrogascima, a to su uglavnom bili Nijemci, obrtnici, koji su dosta pozornosti poklanjali vjerskim i pučkim običajima, sjeća se *Ilija Rendulić*, koji je sa suprugom danas u Osijeku. Poslije rata Nijemci su protjerani, a običaje smo naslijedili mi, starosjedioci Slankamena, samo nismo imali odore nalik rimskim već smo se odijevali u svečano ruho, kao za Uskrs.

Marijan Žebić iz Gibarca, koji je danas

s obitelji u Budimcima, rado se sjeća tih dana u rodnome Gibarcu: »Baš sam došao iz vojske 1948. godine kad je moje godište dospjelo za Bogare, tako su u nas zvali momke koji su čuvali Isusov grob. Nismo imali nikakve odore već smo se oblačili u svečana odijela i imali smo lovačke puške. Mi mladi, lijepo obučeni, crkva puna naroda, djevojke dolaze ljubiti Bogu. Imali smo običaj da se mi Bogari sastanemo na Uskrsni ponedjeljak uvečer kod nekoga u kući i proslavimo, ali nas je netko otkucio, i sutradan smo svi završili kod suca za prekršaje u Šidu, dobili po 7 dana zatvora i 500 dinara globe, što je onda bilo pet nadnica.«

SVETENJE: *Manda Žebić*, njegova šogorica, sjeća se blagoslova vatre na Veliku subotu: »Poslije blagoslova svi uzme mo ugarke pa idemo kući, podložimo vatu u kuhni pa onda na toj vatri kuhamo jaja za šaranje i jelo za posvetu, kako smo u Gibarcu govorili, »svetenje«. E tu je moralo biti tanke i debele kobasice, svinjski jezik, mladi luk, češnjak, hren, malo soli i kruh što smo ga za Uskrs pekli.«

Jedan od najstarijih pa i najraširenijih običaja u nas svakako je bojenje i šaranje jaja. Kod nas se govorilo šarena jaja ili šarana jaja, dok se u zapadnim djelovima Hrvatske udomačio naziv pisanica. Jaje kao simbol života, simbol plodnosti i nove klice, od najstarijih je civilizacija idealno za simboliziranje uskrsnuća kao nago-vještaja vječnoga života. Ovaj se običaj

vrlo rano raširio i na našim prostorima i održao se sve do današnjih dana. Šara je bilo raznih – od vjerskih motiva, do cvjetnih, motiva vinove loze pa i hrvatskoga grba ili se samo jednostavno napiše: *Sretan Uskrs*. I tehnika je bilo raznih, ali je kod nas najčešće šarano voskom i to svilom, pa je tako najbolje i najljepše bilo – svilopisjaje, žuta boja voska na crnoj podlozi. Ova se tehnika najčešće sreće u Kukujevcima i Gibarcu.

Baka *Pavka Milašević* iz Gibarca danas je s obitelji u Poganovcima, rado se sjeća Uskrsa i jaja: »Našaramo pun ceger jaja, pokojna mama i ja, lijepo voskom, pa ih onda ofarbamo u lukovici, a kad se osuše, prebrišemo ih masnom krpom da se sjaje. Ujutro napravimo gnijezdo i budimo djecu da vide što im je zec donio.

Posebna se pozornost poklanjala »svetenju«, jelu za posvetu, koje se kuhalo još u subotu, a na blagoslov se nosilo na Uskrs na ranu misu. Kobasica i jaja bili su osnov ovoga jela, dok se u nekim sredinama kuhala i šunka, ponegdje jezik, a moralo je biti i mladog luka, hrena, soli i kruha. Negdje se pekla pogača, negdje kruščić, a negdje fini uskrsni kruh ukrašen pletenicom i buzdovanima. Nije prije bilo novaca za dječje darove, već su djeca darivana šarenim jajetom, muška djeca buzdovanom od tijesta a ženska pletenicom, ukusnim kolačem upletenim kao ženske kike. No, osim jela, računa se vodilo i o ukrašavanju, pa je jelo pakirano u najljepši tanjur, ceker ili korpu, položeno na najljepšu salvetu, vezenu i šlinganu i prekriveno s najljepšim otrkom, ručnikom ili peškirom također veznim i šlinganim. E, to je stvarno bilo lijepo vidjeti, praznik za oko i dušu.

I tu je opet bilo razlika od mjesta do mjesta. Baka *Slavica Valo* iz Petrovaradina sjeća se da su kod njih na posvetu nosili, osim šunke i kobasice, obvezno i janjetinu. *Marija Martinović* iz Sota također kaže da je i kod njih kuhana šunka za Uskrs, dok *Katarina Oskomić* iz Kukujevaca i *Ana Josić* iz Gibarca vele da je u njihovim mjestima kuhana debela i tanka kobasica i jaja, svakako. *Ljuba Ciprić* iz Vašice također kaže da je kuhana kobasica i jaja, da je moralo biti mladoga luka i hrena, uskrsnoga kruha i rakije, ali se jelo nosilo na posvetu subotom uvečer, pošto je Vašica bila podružnica župe Srca Isusovog u Šidu.

Slavko Žebić

Blagoslov novog oltara

Za novi život župe

HRTKOVC – Na Uskrsni ponedjeljak, 12. travnja 2004. godine dijecezanski biskup đakovački i srijemski *mons. dr. Marin Srakić* blagoslovio je u hrtkovačkoj crkvi sv. Klementa novi oltar, dar svećenika Hrtkovčana *Nikole Dogan, Marka Loš i Petra Petrović*.

Pontifikalnu misu sa početkom u 17,00 sati, pred oko 250 prisutnih vjernika, pred-

vodio je biskup Srakić uz koncelebraciju pomoćnog biskupa i generalnog vikara za Srijem *mons. Đuro Gašparović* i još osmoricu svećenika. Asistirao je đakon i bogoslov iz Srijema. Biskup Srakić je u homiliji povezo svetkovinu Uskrsa sa stanjem Europe koja »uze Gospodina i ne znamo gdje ga staviše«, kao i s novim životom župe Hrtkovci koja je proteklih ratnih godina preživjela progon i maltretiranje svojih vjernika, ali sada ponovno doživljava svoj uzlet i uskrsnuće. Svoju pastirsku riječ i zahvalu je poslije blagoslova oltara, na kraju mise, prisutnima uputio i biskup Gašparović, dr. Dogan, kao i mladi hrtkovački župnik *vlč. Željko Tovilo*. Uz novi oltar i ambon, još je više sve prisutne oduševio podmlađeni župni zbor i novi ministranti, koji su poticaj i jamstvo budućnosti ove, prijašnjih godina, teško stradale župe.

Poslije mise svi su se zadržali još neko vrijeme u dvorištu uz kolače, a gosti su na - stavili druženje uz večeru u župnom stanu.

D. Kalmar

Na Veliki četvrtak

Zajedništvo na dan svećenika

SRIJEMSKA MITROVICA – Na Veliki četvrtak 8. travnja 2004. godine s početkom u 9,30 sati pomoćni biskup đakovački i srijemski i generalni vikar za Srijem *mons. Đuro Gašparović* služio je u konkatedrali sv. Dimitrija u Srijemskoj Mitrovici pontifikalnu misu posvete ulja, uz sudjelovanje tridesetak svećenika zapadnog i istočnog obreda, đakona, bogoslova i sje - meništara sa područja Srijema.

Biskup Gašparović je čestitao svećenici - ma njihov dan, a u homiliji se, uz tumačenje sakramenata svetog reda i euhari - stije ustanovljenih na prvi Veliki četvrtak, osobito osvrnuo na 1700. obljetnicu srijemskih mučenika. Među njima je istaknuo sirmijskog biskupa Ireneja koji je upravo

na Veliki četvrtak 304. godine položio život za Krista. Zbor mitrovačke župe uve - ličao je misno slavlje skladnim pjevanjem, a uz molitve u zagovor srijemskim mučeni - cima, pročitan je i himan sv. Ireneju kojega je svojevremeno spjevao svećenik, rodnom Mitrovčanin, *Mitar Dragutinac*.

Pod misom su blagoslovljena ulja koji - ma će se ove godine u Srijemu u sakramen - tima krštenja, potvrde i bolesničkog poma - zanja pomazivati novokrštenici, katekume - ni, krizmanici i teški bolesnici. Nakon mi - se svećenici su se zadržali s biskupom Gašparovićem u razgovoru o tekućim pa - storalnim pitanjima, a potom je uslijedio nastavak druženja svečarskim objedom.

D. Kalmar

Uskrsni koncert

GOLUBINCI – U organizaciji Župnog ureda Sveti Juraj i *vlč. Joze Duspare* i HKPD Tomislav Golubinci, u župnoj crkvi uz prisustvo poklonika klasične glazbe održan je uskrsni koncert. Ovo nije prvi nastup ovih mladih i perspektivnih umjetnika u Golubincima i koncert je izazvao veliku pozornost kako kod lokalnog stanovništva, tako i šire. Uistinu ovakvo što je bilo pravi poklon za Uskrsni blagdan, makar i da ste samo poklonik vrhunskog umjetničkog dojma. Ako ste pri tom i vjernik, kršćanin, tim više ovakvi događaji u potpunosti zaokupe vašu pažnju i ispu - ne dušu čovjeka. Ukratko rečeno Ljubinko i Bojana su izmamili mnoge uz - dahe i potakli mnoge duše da se osjete bliže nebesima. Vjerujem da mogu u ime svih nazočnih zahvaliti im i poželjeti im da nam što prije ponovo podare ovako uzvišene trenutke. Kon - cert je nadahnutim vođenjem uve ličao gospodin *Ilija Žarković*.

M. M. M. G.

Bunjevačko šokački Hrvati (28.)

Franjevački preporod

Oslobođenjem od Turaka, nakon Karlovačkog mira 1699. godine, većina bunjevačko-šokačkih Hrvata našla se na području velike Kaločko-bačke nadbiskupije. Tada Beč počinje obnovu – političku, gospodarsku i svaku drugu – na povraćenim područjima. Kaločko-bačka nadbiskupija započinje pastoralnu i duhovnu obnovu svoga područja. Hijerarhijska struktura Kaločko-bačke nadbiskupije je za vrijeme Turaka bila uništena, a pastoralno-radna struktura se našla u rukama preostalih franjevac Bosne Srebrene. Trebalo je puno godina da se upravna i administrativna struktura nadbiskupije obnovi.

Tu prazninu su popunjavali franjevci preko niza svojih samostana i župa koje su pripadale pojedinim samostanima. To se može zvati franjevačka obnova, ali, isto tako i franjevački preporod. Na njihov rad oslonit će se kasnije preporod Ivana Antunovića, a na oba prethodna preporod biskupa Lajče Budanovića. Tako su bunjevačko-šokački Hrvati imali od 1700. godine, pa do 1940. tri preporoda crkvene provenijencije. To je ustvari jedan preporod u tri faze, a vodili su ga i organizirali franjevci, odnosno, svećenici. Četvrti preporod, odnosno faza, počeo će nakon Drugog svjetskog rata, kojega će voditi svjetovnjaci intelektualci, koje je za tu službu osposobila i organizirala Crkva preko svećenika Ilije i Paje Kujundžića, a najviše je tome pridonio biskup Lajčo Budanović preko Subotičke matice i svoje Zadužbine.

PASTORIZIRANJE HRVATA: Franjevci su u Bosnu došli 1340. godine kada je već osnovana radno-pastoralna i kulturno-loška struktura pod nazivom Vikarija Bosna. Kasnije, 1515. godine, dobit će novo ime Bosna Srebrene, koje će sačuvati do danas, ali s mnogim promjenama i skraćenjima. Ubrzo će proširiti svoje samostane po svim krajevima »in partibus infidelium«, što će reći na područjima koje su okupirali Turci. Prostirao će se od Makarske do Budima, Arada i Temišvara i pastorizirat će sve Hrvate bez obzira na ime kojim su se sami, ili su ih drugi, nazivali. S obzirom na ratne neprilike i uspjehe i neuspjehe Turaka, ta velika franjevačka redodržava će gubiti pojedina područja. Tako će godine 1757. od nje se odjeliti samostani preko Save i Dunava i oblikovat će novu provinciju pod imenom Svetog Ivana Kapistranskog. U njoj će se

naći većina bunjevačko-šokačkih Hrvata uz još dva veoma važna samostana mađarske provincije Sancti Salvatoris tj. u Subotici i Segedinu. Tako će bunjevačko-šokačkih Hrvati biti objedinjeni svi u jednoj franjevačkoj državi. Bit će povezani vjerski, pastoralno, jezički i kulturno. Samostani u Segedinu i Subotici uvijek će imati dovoljan broj propovjednika za Dalmatince.

Ivan Antunović

BRIGA FRANJEVACA: Koliko je ogromno područje i koliko samostana je imala provincija Svetoga Ivana Kapistrana najbolje će nam reći zapis franjevca Emanuela Hoška: »Provincija sv. Ivana Kapistranskoga imala je prigodom svojega uspostavljanja 1757. godine samostane u Budimu, Našicama, Velikoj, Iloku, Mohaču, Gradiški, Baču, Šarenggradu, Đakovu, Vukovaru, Somboru, Petrovaradinu, Mariji Radnoj, Brodu, Osijeku, Aradu, Temišvaru, Tolni, Foldvaru, Požegi i u Cerniku, te rezidencije u Pakši, Zemunu, Mitrovici, Rumi i Čuntiću.« Franjevci su pored tih samostana i rezidencija imali još i mrežu okolnih župa, koje su pastorizirali. Franjevci su u 18. stoljeću u Srijemu i Bačkoj imali sljedeće župe: Subotica, Baja, Sombor, Monoštor, Sonta, Bač, Novi Sad, Šarengrad, Kamenica, Karlovci, Ilok, Ruma, Mitrovica, Drenovci, Rača, Morović, Berkasovo, Sot, Vukovar, Nuštar, Janakovci, Tordinci i Osijek. U isto vrijeme samostan u Subotici opsluživao je župe: Su-

Danas se potežu neka već odavno znanstveno razjašnjena pitanja i stvaraju nove konstrukcije. Stoga smatramo da danas nije potrebno ništa više dokazivati o nacionalnoj pripadnosti Bunjevaca i Šokaca. To jednostavno nema smisla. No, potrebno je poučavati i objašnjavati. Naime, pola stoljeća je to bila zabranjena ili neželjena tema.

Piše:
Josip
Temunović

botica, Horgoš, Jankovac, Miljkut, Bački Aljmaš, Madaraš, Bajmok, Čantavir, Bačka Topola, Bajša, Mali Idoš, Srbobran, Bečej, Ada, Senta, Kanjiža i Martonoš. Franjevci su u prvom redu vodili pastoralnu brigu za svoje vjernike. Oni su ih i doveli u ove krajeve i brinuli se za njih sve dok se nije uspostavila hijerarhijska struktura, a to znači biskupije i biskupijski kler. Ne treba ni spominjati kakova je pustoš bila nakon ratova s Turcima. Kroz dva stoljeća turske okupacije nije moglo biti nika kve sustavne brige o vjernicima. Crkve i kapele su bile porušene, a vjernici su ostali u velikom vjerskom neznanju. Dešavalo se u pojedinim mjestima da su ljudi tek sa šezdeset godina krizmani i pribivali sv. Misi. Trebalo je izgraditi sakralne prostore, pisati molitvenike i katekizme, poučavati osnovne vjerske istine kod nepismenog naroda. Upravo zbog potrebe liturgijskih knjiga, molitvenika i pjesmarica i osnivanja prvih škola za svećenike i vjernike, franjevci polako ulaze u kulturno djelovanje. Otvaraju se prva filozofska i bogoslovna učilišta, pišu se teze iz filozofije i teološki traktati. Pišu se prve gramatike, ujednačuju se ortografija i uobličuju se jedinstvena forma hrvatskog jezika. Razvija se graditeljstvo, glazba i zabavna i književna djela.

Franjevci su zajednica, pa se poglavari pojedinih samostana često mijenjaju, odlaze u druga mjesta i tako upoznaju cijelo područje i sve potrebe povjerenog im puka. Stoga je E. Hoško posve u pravu kada veli: »Odvajanje franjevaca od naroda posebno se negativno odrazilo na narodno miješano području sjeverno od Drave i Dunava. Franjevci, koji su uglavnom i doveli Hrvate u te krajeve, povezivali su ih s narodnom cjelinom, podržavali svijest o pripadnosti hrvatskome narodu i sigurnost pripadanja Crkvi u Hrvata, održavali jezik u javnoj upotrebi. Trganjem pastoralnih spona između franjevaca i naroda olakšano je odnarođivanje hrvatskog življa na tome području.«

Kako je umirao moj narod (25.)

Božić u Beški 1991. i poslije

Prijetnje telefonom svakodnevne su, a Srbi iz Hrvatske obilaze kuće Hrvata prijeteci im da se sele dok još ima vremena, a »bolje milom nego silom«, jer vidjet će što će im biti kad Šešelj dođe na vlast. Mnogi u takvim okolnostima napuštaju svoje domove i sele, isprepadani i ne zamijenivši svoja imanja, a tek kasnije uz kakav-takav dogovor s novopridošlim Srbima zamjenjuju svoja imanja preko opunomoćenika. Prije seoba, pod takvim okolnostima, po nekim službenim statistikama u Beški je živjelo 28 posto Hrvata, 70 posto Srba i 2 posto ostalih.

U takvom ozračju trebalo je izdržati i dočekivati Božić 1991. godine. Prijetilo se glasno i otvoreno da će biti »krvava polnoćka«. Osiguranje iz Pokrajinskog SUP-a potvrdilo je da prijetnje i nisu bile be-zazlene nisu, posljedica umišljene ugroženosti Hrvata. »Polnoćka u Beški nikad nije bila stravičnija, a vjernika nikad nije bilo manje. Strah i tuga! Tužno, kao da je bio requiem, a ne božićno veselje i raspoloženje. Pravoslavni vjernici (desetak! op. p.) na čelu sa svojim pastirrom (g. Svetozarom Jovanovićem) ove godine nije bilo po prvi put, nakon dugogodišnje lijepe tradicije«, zapisano je u župnoj kronici za 1991. godinu.

PRICE O »PLAĆENICIMA I ŠPIJUNIMA«: Je li sugestija o prekidanju kontaktiranja s »ustaškim popom« došla službeniku pravoslavne crkve od nekih stranačkih grupacija, kako se priča, ili od službene crkvene hijerarhije i nije toliko bitno. Konkretno, činjenice potvrđuju da su odnosi pomućeni i da se Pravoslavna crkva od tog nemilog događaja nije se ogradila i osudila ga, a pravoslavni svećenici nisu stali u obranu i zaštitu svojih katoličkih kolega i njihovih vjernika. A možda se »Gospodin kolega« i sam odlučio na prekid dobrosusjedskih odnosa slušajući seoske »istinite priče«, kako je mladi »ustaški popa« kriv za sve i da je

»Tuđmanov plaćenik i špijun«, kome je osobno Tuđman poklonio luksuzni auto, te da je »hadezeovac«, »secesionista« i »glavni posrednik u naoružavanju ustaša«. U te i slične priče povjerovali su čak i neki žalosni Hrvati, te službene vlasti i policija. Tri puta je župnik preč. Božidar Lusavec bio privođen od policije na saslušanje. Dva puta u Beški od komandira mjesne policijske postaje (Repića), a jednom je vraćen s puta kući u Jarminu s prijelaza u Bosnu kod Sr. Rače i zadržan u stanici policije Srijemska Mitrovica »samo« osam sati. Mnogi svećenici u Hrvatskoj savetovali su mladom beščanskom kolegi da se ne vraća u Srbiju. No, on se ipak vraćao i u svojoj je Beški sa svojim napaćenim i ustrašenim stadom. A dokle? Dok ima župljana i dok Beška pripada đakovačko-srijemskoj biskupiji.

VANDALSKI ČINOVI: Đakovačko-srijemski pomoćni biskup Marin Srakić pohodio je Bešku 20. i 22. ožujka 1992. godine i ohrabrio vjernike pastirskom riječju potaknuvši ih na molitvu i strpljivo nošenje svoga križa i na ustrajnost u nastojanju i želji da ostanu na svojim ognjištima. Nekoliko dana po biskupovom odlasku ponovilo se bacanje bombi i seljenje se nastavilo. U lipnju 1992. godine prvoj sv. pričesti pristupilo je petnaest prvopričesnika, a sakramentu sv. potvrde u lipnju 1993. godine trideset i pet krizmanika, a da se i u Beški nije dogodio »Hrtkovački sindrom« bilo bi ih oko stotinu i dvadeset. Krizmatelj 1993. bio je zemunski dekan i župnik g. Antun Kolarević. U noći trećeg na četvrti kolovoza 1992. godine na grobljansku kapelu postavljena je eksplozivna naprava od čije eksplozije su popucala sva stakla na prozorima, manja su oštećenja u unutrašnjosti s oltarom i na zidu ispod prozora, olucima i krovu. Psihološki učinak je bio mnogo pogubniji, jer je to bio vandalski čin usmjeren protiv svih župljana katoličke vjere, a ne samo protiv pojedinačnih obitelji na koje su vršeni slični ataci. Polnoćka je za Božić 1992. godine bila u 18 sati. Mjere opreza, a i radi straha koji je još više povećan, jer su »nepoznati počinitelji« petnaestak dana pred Božić minirali crkvu u Novim Banovcima, dvadesetak kilometara od Beške.

»Bombaški procesi uznemiruju građane Beške«, rekao je, otvarajući proširenu sjednicu Skupštine mjesne zajednice, njen predsjednik Nenad Mutić. Sastanak sa

»Ova (moja) knjiga je slika; riječju (i mojom), fotografijom (i mojom) i dokumentom (i mojim) satkanog dramatičnog i krvavog mozaika o stradanju (i mog) Naroda (i moje) i katoličke Crkve u koju je utkana (i moja) mala ljudska i svećenička sudbina, ali istovremeno (i manje) i slika moga stradanja, koje je utkano u sudbinu mog naroda i moje Crkve.«

Piše:

Marko Kljajić

starosjediocima i novopridošlim mještanima, koji su se proteklih mjeseci naselili u Beški razmjenom kuća s beščanskim Hrvatima, inicirao je predsjednik Skupštine općine Indija Borislav Nenić, a povod je bila peticija potpisana od strane trideset i jednog mještanina, uglavnom hrvatske narodnosti koji zahtijevaju bolju zaštitu od nadležnih državnih organa. U peticiji stoji da se uznemiravanje vrši na ulici, telefonskim pozivima, pismima, noćnim rafalima, eksplozivnim napravama i bombama. Predsjednik Skupštine općine Indija Borislav Nenić kaže da su: »Jedni odeslili zato što su zabrljali, mislim na članove MO DSHV-a, a drugi iz materijalnih razloga, jer su tamo mnogo više dobivali, a ovamo slobodno dolaze i po petnaest puta, a treći zbog pritisa onih koji su se odeslili, a sad prijete lojalnim građanima hrvatske narodnosti koji su

ostali i dalje živjeti na ovim prostorima«, završio je svoje slovo predsjednik Skupštine općine Indija Borislav Nenić. Mještani Beške hrvatske narodnosti, kao i oni Srbi što žive u mješovitim brakovima ne misle tako. »Živimo u vrlo napetoj atmosferi, izloženi smo raznoraznim prijetnjama, mir su naročito pomutile izbjeglice«, rekao je među ostalim jedan od nazočnih Ante Nikolić. Ovo nije završetak priče o postojanju i stradanju beščanskih Hrvata, kao i Hrvata u Srijemu. Ona negdje tek počinje, a u Beški se nastavlja.

Mogući pravci razvitka kulturne politike hrvatske nacionalne zajednice u Srijemu (III. dio)

Mitrovica kao »srijemska Subotica«

Asimilacija je ovdje već uzela maha i prije posljednjeg rata, ali sada je opasnost za to mnogo veća *

Premda nema iznimno velikih prednosti u odnosu na druga srijemska mjesta,

niti po geo-strateškom položaju, niti po broju Hrvata,

Mitrovica je zasigurno središte srijemskoga hrvatskog puka u kulturnom i vjerskom smislu

Piše: Vladimir Bošnjak, član HNV-a

Srijem se teško i sporo oporavlja od rana zadobivenih u proteklome ratu. Rane su zacijelile, ali još žigaju i vide se ožiljci. Još uvijek postoji doza straha, dovoljna da blokira ljude, čim bi pomislili da se javno uključe u bilo kakvu aktivnost koja ima predznak »hrvatski«. Ali, veseli ih kad se nešto dogodi što afirmira hrvatsku zajednicu u SCG. Ra- do se gleda emisija »TV Divani«, čita se »Hrvatska riječ«, navija se za hrvatske sportske klubove i reprezentaciju, sluša se hrvatska glazba, putuje se k rodbini u Hrvatsku, a oni bogatiji ljetuju na hrvatskom Jadranu.

Materijalno, stanje je vrlo loše. Mnogi su otpušteni s posla zato što su Hrvati, pa su bili prisiljeni baviti se privatnim poduzetništvom, ili odseliti se u Hrvatsku i drugdje, a većina ostalih dijeli sudbinu građana države u kojoj žive. Općenito, hrvatska zajednica je u materijalno vrlo lošem stanju (da izbjegnem riječ »siromašna«), te ne može izdvojiti sredstva za osnutak i organiziranje rada vlastitih udruga. Hrvata nema u strukturama vlasti, čak ni u lokalnim samoupravama. Zapravo, ima nekoliko Hrvata članova raznih političkih partija, ali oni svoju nacionalnu pripadnost ne smiju javno izreći (osim časnih pojedinaca), niti se kane (za sada) javno angažirati za dobrobit hrvatske zajednice u ovoj državi. Od domicilne države se ne treba nadati skoro nikakvoj pomoći, pa su sve oči usmjerene k matici, prema Hrvatskoj. A gdje bi drugdje? Nadalje, niti u jednoj srijemskoj općini nema 15 posto Hrvata, što je cenzus za participiranje svih prava koja nam po raznim zakonima pripadaju. Asimilacija je ovdje već uzela maha i prije posljednjeg rata, ali sada je opasnost za to mnogo veća. Rijetko se može čuti hrvatska riječ u hrvatskim obiteljima, a sve rjeđe i u kulturnim udrugama koje bi naš lijepi jezik trebale njegovati. Hrvatski se jezik može

čuti jedino u crkvi, a postotak vjernika koji redovito ide u crkvu nije baš previsok.

O CENTRALIZMU I LIDERSTVU: Kad se spomene Bačka, kao regionalni ili zemljopisni pojam, onda se zna – centar hrvatske zajednice u Bačkoj je Subotica. U

Srijemu je, donekle, drugačije. Najviše Hrvata živi u Beogradu (dakako, misli se na grad, ali u kome je jedna od općina i Zemun s okolicom), slijedi Novi Sad (s gotovo dvostruko manje Hrvata nego u Beogradu), pa tek onda Srijemska Mitrovica (četverostruko manje Hrvata nego u Beogradu!). No, hrvatsko središte je – Srijemska Mitrovica.

Premda nema iznimno velikih prednosti u odnosu na druga srijemska mjesta, niti po geo-strateškom položaju, niti po broju Hrvata, Mitrovica je zasigurno središte srijemskoga hrvatskog puka u kulturnom i vjerskom smislu. Nedostatnost infrastrukture brzo bi se mogla popraviti, jer su mitrovački Hrvati vlasnici nacionaliziranog Hrvatskog doma. Njegovim povratom i adaptiranjem Srijemska Mitrovica postaje »srijemska Subotica«, na opću radost i korist svih srijemskih Hrvata. Naravno, da bi tada i HKC »Srijem« trebao promijeniti

kulturnu politiku, tako da više ne bi bio još jedna u nizu folklornih skupina, nego doista centar u kojemu će se događati manifestacije od šireg značenja za Hrvate u Srijemu.

DOJMOVI O HRVATSKOM NACIONALNOM VIJEĆU: Većina Hrvata pamti propagandni stroj srpskih medija, kada je jedina hrvatska partija u tadašnjoj SRJ (DSHV) proglašavana za ustašku, za produženu ruku HDZ-a, za petu kolonu u našoj državi, a njezini članovi i simpatizeri su skoro i fizički bili obilježavani. Uz to su vezane i priče o navodnom naoružavanju Hrvata u Srijemu, a sve s ciljem ponovnog uspostavljanja granica NDH, i još mnogo toga. Zbog toga bolnog i tragičnog iskustva političko organiziranje Hrvata u Srijemu zadugo će biti nemoguće.

Što se tiče ocjena utemeljenja i rada HNV-a, opći je dojam da većina ljudi nije niti čula za njega. A kada prvi puta čuju, odmah pomisle na političku partiju. Pa, ima »H«, ima »V«! Po mom saznanju, manji dio hrvatske populacije zna o kakvoj se instituciji radi, pa treba pojačati promidžbene aktivnosti, kako bi se stanje promijenilo glede bolje i točnije informiranosti našeg puka. Ono što bi uistinu najviše afirmiralo HNV su konkretni rezultati u poboljšanju svakodnevnog života članova hrvatske zajednice u ovoj državi. Onaj manji dio ljudi, koji znaju što je HNV, ima najveće primjedbe na sastav (»uglavnom su Subotičani«), na sjedište (misle da bi trebao biti neki od centara, Beograd ili Novi Sad, a ne provincijski gradić na sjeveru Bačke) i na loš početak rada (misi se na predstavljanje u medijima, po- glavito srpskim).

Nastavit će se

Plemeniti mediji

Uskrs poslije uskrsa!

Piše: vlač. mr.
Andrija Kopilović

Plemeniti su

vječni. Njih

ljudi na ovome

svijetu jedva

pimjećuju. No

poslije smrti

grade im

spomenike.

Možemo mirno

reći da na

njima zemlja

stoji. Kao da

zaustavljaju

srdžbu neba.

Proslavili smo Uskrs. Puno toga smo lijepoga čuli i doživjeli. Samo slavljenje, ako bi ostalo na onome što smo čuli, i ne bi nas potaklo na to da »čuveno« postane i »činjeno«, Uskrs bi bio promašaj. U tom razmišljanju uskrsnoga vremena došla mi je u ruke jedna knjiga gdje sam našao odgovor što bi zapravo Uskrs u nama trebao pobuditi: Nasljedovati Uskrslog Krista u svemu onome u čemu smo slaveći postali »novi ljudi«. Budućnost ne pripada »velikima« nego plemenitima. O toj plemenitosti sam među ostalim pročitao i ovo:

Plemenitost je danas prije svega tražena. U zapadnom svijetu nižu se skandali o kojima pišu mediji. Političari se smjenjuju zbog korupcije, prijevara, sudjelovanja u tajnim i lažnim društvima, u mafiji i nedopuštenim praksama. Javna glasila jedva čekaju da na području kulture, religije, školstva, poslovnog svijeta i uopće u ljudskim životima pronađu što više skandala, tako da je javni život ispunjen nekim nelagodnim osjećajem da među nama i nema poštenih ljudi. Hrabrost, plemenitost, dobro djelo prema čovjeku više se ne vrednuje. Sve je puno skandala tako da se čini kao da se ne isplati biti dobar, jer to nije suvremeno. Društvena svijest spušta se tako na određenu razinu na kojoj prevladavaju strah i tjeskoba za budućnost. Perverznost, sadizam, masakriranje ljudi, terorizam i fundamentalizam pune stranice javnih glasila i pružaju dojam da smo već u mraku. Časopisi koji su iznosili plemenita djela, hvalili i vrednovali ono što je bilo humano, hrabro i umjetničko kao što je »Readers Digest«, kao da su se već umorili. Je li biti dobar još uvijek isplativo i vrednovano u suvremenom društvu? Znači li plemenitost nešto ili je ona privilegij maloumnih? U svakom slučaju treba se suprotstaviti tome trendu, kako u životu tako i u medijima. Dobri primjeri privlače. Bude li se pisalo o onome što ljudi hrabro podnose, gdje su podmetnuli rame pod teret drugoga, spasili na račun

svoga života druge, bit će sve više ljudi koji će krenuti istim smjerom. Umjesto straha, otvorit će se prozori svjetla.

PLEMENIT ČOVJEK: Plemenit čovjek poštuje druge, on nikada ne bi ukrao, nikoga ne može povrijediti, nikada ne bi nekoga prevario, on ne psuje i ne mrmlja, nije nestrpljiv i ne pravi se ohol ni važan. Plemenit čovjek je spreman pomoći, sretan je kada nekome može nositi teret, raduje se kada nekoga posjeti i olakša mu bol u bolnici, ljudima daruje što god ima kako bi ih razveselio, ne može dopustiti da je netko sam, a da ga on nije posjetio i ohrabrio. Plemenit čovjek će skupljati novac za one koji sami ne mogu platiti tešku operaciju srca, koji trebaju transplantaciju, a nemaju sredstava da je plate, za djecu koja su ostala bez roditelja, za staricu koja nema nikoga, za invalida kojemu je mirovina mala.

Plemenit čovjek će radije umrijeti nego učiniti nepravdu, radije će zepsti, nego da drugi kraj njega zebe, radije će gladovati, nego da drugi kraj njega bude gladan, bit će ponekad gol samo da bi druge odjenuo, spavat će na podu jer će drugima dati krevet, pokisnut će jer će drugima dati kišobran, ponekad će kasno stići na određeni cilj, samo zato što će automobilom povesti nekoga tko je žalostan uzalud čekao ne bi li ga netko prevezao.

ULOGA U DRUŠTVU: Plemenit čovjek neće nikoga ogovarati, on za svakoga nađe opravdanje, ne iznosi pogreške, nego plemenita i dobra djela drugih, ne prosuđuje i ne osuđuje, on ljude žali, prema njima osjeća sućut, ljude drži bolesnima i stoga potrebnima pomoći. Plemenitom čovjeku nikada nije teško. On će rano ustati da nekome donese autobusnu kartu, mlijeko iz mljekare, kruh iz pekare. On će rado tuđu djecu učiti plivati, otići s grupom djece na logorovanje kako bi ih razveselio, naučio jednostavnom životu i svoj život uložio u nešto dobro i plemenito.

No, plemenit čovjek nije naivan, on nije umjetno slatkast, to nije čovjek koji slabo prolazi u školi,

nije malouman i mentalno bolestan, on nije čovjek koji ne pozna je političku scenu, koji ne zna poslovne tajne, to nije čovjek koji obilazi kuće, a da sam ništa ne radi. Sve što ima, on je zaradio vlastitim rukama. Njegova obitelj dobro stoji, njegov ugled u društvu je visok. Plemenit čovjek se natječe za politička mjesta, ali ne da bi sebi donio slavu, nego da na taj način pomogne drugima. On se trudi doći u odgovorne ustanove, on nastoji biti na prvom mjestu u banci, njemu je važno da igra neku veću ulogu u društvu, kako bi se društvo mijenjalo. Plemenit čovjek misli, puno čita, njegovo svjetlo gori do kasno u noć, ali ne zato što gleda televiziju, nego zato jer čita vrijedne knjige, razmišlja i moli. Njegovo se svjetlo brzo ujutro pali, jer on rano ustaje, moli, sprema se na posao, pomaže svojim ukućanima i sretan je kada je obitelji dobro. On navečer ima vremena razgovarati sa svojom djecom, on diskutira sa sinom, pušta da mu kćer ispriča svoje doživljaje i dojmove o društvu u kojemu živi. Ima vremena čuti što mu supruga proživljava, ima hrabrosti zamoliti obitelj, da navečer izmole koji dio krunice.

VJEČNOST PLEMITIH: Plemeniti ljudi su poput svjetla u mračnoj noći, oni su poput povjetarca u smrdljivom okolišu, poput dobra glasa u očaju, oni su ruka koja briše suze, nada koja prelazi u optimizam. Plemeniti su vječni. Njih ljudi na ovome svijetu jedva primjećuju. No poslije smrti grade im spomenike. Možemo mirno reći da na njima zemlja stoji. Kao da zaustavljaju srdžbu neba, kao da zatvaraju vrata pakla, liječe ranjene duše ljudi, okreću ljude prema svjetlu i nadi, za njima će ljudi uvijek vapiti, njima će se radovati. Plemeniti nisu oni o kojima pišu da su plemeniti, niti oni ispod kojih stoji da su plemeniti, iako i oni mogu biti i te kako plemeniti. To su ponajprije oni čije je srce plemenito i čiji je život kao život Isusa iz Nazareta, a to znači da su u potpunosti ljudi za druge.

Tako Uskrs u našoj sredini bi trebao uroditi konkretnim odlukama i mentalitetom: postati ljudi za druge. Neka je barem nekom od nas ovo poticaj da zaželi biti plemenit u onome u čemu on to može. O, vi plemeniti, pođite u akciju. ■

O knjizi Kornelija Kovača »Tamne dirke«

U svijetu popularne glazbe

Knjiga Kornelija Kovača »Tamne dirke« autobiografska je proza koja podrazumijeva narativan tekst u kojemu se prati način diskurzivnog oblikovanja osobnog života i književna proizvodnja osobnog identiteta, a što znači identičnost između pripovjedača, lika i autora. O osobnom životu se najčešće piše s određene vremenske distance. Kornelije Kovač uspješno je ovom knjigom ostvario težnju da autentičnom pričom identificira dio vlastite prošlosti.

Autobiografskim kontinuiranim pripovijedanjem Kornelije Kovač slijedi događaje iz perioda svog života koji je proveo u Španjolskoj, ali autor strategijom retrospektivnog pripovijedanja projicira i dijelove svoga života koje je proveo u Subotici, Beogradu i Londonu.

Kornelije Kovač rođen je 1. siječnja 1942. godine u Nišu. Srednju muzičku školu završio je u Subotici, a Muzičku akademiju u Sarajevu. Kao skladatelj, pijanist i producent postigao je velike uspjehe u popularnoj muzici, a za svoju generaciju ostao će ponajviše upamćen kao lider sastava Kornij grupe iz vremena kada smo mi vršnjaci i ja bili osnovci i kada smo se tek počeli upoznavati s glazbom sastava koji su bili pioniri rock zvuka. Sastavi kao što su Kornij grupa, Indexi, Grupa 220, Yu grupa ili Pop mašina tvorili su za nas mitsko vrijeme u kojemu nismo sudjevali kao odrasli, a s njime su nas upoznavali stariji prijatelji, braća i sestre.

LONDON-BEOGRAD-MADRID: U knjizi »Tamne dirke« Kornelije Kovač piše o svom radu aranžera u londonskom studiju Central Records i o prijateljstvu s Peterom McNameejem koji je radio u istom studiju kao snimatelj. Nakon povratka u Beograd koncem sedamdesetih godina Kornelije Kovač je stalno na relaciji Beograd-London-Beograd, surađuje sa španjolskim producentom, glazbenikom i pjevačem Antoniom Moralesom, početkom osamdesetih je na koncertnoj turneji u Španjol-

skoj s Moralesovim sastavom, a surađuje i s brojnim španjolskim zvijezdama popularne muzike. Pokraj brojnih odlazaka i dolazaka iz Cervantesove zemlje, Kovač među ostalima producira i albume Bajage i instruktora, Bulevara, Kerbera i Riblje čorbe. U glavni narativni tok uključene su mnoge sekvence teksta koje bacaju svjetlo na okolinu, dočaravaju atmosferu prostora i upotpunjuju ambijentalnost španjolskih gra-

dova i muzičkih studija. Retrospektivnim pripovijedanjem Kovač nam predočava i njegove dane iz djetinjstva i mladosti koje je proveo u Subotici, početak rada s Kornij grupom, koncert u hali Tivoli u Ljubljani, razgovor s Miljenkom Prohaskom koji je bio dirigent Zagrebačkog jazz orkestra. Kovač u knjizi piše i o godinama kada je zajedno s porodicom postao stanovnik Madrida, kao i o gorčini kada se početkom devedesetih godina počela širiti ratna groznica i kada se počinju emitirati užasne slike nasilja iz zemlje u kojoj je Kovač živio četrdeset i pet godina.

U POTRAZI ZA LJEPOTOM GLAZBE: Tekst knjige sadrži i mnoge melankolične i sanjarske sekvence, jer pokraj učešća u 'velikom' i 'superior' svijetu španjolskih estradnih junaka, Kornelije Kovač je u stalnoj potrazi za ljepotom glazbe i za ljepotom ljubavi. U svome tekstu Kovač ne iskazuje želju za ispraznim događajima, doživljajima i avanturama koje su vezane za show-bussines, tako da autor ne prikriva svoje nelagode, simpatije i antipatije. U podtekstu knjige Kovač gradi profil intimne povijesti hrabro se upisujući kroz situaciju pojedinačne egzistencije u društvenu zbilju i cijelom tom prostoru društvene zbilje svojim »Tamnim dirkama« daje bezvremensku, tj. sve-vremensku dimenziju, iskazujući i potvrđujući uz impulse zbiljno-sti, mogućnost gradnje prostora ponovnoga rađanja oslobođenoga umjetnika, bez trunke rezigniranoga identiteta.

Kornelije Kovač je svojom knjigom izgradio odnos između stvarnoga i mogućeg svijeta u pripovjednom tekstu, a nakon što su na promociji »Tamnih dirki« u subotičkoj Gradskoj knjižnici o njegovoj knjizi govorili Zoran Kolundžija, glavni urednik i direktor novosadske izdavačke kuće »Prometej«, u čijoj ediciji je knjiga tiskana (Novi Sad, 2003.) i recenzent knjige dr. Draško Redep, na koncu književne večeri Kornelije Kovač je izvedbom glazbe na klaviru predočio elemente od kojih se sastoji supstancija sadržaja njegove knjige, a ti elementi povezani u glazbenu cjelinu predstavljaju okvir unutar kojega se formira kategorija mogućeg svijeta. Kornelije Kovač nije u svojoj knjizi krenuo u preozbiljno razgibanje i pametovanje o životnim zagonetkama i peripetijama, nego je njegovo svjedočenje obojeno iskrenošću i pristranošću. Da, upravo pristranošću prema muzici i ljubavi, a »Tamnim dirkama« Kornelije Kovač je pokazao da posjeduje i pripovjedačku 'žicu'.

Z. Sarić

Objavljen prvi svezak Leksikona

Ovih dana je iz tiska izašao prvi svezak Leksikona podunavskih Hrvata-Bunjevaca i Šokaca u izdanju Hrvatskog akademskog društva iz Subotice. Njime je javnosti predstavljen osnovni koncept Leksikona, a prvi svezak čine natuknice koje počinju slovom A. Natuknice su različite duljine, značenja, općosti i teritorijalne raspoređenosti. Obuhvaćene su poznatije osobe, ali i one manje znane, a tu su i toponimi u Vojvodini, Bajskom trokutu, kao i oni sjeverniji. Obrađene su povijesne osobe, ali i suvremenici. Glavni urednik Leksikona je dr. Slaven Bačić.

Sjećanje na Stipana Šabića

Upovodu spomen obljetnice smrti slikara i likovnog pedagoga *Stipana Šabića* (1928. -2003.), u znak sjećanja i čina poštovanja 17. travnja bit će održana sveta misa u Župnoj crkvi u Tavankutu u 18 i 30 sati, dok će izložba slika bit otvorena u 19 sati u prostorijama Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva »Matija Gubec« Tavankut, a zatim će se prikazati film o Stipanu Šabiću koji je snimio *Rajko Ljubić*. Organizatori spomena HKPD »Matija Gubec« i suorganizatori HKC »Bunjevačko kolo« i Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« poziva ju sve poštovaoce i prijatelje Stipana Šabića da prisustvuju ovom sjećanju na velikog prijatelja ljudi i umjetnosti.

Predavanje dr. Pozaića u HKC »Bunjevačko kolo«

U organizaciji Hrvatskog akademskog društva u HKC »Bunjevačko kolo« 16. travnja s početkom u 19 sati dr. Valentin Pozaić održat će predavanje »Moralni aspekti kloniranja«.

Uskrсни koncert

Katedralni zbor »Albe Vidaković« pod ravnanjem s. *Mirjam Pandžić* održat će Uskrсни koncert o 40. obljetnici smrti *Albe Vidakovića* 18. travnja s početkom u 19 sati u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske.

Spomen na Silvestera Hajnala

Godišnjica smrti somborskog ravnatelja i utemeljitelja zbora »Juventus canntat« profesora *Silvestera Hajnala* bit će obilježena 17. travnja velikim koncertom »Svi Silvesterovi pjevači« pod ravnateljstvom *Fedora Prodanova* u crkvi Svetog Stjepana u Somboru.

Odlazak velikana

U Somboru je 6. travnja u 68. godini života preminuo *Ladislav Petreš*, majstor umjetničke fotografije, dobitnik više od trideset nagrada u Somboru, Beogradu, Novom Sadu, Puli, Mariboru, Budimpešti i Parizu. Poznati su njegovi ciklusi ženskih portreta, fotografski esej »Kazalište iznutra« i tematska izložba »Pobuna prirode«. U svijetu filma, ime Ladislava Petreša ostaće zabilježeno preko zvuka usne harmonike iz čuvenog glazbenog tria u filmu *Branka Baletića* »Balkan ekspres«.

Objavljen roman Petra Vukova

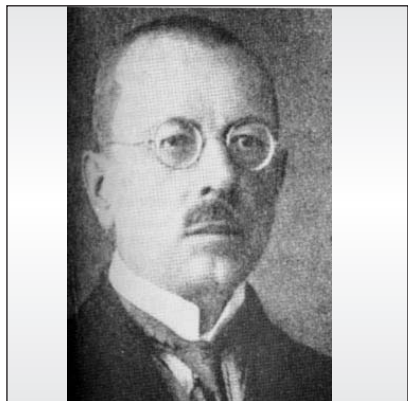
U izdanju Gradske knjižnice Subotica iz tiska je ovih dana izašao mini roman subotičkog književnika *Petra Vukova* »Proricanje o teretu ili triptihon o Atlantima«. *Petar Vukov* (1941. - 2003.) bio je glavni i odgovorni urednik časopisa »Rukovet« i edicije »Osvit« od 1972., do 1983. godine, a objavio je zbirke pjesama »Vidici vjetrova« (sa *Z. Asić* i *J. Tušakom*, 1964.), »Tavnom stranom oka« (1969.), i »Plamen, lament« (1974.).

Marulićevi dani

U Splitu će se u vremenu od 21. do 28. travnja održati 14. po redu »Marulićevi dani« koji su po koncepciji promijenjeni u odnosu na ranije festivale. I nadalje to ostaje festival domaćeg teksta, ali ove godine na festivalu neće učestvovati samo kazališta iz Republike Hrvatske, nego i sva kazališta koja na repertoaru imaju tekst ovog hrvatskog autora. Prema izjavi selektorice festivala Jasene Boka, na »Marulićevim danima« nastupit će i kazališta iz Poljske, Mađarske, BiH, Srbije i Crne Gore.

Tugomir Alaupović

Tugomir Alaupović, pjesnik, pripovjedač, književni kritičar i političar rođen je u Dolcu kraj Travnika 18. kolovoza 1870. godine, a preminuo je u Zagrebu 9. travnja 1958. godine. Osnovnu školu završio je kod franjevaca u Dolu, a od 1882. do 1889. je na Isusovačkoj klasičnoj gimnaziji u Travniku. Maturirao je u Zagrebu 1890. a studirao je slavistiku i klasičnu filologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Studij nastavlja u Beču. U listopadu 1894. obranio je na bečkom Sveučilištu disertaciju »Vila Slovinka od Jurja Barakovića«. Iste godine postao je suplent na klasičnoj gimnaziji u Sarajevu.

Poslije je savjetnik na Odjelu za školstvo i nadzornik srednjih škola, ali je zbog jugoslavenske orijentacije suspendiran 1915. i stavljen pred krivični sud. Zatim je oslobođen, a 1916. umirovljen i interniran u franjevački samostan u Sarajevu. Godine 1918. postaje član Narodnog vijeća države SHS u Sarajevu i povjerenik za prosvjetu i bogoštovlje, a 1921. postaje šef povjereništva za prosvjetu u Zemaljskoj vladi u Zagrebu. Umirovljen je ukazom iz 1922. godine.

Pjesme, pripovijetke, crtice i prigodnice objavio je u mnogim publikacijama. Pisao je epske pjesme s motivima iz hrvatske povijesti s namjerom da budi nacionalnu samosvijest. Djelomično tiskan ciklus »Seoske elegije« prožet je socijalnom notom. Govore, političke i kulturološke članke, te priloge iz povijesti bosanskih franjevaca, kao i književne rasprave, objavio je također u mnogim publikacijama. Bio je pokretač i član mnogih sarajevskih društava i akcija: Hrvatskoga potpornog društva »Napredak«, Hrvatskoga pjevačkog društva »Trebević«, Hrvatskog kluba, Hrvatske banke, sportskog društva »Hrvatski sokol« i Hrvatske narodne zajednice. ■

Petak 16. 4. 2004.

SNP Novi Sad: A. Popović »Mriješenje šarana«, scena Pera Dobrinović u 19 i 30 sati
R. Miliwojević »Kad bogalji marširaju« Teatar pokreta, premijera u 20 i 30 sati

Subota 17. 4. 2004.

Dječje kazalište Subotica: »Csipkerózsika« u 11 sati
Narodno kazalište Subotica: svečano otvaranje 54. Festivala profesionalnih kazališta Vojvodine, scena Jadran u 19 i 30 sati i predstava: D. István »Via Italia« u izvedbi Ujvidéki Színház, a na komornoj sceni L. Knutzon »Kőzeleg az idő« kolokvij III. godine glume AU Novi Sad u 22 i 30
SNP Novi Sad: W. Shakespeare »Mjera za mjeru« scena Pera Dobrinović u 19 i 30 sati
E. Bardges »Paklena naranča« komorna scena u 20 i 30 sati

Nedjelja 18. 4. 2004.

Narodno kazalište Subotica: M. Karaklajić »Lažni napad, pogrešna obrana« scena Jadran u 19 i 30 sati
K. Fray »Feniks« u izvedbi teatra »Promjena« AU Novi Sad komorna scena u 22 i 30 sati
Dječje kazalište Subotica: »Mačor u čizmama« u 11 sati
SNP Novi Sad: W. Shakespeare »San ljetne noći« scena Pera Dobrinović u 19 i 30 sati
Katedrala sv. Tereze Avilske Subotica: koncert Katedralnog zbora »Albe Vidaković«

Ponedjeljak 19. 4. 2004.

Narodno kazalište Subotica: J. Glovacki »Četvrta sestra« u izvedbi Narodnog kazališta »T. Jovanović« iz Zrenjanina, scena Jadran u 19 i 30 sati
D. Wright »Toll« diplomatska predstava studenata glume AU Novi Sad, scena Lajos Soltis u 22 i 30 sati
Dječje kazalište Subotica: K. Meškov »Ispod duge« lutkarska scena Narodnog kazališta »T. Jovanović« Zrenjanin u 11 sati
SNP Novi Sad: Pucini »Madam Butterfly«, opera, scena Jovan Konjović u 19 sati

Utorak 20. 4. 2004.

Narodno kazalište Subotica: promocija knjiga Zoltána Baráciusa, komorna scena u 17 i 30 sati
B. Nušić »Gospođa ministarka«, u izvedbi Narodnog kazališta Sombor, scena Jadran u 19 i 30 sati
»Povest o Sonječki« i »Ne«, ispitne predstave studenata glume AU Novi Sad, komorna scena u 22 i 30 sati
Dječje kazalište Subotica: »Csipkerózsika« u 11 sati

Srijeda 21. 4. 2004.

Narodno kazalište Subotica: J. S. Popović »Pokondirena tikva« u izvedbi SNP Novi Sad scena Jadran u 19 i 30 sati
H. Pinter »Etellfi« diplomatska predstava studenata glume AU Novi Sad, scena Lajos Soltis u 22 i 30 sati
Dječje kazalište Subotica: »Papagaji«, u izvedbi dječje scene Narodnog kazališta »Sterija« Vršac u 11 sati
SNP Novi Sad: »Paralele« balet NK Skopje, scena Jovan Konjović u 19 sati
F. M. Dostojevski »Duplo dno«, komorna scena u 20 i 30 sati
Narodno kazalište Sombor: J. Glovacki »Četvrta sestra«, gostovanje Narodnog kazališta »T. Jovanović« Zrenjanin u 20 sati

Četvrtak 22. 4. 2004.

Narodno kazalište Subotica: »Dvoboj u Šušugradu«, u izvedbi Kazališta mladih Novi Sad, scena Jadran u 11 sati
J. Đorđević »Kome vjerujete«, u izvedbi SNP Novi Sad scena Jadran u 19 i 30 sati
S. Mrozek »Emigranti«, ispitna predstava studenta režije AU Novi Sad, scena Lajos Soltis u 22 i 30 sati
SNP Novi Sad: W. Shakespeare »San ljetne noći«, scena Pera Dobrinović u 19 i 30 sati
A. Novaković »Zubi«, komorna scena u 20 i 30 sati

Okom svećenika o filmu »Pasija«

Snažno naglašene poruke

O filmu *Mela Gibsona* »Pasija«, odnosno »Stradanje Isusovo«, toliko se toga pričalo i još uvijek se priča, da danas gotovo i nema čovjeka koji za taj film nije barem čuo. Film je već i pogledao ne mali broj ljudi, a ima i onih koji su ga pogledali i više puta. Pale su i prve kritike da je u filmu previše nasilja, te da je usmjeren protiv Židova. Sam Gibson je pobio te kritike, te se jasno izjasnio da mu je nakana bila što realnije prikazati Isusovu muku. Onaj tko je film pogledao, doista će se i složiti s tom njegovom tvrdnjom.

Okom svećenika, a ne filmskog kritičara, mogu reći da radnja koja je u filmu prikazana doista na vrlo realan način

prokazuje sve događaje oko Isusove muke, te da se sve to zbilja moglo tako i dogoditi. Do sada se Isus na križu prikazivao kao razapet, ali s tek malo krvi na Njegovim ranama, za što se može reći da je pretjerano ublaženo. Svatko tko pročita bilo koje Evanđelje moći će iščitati da je svugdje naglašeno kako Isusovi neprijatelji nisu niti malo imali milosti prema Njemu, te je doista Isus za nas puno trpio. Više nego i jedan drugi film o Isusu, ovaj snažno naglašava i poruke koje su vrlo važne za kršćanstvo. Tako na primjer snažno se naglašava da Isus želi dati svoj život za svoje prijatelje, želi ljubiti svoje do kraja; vrlo je lijepo prikazana Gospina vjera da se vrši

Božja volja s njezinim Sinom; Marija Magdalena se dobro sjeća kako ju je Gospodin spasio od sigurne smrti; Petar gorko oplakuje pred Marijom i Ivanom svoju zataju i sl.

Cijeli film prožet je paralelama kojim se povezuje trenutna radnja s prijašnjim Isusovim riječima i naučavanjima, te tako gledatelju prisvještuje i naglašava važnost događaja. Tako na primjer prilikom podizanja križa, ubacuje se scena s posljednje večere kada Isus podiže kruh s riječima »ovo je moje Tijelo«, i slično. Iz ovoga se daje naslutiti da je Mel Gibson veliki vjernik!

Iako je u filmu puno krvi i nasilja, zbog prikazane vrlo realne muke Kristove, toplo se preporuča svima odraslima da ga pogledaju. Oni koji su u vjeri poljuljani, učvrstit će se, a kojima je križ bio ludost, zbog njihova okorjela srca to će i ostati.

vlač. Marinko Stantić

Festival profesionalnih kazališta Vojvodine

Kvalitetna selekcija i bogat prateći program

Nakon 20 godina subotičko »Narodno kazalište« je domaćin »54. festivala profesionalnih kazališta Vojvodine«, koji je izrastao iz susreta vojvođanskih kazališta u Festival i kao takav s takmičarskim karakterom odigrava se već treću godinu. Specifičnost festivala je i u tome da je svake godine drugi grad domaćin, a ove godine ta čast je pripala subotičkom »Narodnom kazalištu«.

O programu i koncepciji Festivala koji traje od 17. do 23. travnja s učešćem kazališta iz Sombora, Novog Sada, Kikinde, Zrenjanina i kazališta domaćina, sugovornik nam je direktorica subotičkog »Narodnog kazališta« mr. *Ljubica Ristovski*.

REPREZENTATIVNE PREDSTAVE: »Festival je takmičarskog karaktera, na kome će subotička, i ne samo subotička publika, moći odgledati reprezentativne predstave koje su nastale u vojvođanskim kazalištima u proteklih godinu dana, a selekciju je izvršila *Darinka Nikolić*, kazališni kritičar iz Novog Sada. Uvođenjem selektora Festival

Mr. Ljubica Ristovski

je dobio na težini i značaju. Smanjen je broj nagrada i uveden bogat prateći program. Bitno je istaći da se za nagrade ravnopravno bore i učestvuju kako kazališta za odrasle tako i kazališta za djecu. Od toga je šest predstava za odrasle, a četiri za djecu. O nagradama brine žiri, a nagrada ima šest i to: za najbolju predstavu u cjelini, najbolju režiju, najbolju žensku ulogu, najbolju mušku ulogu, najbolju epizodu, nagrada za kreaciju lutaka, kao i specijalna nagrada koju žiri može dodijeliti, a tiče se nekog oblika kazališne umjetnosti kao npr. dramatizacije ili nekog drugog »scenskog čudesa« koje je ostavilo dojam na publiku i žiri«, kaže Ljubica Ristovski, ističući kako posebnu priču čini nagrada »Saveza dramskih umjetnika Vojvodine«, koja se dodjeljuje najboljem mladom glumcu ili glumici.

PREDSTAVLJANJE STUDENATA GLUME I REŽIJE: U dogovoru s »Akademijom umjetnosti« u Novom Sadu i studenti glume i režije predstaviti će se u pratećem dijelu programa svojim ispitnim predstavama treće i četvrte go-

dine. Predstavljanje mladih snaga je »Light« motiv festivala i zato će biti organizirane panel diskusije o tome kako pružiti veću šansu mladim glumcima i kako ih zadržati u ovom vremenu oskudice u vojvođanskim kazalištima, jer rak-rana je upravo prerani odlazak mladih glumaca iz »provincije«. Jedna od konkretnih akcija je i predstavljanje mladih snaga s novosadske Akademije umjetnosti. Pokraj ovoga bogat je i prateći program, na kome se predstavljaju članovi našeg kazališta izložbama plakata, kostima, kao i knjigama o glumcima.

»Moj cilj je bio da u ovom vremenu besparice, u godini kada subotičko »Narodno kazalište« slavi jubilej 150 godina od osnutka, publika bude uvučena u magiju kazališta i da se njoj predstavi jedan reprezentativni program za koji su mnogi rekli da zbog selekcije i bogatog pratećeg programa već sad na papiru obećava mnogo. Ne mali broj kazališnih znalaca mi je rekao, kako je ovaj Festival po svojoj koncepciji jači od prošlogodišnjeg »Sterijinog pozorja«. Meni bi bila čast da to Festival i opravda pred publikom zbog koje i postoji«, kaže Ljubica Ristovski.

N. Šćepanović

Mjesečnik »Republika« za ožujak 2004.

Nova pročitavanja baštine

Mjesečnik za književnost, umjetnost i društvo »Republika«, koji uređuju *Ante Stamač*, glavni urednik, *Milan Mirić*, odgovorni urednik, i *Antun Pavešković*, urednik, u broju 3. za mjesec ožujak (godšte LX) u bloku književne proizvodnje donosi prozu: *Stjepana Tomaša*, *Mladena Planinca*, *Nele Poul Sorensena* i *Helene Peričić*, kao i poeziju *Adama Zagajewskog*.

Tema ovoga broja sadržana je u bloku »Nova pročitavanja baštine« koji otvara nacrt istraživanja *Ružice Psihista* »Davidijada u alegorijskome ključu« u kojemu se promišlja i obrazlaže alegorijska koncepcija *Marulićeva* spjeva »Davidijada« koji je Marulić završio dodatkom alegorijskog tumačenja pod nazivom »Tropologica Davidijadis expositio«.

Marulić je alegorijsko tumačenje »Davidijade« ispisao kao kršćanski humanist, koji uz svoju poetičku naobrazbu ne krije teološku. »Kao što je 'Davidijada' vrhunac njegova pjesničkoga umijeća, tako je i alegorijsko tumačenje 'Davidijade' suma njegova teološkoga znanja«, piše među ostalim u svom tekstu *Ružica Psihista*.

VIZUALNA POEZIJA I KAMOV: Rad *Stjepana Lukača* »Začetnik hrvatske vizualne poezije *Ladislava Simandi* (1655. -1715.)«, prikazuje vizualnu produkciju u hrvatskoj književnoj povijesti nepoznatoga, a u mađarskoj književnoj povijesti nedavno otkrivenoga i inkorporiranoga Hrvata *Ladislava Simandija*. »Dvojbe nema, pjesničku zbirku 'Corvi albi eremetici nova musa inconcinna' pavlina *Ladislava Simandija* treba inkorporirati u hrvatsku književnost, jer joj je autor bio prvi snažni hrvatski eksperimentalni latinist, začetnik hrvatske vizualne poezije«, zaključuje *Stjepan Lukač* u svome radu. *Darko Gašparović* u radu »Kamov i hrvatska književnost« u prvom dijelu teksta naslovljenom »Djetinje reference« pred-

stavlja lekturu maloga *Janka* iz područja hrvatske književnosti, a potom piše o relaciji *Kamov-Matoš* koja je vrlo zanimljiva s više aspekata: »suprotstavljenih poetika, protivnih svjetonazora, isključivih i nesnošljivih polemičkih udara s jedne i s druge strane, ali i konačnim uvirom u neko čudno prijateljstvo, presvučeno čak osobitom nježnošću«. *Darko Gašparović* piše i o odnosu *Janka Polića Kamova* prema književnom radu *Jure Turića* koji je jedan od najznačajnijih predstavnika hrvatskoga književnog verzima, *Josipa Baričevića* i *Silvija Strahimira Kranjčevića*.

RANO UJEVIĆEVO PJESNIŠTVO: Tema broja nastavlja se tekstem *Cvjetka Milanja* »Rano Ujevićevo pjesništvo« u kojemu autor razlikuje fazu *Ujevićeva* pjesništva od 1909., do objavljivanja zajedničke zbirke »Hrvatska mlada lirika« (1914.), i odlaska u Pariz, od druge Ujevićeve faze od odlaska u Pariz do povratka iz Pariza (1914. -1919.), u kojem razdoblju nastaju zbirke »Lelek sebra« i »Kolajna«.

Cvjetko Milanja u svome tekstu pruža uvid u rano razdoblje Ujevićeva pjesništva: »Od nos zvuka i značenja, sroka i stiha, simbol zvona, glazbeni motivi, erotika i krajolik, neoplatonički ideal i apsolutnost lirskog subjekta, kulturalna sakralna arhitektura i urbani prostor, secesionističko-rokoko elementi, vizualni i auditivni segmenti, ideja meditativnog nizma – sve to čini ovu Ujevićevu fazu posebnom«, ističe *Cvjetko Milanja*. Tema broja sadrži još i tekstove *Krešimira Nemeca* »Kulturni identiteti u Andrićevoj 'Travničkoj hronici'« i *Ante Stamača* »Tin Ujević u osjećajnoj involuciji epohe«, a mjesečnik donosi i tekst *Slavena Letice* »Iskušenja hrvatskog tranzicijskog kolumnizma na razmeđu tisućljeća«, kao i blok književne kritike. Mjesečnik »Republika« izdaju Društvo hrvatskih književnika i Školska knjiga.

Z. S.

IZ ANTOLOGIJE POEZIJE BUNJEVAČKIH HRVATA

Stjepan Vujević
SVI U NAŠE KOLO

Subotice ovam' b'jela
Što si toli nevesela?
Što si toli pocrnila
U grob crni pohrlila?

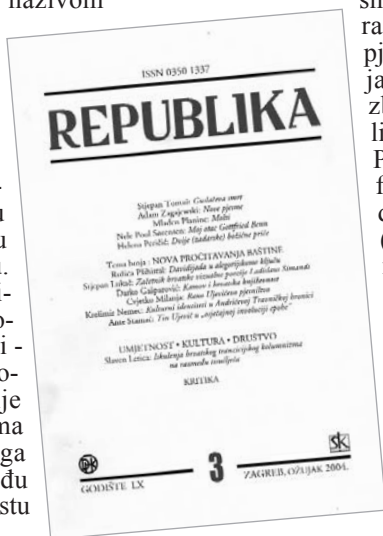
Gdje je tvoja prva slava?
Bunjevačkih nam djedova' -
Gdje je spomen, gdje je dika,
Tvog života gdje je slika?!

Zar ne rodiš više sinke,
Bunjevačkog roda dike?
Ah, delije desne tvrde,
Mrveć lave, koj' te grde!

Nisi, nisi, tomu kriva,
Sred izrodstva da si živa:
Porod da t' je skučen u rog,
Neka im oprost sam Bog!
Nu – hvala Bogu! još je sreća,
da imadeš sokolića,
Sred okrilja krasotice
Naše, naše Subotice.

Subotice, slavni gradu,
Raspni jedra, veslo k' radu!
Daj prednjači k' cilju okom,
Da za sobom drugi skokom!

STJEPAN VUJEVIĆ (1837. -1905.), rodod je iz Bačkog Brega. Iako je bio franjevac, on je također položio učiteljski ispit u Kaloči i djelovao punih deset godina kao učitelj u Baču. Svojom širokom kulturom on je vrlo aktivno sudjelovao u svim spornim pitanjima koja su se odnosila na Bunjevce, njihovu književnost i jezik, pišući i jezične rasprave u »Bunjevačkim i šokačkim novinama« i »Nevenu«. Vujevićevo plodno pjesničko angažiranje u preporodnom pokretu bilo je značajno, kako u pravcu njegovih plodotvornih poticaja bunjevačke mladeži, tako i na jasno kulturno i političko opredjeljivanje svojih suvremenika.

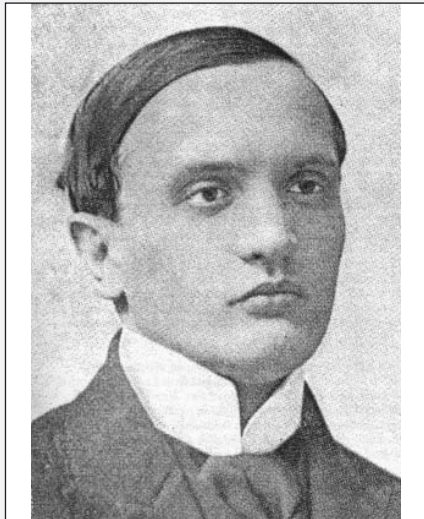

Milutin Cihlar Nehajev

Književnik i publicist

Milutin Cihlar Nehajev rođen je u Senju 25. studenog 1880. godine. Osnovnu školu pohađao je u rodnom mjestu, a gimnaziju u Senju i Zagrebu. Studirao je u Beču, gdje je i doktorirao 1903. godine. Nakon kraćih epizoda u Zadru, gdje predaje na gimnaziji, i Križevcima, gdje je asistent na Gospodarskom sveučilištu, posvećuje se novinarskoj karijeri. Bio je urednik tršćanskog »Balkana«, novinar »Jutarnjeg lista« i »Obzora«, dopisnik iz Pariza, Beograda i Praga. Obnašao je i dužnost predsjednika Društva hrvatskih književnika. Umro je u Zagrebu 7. travnja 1931. godine.

Nehajev je jedna od najsvestranijih osobnosti na hrvatskoj književnoj i kulturnoj sceni prvih desetljeća našega vijeka. Pisao je romane, novele, pjesme, drame, eseje, književne, kazališne i glazbene kritike. Kao rezultat intenzivna zanimanja za hrvatsku političku i kulturnu povijest nastale su njegove knjige i studije o *Eugenu Kvaterniku*, o *Ivanu* i *Vladimiru Mažuraniću*, *Khuen*, *Radiću*, hrvatskome narodnom preporodu.

Boravak u Beču, gdje je studirao kemiju, bio je od presudna utjecaja na formiranje Nehajevljeva umjetničkog profila. Austrougarska prijestolnica bila je u to vrijeme (1898. -1903.), centar europskih modernističkih pokreta i Nehajeva su, više od predavanja i kemijskih eksperimenata, zainteresirala upravo zbivanja u kulturnom životu: rađanje moderne osjećajnosti, razmah

novih umjetničkih pravaca i programa, zbivanja u teatru. On doslovce upija sve duhovne produkte bečkog fin de sièclea, a za njegovo literarno profiliranje osobito su bili inspirativni autori poput *Schnitzlera*, *Przybyszewskog* i *Sudermanna*. Nakon povratka u domovinu Nehajev je unosio u hrvatsku književnost europske vidike i čvrste kritičke parametre. Na literarnom planu najveće je domete ostvario kao prozaik. Izabrane novele tiskane su mu 1919. godine pod naslovom »Veliki grad«. Napisao je samo dva romana: »Bijeg« 1909., i »Vuci« 1928. godine, ali oba predstavljaju značajne stepenice u razvoju hrvatske pripovjedne proze. Prvi kao jedan od ključnih proznih tekstova u razdoblju moderne, a drugi zbog inovacija na području povijesnog romana.

Roman »Bijeg« objavljen je s podnaslovom »Povijest jednog našeg čovjeka«. Po svojim karakteristikama predstavlja izrazit primjer tzv. romana lika. U središtu je interesa protagonist Đuro Andrijašević, njegovo stanje svijesti, ponašanje, položaj u društvu. »Andrijaševićev složeni literarni psiho-portret objedinjuje u sebi karakteristične duhovne i etičke dvojbe brojnih naših intelektualaca u rasponu od *Šenoine* prijana Lovre, preko *Gjalskijeva* Borislavića ili *Radmilovića* do *Leskovarovih* dekadencija. Istodobno, međutim, svojim raspoloženjem, senzibilitetom i težnjama Nehajevljevi lik izražava i temeljnu duhovnu dispoziciju moderne sa svim svojim proturječnim očitovanjima: nervozom, nemirom, sklonošću autoanalizi i kontemplaciji, osjećajem tjeskobe i nemoći, umorom, zasićenošću, bijegom od života. Kao literarni tip Andrijašević nije novost: on predstavlja samo moderniziranu varijantu 'suvišnog čovjeka', lika koji je tematiziran u brojnim ruskim romanima 19. stoljeća«, piše među ostalim o romanu »Bijeg« književni teoretičar *Krešimir Nemec*, ističući kako osim psihološke motivacije, važnu ulogu u romanu ima i sukob između glavnog lika i društva, jer Andrijašević ne može ostati samo u krugu svoga Ja. Mada je opsesivno zaokupljen samim sobom, on se boji samoće i otuđenosti, ali bijeg od sebe i težnja prema drugim bićima,

pretvara se u povlačenje u sebe i potpunu nemogućnost komuniciranja. Tako se egzistencijalna napetost stalno pojačava, pritisak postaje nepodnošljiv i katastrofa je neizbježna. S »Bijegom« hrvatski roman konačno se umjesto linearnog zbivanja okreće unutarnjoj romaneskosti: refleksiji, psihološkoj analizi i sjećanjima glavnog lika. Nehajev je u »Bijegu« zadržao oblik autorskoj pripovijedanja u trećem licu, ali taj tradicionalni tip naracije prekida dugim monološkim sekvencama glavnog lika, kao i interpoliranim pismima i stranicama iz dnevnika

Nakon dulje pauze, Nehajev je 1928. godine, u povodu 400. obljetnice smrti *Krste Frankopana*, kneza krčkog, senjskog i modruškog, objavio povijesni roman »Vuci«. U njemu su opisani događaji iz 16. stoljeća: od mletačkog zaobljavanja *Krste Frankopana* 1514. godine, do njegove pogibije pri opsadi *Varaždina* 1527. godine. Za protagonista »Vukova« Nehajev je odabrao istaknutu osobnost nacionalne povijesti, osobnost koja je bila, zbog svoje važnosti i u europskim okvirima, već i prije često tematizirana u hrvatskoj književnosti (*M. Bogović*, *H. Davila*, *R. Horvat*). Djelo evocira sudbinska zbivanja za Hrvatsku. »Pritom je osnovna misao vodilja bila ideja hrvatske državnosti uobličena u djelovanju *Bernardina* i *Krste Frankopana*. Međutim, Nehajeva u prezentaciji događaja nije vodilo nekakvo monumentalističko poimanje povijesti. Velike povijesne kompozicije i akcijske sekvence, na kojima su redovito građeni tradicionalni povijesni romani u maniri *Waltera Scotta* ili našega *Šenoe*, ovdje su u drugom planu«, piše *Krešimir Nemec* o ovome romanu predočavajući kako Nehajev nije mogao izbjeći opise središta historijskih događanja, ali on takva zbivanja svodi samo na osnovne informacije, dok se opširnije zadržava na prikazivanju ugođaja i atmosfere u pozadini, npr. mletačkoj tamnici ili u starom frankopanskom gradu. »Vuci« su realistično koncipiran životopis *Krste Frankopana* u kojem veliku važnost ima psihološka analiza i slikanje unutrašnjih proživljavanja.

U opusu *Milutina Cihlara Nehajeva* zastupljeni su gotovo svi književni žanrovi, a pridodamo li tome još i brojne aktualne političke članke koje je kao novinar i urednik pisao iz dana u dan, dobit ćemo potpunu sliku raspona Nehajevljevih interesa.

Priradio: Z. Sarić

Reagiranje mr. Lazara Ivana Krmpotića na tekst Zlatka Romića
»Novi prilozi neologizmu i patriotizmu«

Od suhog lišća nije vidio, ni drveća, ni šume

Stara slavonska poslovice veli: »Ne pada snig da potare svit, već da svaka zvir pokaže svoj trag!«. Ta se poslovice može primijeniti i na »kritički« članak novinara »Subotičkih novina«, koji je izgleda bio naručen da napiše takav članak, a to zaključujem po tome da se istodobno pojavio i drugi takav napad u jednim drugim novinama, gotovo istog sadržaja, kojemu je izgleda jedini cilj da izruga prvi i širi prikaz naše najstarije kulturne ustanove u Subotici i Bačkoj uopće. Iznenaduje me da se novinar sada sjetio da napravi prikaz te knjige koja se pojavila prije puna četiri mjeseca. Bila je od-

Dvostruka mjerila

Vrlo sam neugodno iznenađen, kada sam u uskršnjem broju Vašeg tjednika pročitao ovaj pamflet članak Zlatka Romića, kojim hrvatskom čitateljstvu predstavlja knjigu »125 godina od osnutka Pučke kasine«. To sam više iznenađen, jer kada sam u siječnju reagirao na onaj napis o »Subotičkoj danici«, gdje se radilo o posve netočnom iznošenju činjenica, usprkos moje dvije intervencije, niste objavili. Ponovno Vas upozoravam, ako budete imali dvostruka ili višestruka mjerila, vrlo brzo ćete izgubiti kredibilitet objektivnog izvještaja i informatora i u isto vrijeme, u nekom dobrom smislu riječi, formatora ovog našeg hrvatskog korpusa u Vojvodini i šire, a to bi bila velika šteta, kako za našu narodnu stvar, tako i za tako potreban suživot, ali koji je jedino moguć u istini. Zato se nadam da ćete tiskati ovaj moj odgovor spomenutom novinaru.

mah predstavljena na Subotičkoj televiziji, a prije nepuna dva tjedna bila je javna promocija u Gradskoj knjižnici u Subotici, pa je ondje mogao pred javnošću iznijeti svoju »kritiku«. Premda sam čuo da su neki ljudi bili strašeni nekakvim okružnim pismom, da će na tom skupu knjiga biti žestoko napadnuta i da se ne pojavljuju na tom skupu, neki su čak i u inozemstvu o tome bili i telefonski obavještavani.

Sam prikaz je takovog nivoa da ne bi zaslužio nikakva osvrt, međutim sam način kako je to izvedeno ispod je razine kulturnog općenja među ljudima i zato na njega želim upozoriti. Činjenica je da ima puno tiskarskih pogrešaka, mislim da kritika za to ide prvenstveno tiskaru. Početi svoju kritiku spram tiskarskih pogrešaka i pripisivati to neznanju autora, ispod je civilizacijskog nivoa. U tom žaru traženja pogrešaka izgleda da je previdio neke, kojih ja, ni uz najbolju volju nisam uspio naći, pogotovu ne na stranicama koje su tamo naznačene. Zatim navoditi pojedine izraze iščupane iz konteksta rečenice i cijelog teksta je slično dokazivanju da nema Boga tekstem iz Svetog Pisma. To su bile poznate metode bivšeg sistema koji je na temelju takvih citata stavljao ljude pred sud i slao u zatvore. Bio je to dobro razrađen sistem, kada je netko pokrenuo lavinu, pa su onda graknula sva sredstva pripočivanja, a onda se normalno »narodna vlast« morala umiješati da riješi problem i sačuva naše najveće tekovine! Toliko detalja me sjeća na ta neblaga vremena, za koja smo mislili da su za nama, a eto vidimo da nisu!

Što tek reći o podnaslovu »Bistrenje taloga u magistrlnim mislima«? U čemu se sastoji taj talog? Da li su to možda misli, riječi ili postupci biskupa *Ivana Antunovića, Boze Šarčevića, Age Mamužića, Dene Dulića, Paje Kujundžića, Mije Mandića* i drugih o kojima je u tom prvom dijelu bilo riječi, da se sve to začinu novopečenim izrazima i pojmovima, za koje optužuje autora knjige, primjera radi kao što su to: »brojjeđanovsko bistrenje« ili »gastropsihološki glagoli« ili »zabavno nekrofilne formulacije«? Sve me to sjeća predgovora istog novinara knjizi *Augustina Jurige* »Ris«, koji nosi naslov »Hartija risa«! Drugi puta bi trebao dotični novinar dodati i rječnik njegovih novih kovanica! A sve to je zaglađeno »pjjetkom, tjetkom«. Pa to ne priliči ni djeci iz vrtića.

Isto tako je besmislena tvrdnja o »privatnom povjesničaru opće prakse«. Što je to »istraživačko-isljednička djelatnost«, pa zatim »klerokomunistički elementi«, do pojma »svećenik-privatni povjesničar«. Kao da je autor knjige iznosio nekakve svoje teze, a ne redao najčešće veoma žalostan tijek zbivanja na ovoj našoj subotičkoj bunjevačko-hrvatskoj sceni i popisao, na temelju dostupnih vrela, ono što je »Pučka kasina« u prošlosti i danas, nakon obnove svoga rada, činila i pokušala činiti kako bi bila barem na neku korist tom svom razjedinjenom i sukobljenom hrvatskom korpusu. Ako spomenutog novinaru smeta da kao katolički svećenik upotrebljavam biblijske i teološke izraze, pogotovo kada je to citat iz javnog obraćanja vjerničkom skupu, ove izra-

ze zacijelo naš narod bolje razumije od njegovih novokomponiranih izraza. Posebno je zanimljivo da je autore oba već spomenuta članka koji napadaju ovu knjigu, silno zabojelo spominjanje »sila Tame«! To je čudnije da to smeta jednog novinara liberalne, (možda i ateističke?) orijentacije!?

Gotovo je komično kada dotični novinar, nakon što je pro-suo sve ovdje navedeno biser - je i još više toga nespomenuto-ga, postavlja sebi pitanje: »Što je autor knjige uopće htio reći?«. I onda opet, na sebi svojstveni način, bježi u neka - kav vjetar praznih riječi, koje po svoj prilici ni on sam ne razumije! Magistrano zaključuje, kako su to »izdanci loze roda 1878.«, na što smo ponosni, ako je makar to razumio da naše korijenje ne počinje ni 1941., ni 1991., nego daleke 1878., dakako znajući u kom vremenu, gdje i u kakvim uvjetima živimo. To je upravo ono što je mnoge tako i opeklo, pa zato reagiraju..

Što tek reći za ocjenjivačku sposobnost tog novinara? Koliko je nisko dijeliti nekome »asa ko kuća«? Na temelju čega? Čijom kompetencijom? To je opet terminologija iz predškolskih ustanova, samo se po dozi zlobe razlikuje od njih. Je li »mudar« ili je zlona - mjerni prijedlog da se autoru ove studije dodijeli ili barem predloži da mu se dodijeli »priznanje Žalosne vrbe«? Zahvaljujem mu na tolikoj ljubaznosti, ali nakon ovog magistralnog članka, duboko sam uvjeren da je pretekao autora studije i da je to priznanje za - služio on i to ne samo s ovim člankom, nego svim svojim novinarskim radom kojim nastoji doprinijeti boljitku i slozi hrvatskog korpusa, osobito u brojnim člancima o zbivanjima među njima!

**Mr. Lazar Ivan Krmpotić
Durđin, 14. travnja 2004.**

Na kazališnim daskama i u našoj stvarnosti

Dürrenmatt – uživo

Friedrich Dürrenmatt

Slučajno ili ne, tijekom ožujka se pred publikom novosadskih kazališta ponovno našao *Dürrenmatt*, a kao netko tko kazalište shvaća kao osobitu vrstu komuniciranja sa stvarnošću, u samoj sam stvarnosti počeo probirati ono što bi nekoga potaklo na izvedbu tragikomičnog komada, koji više no jasno razotkriva baš one dijelove svakodnevice, koje nam se ne mili vidjeti. A kod Dürrenmatta ne samo što se oni mogu vidjeti, već se gledatelj njima i smije i nad njima sablažnjava u isto vrijeme, pa na kraju čak i identificira s nekim od likova na sceni, te tako upada u »zamku« – kako to kaže ovaj »teški« Švicarac – i suočava se s onim čega se najviše kani kloniti.

UVIJEK ISTE ZAMKE: Dürrenmattova dramatska djela nastala kratko nakon konca Drugog svjetskog rata i dalje ne gube na aktualnosti. Logično, jer se čovječanstvo uopće nije opametilo, čini iste gluposti, kolektivna svijest i dalje ne postoji, te svi iznova upadamo u uvijek iste »zamke«. U djelu »Fizičari« iz 1962. godine Dürrenmatt se bavi pitanjem doraslosti čovječanstva da se nosi s posljedicama svojih ideja, koje se očituju u znanstvenim otkrićima. Potaknut užasima Hiroshime, Dürrenmatt iznosi sliku svijeta u rukama neodgovornih pojedinaca, nesposobnih predvidjeti katastrofe koje ho - timično ili ne mogu izazvati. U svijetu, koji u potpunosti počinje robovati tehnici, pitanje je trenutka kada će se to ispostaviti kao kobno i voditi k apokalipsi to jest kada će ljudska individua uz pomoć tehnike izaći iz svojih okvira i početi upravljati svijetom vođena svojim bolesnim porivima. »Što se na slučajnost manje računa, njeno je djelo - vanje ubojitije«, piše Dürrenmatt. I stvar -

nost ga je potvrdila. Sljedećeg tjedna u madridskim vlakovima ubojiti eksplozivi aktivirani su uz pomoć mobitela. Umrlo je 200 ljudi. Idućeg tjedna – ova zemlja-kazalište neizostavno mora dati svoj doprinos općim svjetskim glupostima – ispred Instituta »Dr. Kirilo Savić« u Beogradu nestao je automobil »Yugo« (!?) s povećim kontejnerom visoko radioaktivnog iridija i to bez traga usred bijela dana... Neki ovdašnji »fizičari«?

REALITY – SHOW: Slučajno ili ne, isto se tako na kazališnoj sceni našao

Dürrenmatt negdje 2001., kada sam ponovo promišljao o tome kako nije uopće slučajno baš tada gledati »Posjet stare dame«. Pokazalo se točnim da nije slučajno. U vrijeme kada je raspravljano treba li Miloševića poslati u Den Haag, cijelo je ovo društvo nali - kovalo onom Güllenu iz spomenutog djela. Tamo se pojavljuje najbogatija žena na svijetu *Claire Zachanassian*, koja želi milijardama dolara kupiti pravdu, ovdje najbogatija zemlja na svijetu. Nažalost, ona pravda, koja se kupuje i prodaje, daleko je od istinske pravde, naprotiv, pretvara se u uvod novih nepravdi. Tako se o krivnji, zločinima i pravdi ovdje razgovaralo samo dok su nuđene milijarde, a po uplati sve se lijepo zaboravilo, relativiziralo, na kraju pretvaralo u svoju suprotnost. I ponovno se dešava najgrotesknije kazalište pred nama. Grafiti veličanja nekih samozvanih junaka. Zakon o kolektivnom »milosrđu« prema sirotim »za - točenicima« u Den Haagu. Beskonačne raspre o moralu. Bolno relativiziranje svega i svačega. I kada moćna država, koja navodno želi neku pravdu (a u poimanju vlade te iste tržišno orijentirane zemlje je to također obična roba) uskratiti nagradu od 100 milijuna, s istom se sumom ovdje pojavljuje neki stari gospodin, *Steve Bogdanovich*, s kojim se, iako uopće ne postoji, sastao čak i jedan ministar, i to 1. travnja i on ne želi kupiti pravdu, nego tko zna već što, eto rješenja za naše probleme. Možda se još neka magla može prodati? No, što je doista naša stvarnost? Neki reality-show ili? Štedimo barem na kazališnim ulaznicama – imamo Dürrenmatta – uživo.

V. Lukinić

HRCKOVA SVEZNALICA

ZAŠTO CVIJEĆE TREBA ZALIJEVATI?

Bez vode biljka ne može živjeti, pa se osuši i uvene. To je zato što biljka uzima hranu iz zemlje pomoću vode: njezina hrana rastvorena je u vodi koju sadrži zemlja. U prirodi, biljke dobijaju vodu iz atmosfere, ali ako nje nema dovoljno ili ako cvijeće držimo u zatvorenoj prostoriji, treba ga zalijevati da ne uvene.

ZAŠTO SE NA PISMA LIJEPE MARKE?

Kada napišemo pismo, netko ga treba odnijeti do onoga kome smo pisali. To čine poštari: jedan uzme pismo iz poštanskog pretinca, drugi udari žig na marku, treći ga stavi u vlak, autobus itd. Kada kupimo marku i zalijepimo ju na pismo, mi time plaćamo rad i trud poštara. Marku uvijek treba lijepiti u gornjem desnom kutu.

KAKO SE ZNA DA ĆE MAMA DOBITI BEBU?

Beba nastaje, razvija se, živi i hrani u tijelu svoje majke. Mama zna da će dobiti bebu još prije nego što se beba počne micati u njezinom stomaku. Drugi to vide tek kada se mami struk zaobli i stomak poraste. Poslije se može čuti i kako bebino srce kuca unutra. Kada mama očekuje bebu, često je umorna, pa moramo biti pažljivi prema njoj.

DAČKI BISERI

- »Napiši imenicu muškog roda«, kaže učiteljica učenicima.
  - Taj gumac. – piše učenica. (gumica)
- Kontrolni prirode i društva:
  - Što spada u živinu?
 Odgovor učenika:
  - Medo, vuk, slon.

- Pravopisna vježba:
  - Stanovnik: *Bačke* – Bančovac, Bačkan, Bačkanka, Danac, Danjanka;
  - Rumunjske* – Rumunijanac;
  - Beča* – Turkinja, Turak;
  - Bugarske* – Bugarskuvan. – odgovara učenik.

Bisere prikupila učiteljica iz OŠ »Matija Gubec« u Ljutovu Stanislava Stantić Prčić

Priredio i ilustrirao: Zoltan Sič

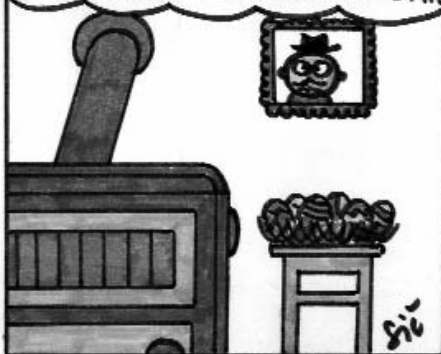
HRCKOVE ZGODE

Crta i piše: Zoltan Sič

PRIJE USKRSA SAM ŠARAO JAJA.

SMJESTIO SAM IH U GNJEZDO PORED PEĆI...

... ALI SAM IH ZABORAVIO PRETHODNO DATI MAMI DA IH SKUHA.

Nastasja Marjanović, II. h
OŠ »Matko Vuković«, Subotica

Nada Vujković Lamić, I. h
OŠ »Matko Vuković«, Subotica

USKRS U MOJOJ OBITELJI

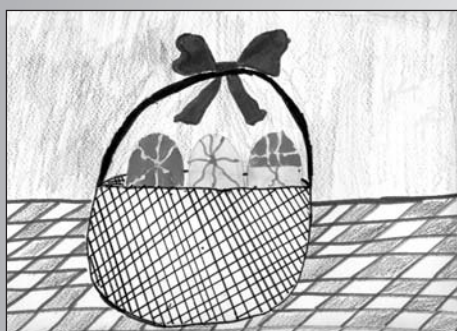
Na Uskrs pjevamo uskrsnu pjesmu, očekujemo darove, bojimo pisanice, odlazimo u crkvu i s ljubavlju susrećemo svakog.

Taj dan posvećujemo Bogu i svi moliti mogu.

Barbara Kujundžić, II. h
OŠ »Matko Vuković«, Subotica

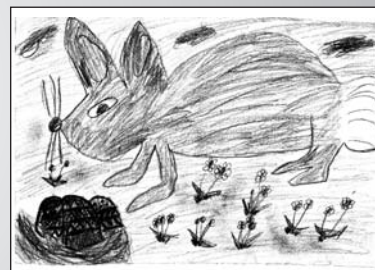
Mateja Skenderović, II.
OŠ »Sveti Sava«, Bikovo

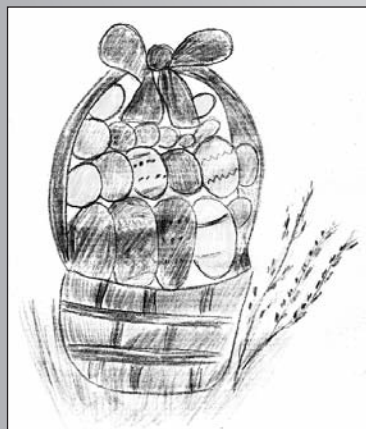
Helena Kovačević, II.
OŠ »Sveti Sava«, Bikovo

Eva Juriga, I. b
OŠ »Matko Vuković«, Subotica

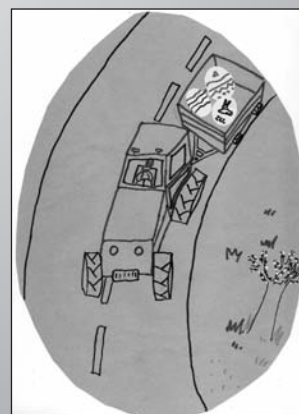
Dalibor Marjanović, II. b
OŠ »22. oktobar«, Bački Monoštor

Katarina Vidaković, I. a
OŠ »I. G. Kovačić«, Sonta

MOLITVA

- Bože, pomози da dobijem dobre ocjene. Oče nebeski, pomози mi.
  - Oče moj, molim Te da mi pomogneš primiti sve istine. Pomози da možemo biti u raju. Bože, znaj da Te volimo.
- Renata Remeš, I. c i Stipan Jurić, III. c,
učenici OŠ »Matija Gubec« u Ljutovu

Toni Kopunović, III. d
OŠ »Ivan Milutinović«, Mala Bosna

I. U sanduku se nalaze tri vrste krušaka. Koju najmanju količinu krušaka treba uzeti nasumice iz sanduka, ne gledajući u njega, da bi među izvađenim kruškama bile barem dvije iste vrste?

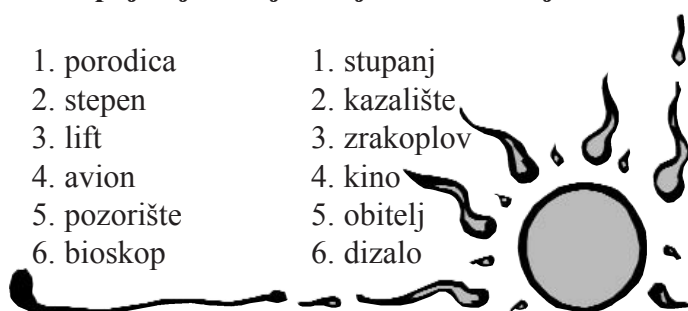
II. U tablici su upisani brojevi po nekom pravilu. Nađi to pravilo i upiši brojeve koji nedostaju:

0	1	3	6	10	15		28		

Zadatke pripremio: Dujo Runje

III. Spoji riječi koje imaju isto značenje:

1. porodica	1. stupanj
2. stepen	2. kazalište
3. lift	3. zrakoplov
4. avion	4. kino
5. pozorište	5. obitelj
6. bioskop	6. dizalo

Svake godine istoga dana nekom poželimo

Sretan rođendan

Piše: Dražen Prčić

Brojenje vremena postoji otkad je čovjek shvatio zakonitosti prirode oličene u kontinuiranom smjenjivanju noći i dana, kao i zakonitosti njihove duljine tijekom njihova učestala trajanja. Razvitkom i napretkom ljudske svijesti prve civilizacije su usvajale svoje sustave za brojenje vremena, da bi najnaprednija od njih prva izvršila planetarnu unifikaciju jedinstvenog kalendara. I tako danas, u četvrtoj godini trećeg milenija, imamo zahvaljujući Sunčevom sistemu i relaciji Zemlja – Sunce konačnu odrednicu vremena izraženu u jednoj godini našeg života koja traje 365 dana i noći, uz prijestupnost svake četvrte godine i dodatni dan, 29. veljače.

Jedan kalendarski dan na čiji smo se datum tj. mjesto u ovom nizu rodili zauvijek obilježi naš rođendan i svake godine na taj dan slavimo naš rođendan. Što je u načelu lijepo, jer su svi kojima smo dragi tog dana prema nama specijalno darežljivi i nježni, ali i tužno, s obzirom da smo i stariji za još jednu Sunčevu godinu u našem životu.

DJEČJI ROĐENDAN:

Najljepši rođendani su svakako oni koji započinju najmanjim početnim brojkanjihovog obilježavanja, no, gašenje prve svijeće na torti jamačno je najdirljiviji trenutak u životnoj povijesti svih nas i naših roditelja. Na svoj prvi rođendan sva djeca ovog svijeta su gotovo jednaka. Još uvijek su životno ovisna o roditeljima, čak ni hodanje im još ne ide posve od ruke, zubi su tek započeli popunjavati usnu šupljinu, ali su zato smijeh i razdraganost njihov najveći adut. Čika i vriska malog slavljenika ispunit će svaki dom radošću, a na njihov »startni« rođendan ponosni roditelji pozvat će »more« čestitara, ne bi li što grandioznije proslavili povijesni trenutak. Prvi je,

u uvijek, prvi!

PUNOLJETNI ROĐENDAN: Zakoni civiliziranog društva zapisali su dobnu granicu od osamnaest rođendana nakon koje osoba stječe sva punopravna obilježja i shodno tome ostvaruje određeni status u društvu. Proslava »punoljetne 18-tice« stoga je prečesto obilježena naglašenim slobodnijim ponašanjem u cilju demonstriranja odraslosti koja često puta nema ni »o« od onoga što bi trebalo krasiti jednu mladu i zrelu osobu. Nažalost, u surovom svijetu današnjice, kada su moralne vrijed-

najčešće se ovaj lijepi okrugli broj izrazi ispisan uz pomoć brojki 5 i 0 koje označavaju pola vijeka životne dobi. Znakovito je kako se s razvojem ljudske civilizacije ova srednja životna dob više ne smatra automatski i starosnom. Dapače, ljudi u modernim pedesetima su u najboljoj snazi i ukoliko vode računa o svom zdravlju i fizikumu često se za njih nikada ne bi reklo kako su zašli u šestu deceniju života.

PROSLAVA ROĐENDANA: Svi rođendani, bili oni jubilarni ili posve obični, predstavljaju svojom nesvakidašnjom određenu emotivnu vrijednost u psihi onih koji ih toga dana proslavljaju. Svjesno ili nesvjesno slavljenici se podsjećaju prošlih rođendana, evociraju uspomene na draga bića s kojima su ih slavili, puštajući i koju suzu zbog najdražih kojih više nema uz njih. Jer, u biti rođendana i njegove ritualne svrhe je da se on provede u društvu najdražih osoba, bile one dio najuže obitelji ili ne.

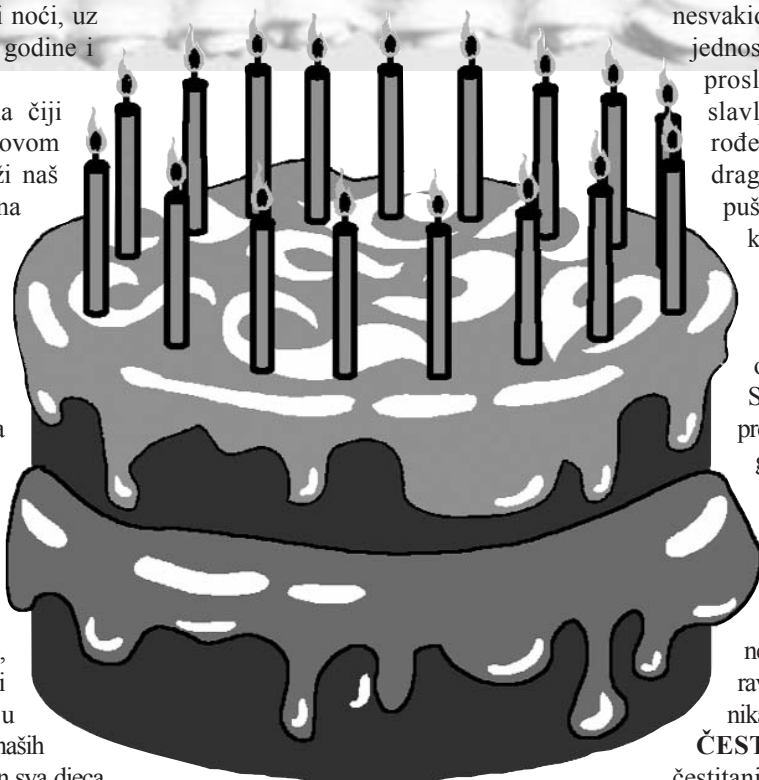
Sama proslava dana na koji smo se rodili predstavlja nekima ustaljeni ritual koji godinama ne mijenja svoj organizacijski scenarij oličen u gomili »ića« i pića. Neki se pak odlučuju da »svoj dan« provedu u intimnom društvu samo jedne osobe, drugi, ukoliko su u materijalnoj mogućnosti, otputuju negdje, dok ima ljudi koji ovaj dan posve ravnodušno doživljavaju i ne pridaju mu nikakvu osobitu važnost.

ČESTITKA: Najvažnija stvar kod čestitanja rođendana je iskrenost poruke koja se upućuje osobi kojoj je želimo uputiti. Poželjeti joj zdrav i dugi život, uz ispunjenje svih najintimnijih želja i snova vrijednije je od svih darova materijalne prirode. Čestitate li voljenoj ženskoj osobi rođendan učinite to na originalan način, uz nježni poljubac i najljepše riječi:

VOLIM TE!!!

no s t i
potisnute u drugi plan, te zauzimaju mjesto iza moderne dekadencije oličene u alkoholu i raznovrsnim stimulativnim opijatnim sredstvima, sve brojniji su primjeri »neslavnih« završetaka ovakvih rođendana. Jer, s osamnaest godina zakon dozvoljava mnogo toga...

50. ROĐENDAN: Rijetko će neki od slavljenika »pedesetice« naslagati toliko svjećica na svoj rođendanski kolač,

Moje putovanje

Sunčano ljetno u Škotskoj

Piše: Nevenka Obradović

Škotska, mala zemlja s oko 5 milijuna stanovnika, zauzima sjeverni dio Velike Britanije. Na jugu se graniči s Engleskom. Iako je dio Ujedinjenog Kraljevstva, Škotska je ponosna na svoje historijske i kulturne posebnosti. Ona ima vlastiti pravni sistem. Od 1999. godine Škotska ponovno ima svoj Parlament, koji nije zasjedao od 1707. godine, kada su ujedinjene engleska i škotska kruna.

Škotska je poklonila svijetu znanstvenike kao što su – Maxwell, Lord Kelvin. Tu su i pronalasci: telefon (A. G. Bell), televizija (J. L. Baird), faks, fotokopir, prva trodimenzionalna kompjuterska igra, klonirana ovca Dolly. Danas Škotska se ističe na poljima biotehnologije, astrofizike, mikro i optoelektronike, kao i vještačke inteligencije. Ovo je zemlja poznata i po industriji hrane i pića (škotski viski). Katkad vrlo surova klima u Škotskoj po nekima je čimbenik, koji je najviše utjecao na formiranje nacionalnog karaktera. Škoti su, navodno zbog nje, ljudi fizički veoma snažni, vrijedni radnici, oštroumni. Smisao za društvenu pravdu također je jedna od njihovih glavnih osobina.

Službeni jezik u Škotskoj je engleski. Međutim, i u književnosti i u svakodnevnom govoru prisutno je više dijalekata (Skots, Gaelic, Orcadian, Shetlandic), što samo obogaćuje identitet Škotlandana.

Ako putujete u Škotsku zrakoplovom po lijepom vremenu, sigurno ćete uživati u promatranju krajolika iz ptičje perspektive. Međutim, kad se počnu gomilati oblaci i kad ih bude toliko da se tlo više uopće ne vidi, možete biti sigurni – britanski otočje je blizu! Kada u Škotskoj netko kaže: »Kako je danas lijepo vrijeme!«, obvezni odgovor je »Platit ćemo za to!«. Srećom, ljetno 2003. godine prošlo je s mnogo sunca i neobično malo kiše za ovo podneblje. A baš tog, prošlog ljeta, od 2. do 23. kolovoza bila sam u Škotskoj. Provela sam to vrijeme s trinaest žena iz šest europskih zemalja (Armenija, Gruzija, Ukrajina, Moldavija, Rumunjska, Bugarska).

Ono što nas je povezivalo u svemu ovome bilo je sudjelovanje u programu »Lydia project–Black Sea Training-Phase II.«. Upoznale smo se godinu dana ranije, boraveći u rumunjskom manastiru Durau i sudjelujući u prvoj fazi istog, također trojednog programa.

LYDIA PROJECT: Lydia Project je škotska ekumenska dobrotvorna organizacija. Osnovana je 1994. godine s ciljem pomaganja ženama centralne i istočne Europe u pokretanju i razvijanju projekata vezanih za ugrožene grupacije stanovništva, kao i da razvije jaku mrežu suradnje i razumijevanja, koja nadilazi državne granice. Idejni tvorac i koordinator ove organizacije za Škotsku je *Fiona Williams Hulbert*, teologinja iz Edinburga. Prva faza programa (Rumunjska, srpnja 2002. godine) bila su tri tjedna intenzivnog rada. Uz pomoć predanih predavačica stekle smo osnovna znanja o stvaranju dobrog projekta. Uz to, sve vrijeme smo intenzivno učile engleski jezik, što na svakodnevnom dvosatnim predavanjima, što međusobno komunicirajući. Druga, »škotska faza« istog programa predstavljala je nastavak prve, ali s mnogo većim očekivanjima. Ova faza je dala i konkretne rezultate. Svaka od učesnica izradila je vlastiti projekt (uz pomoć kompjuterskog kabineta koledža George Watson,

Edinburg) i svi su objavljeni u izvješću o radu. Na taj način projekti su dobili šansu međunarodnog predstavljanja i dobivanja materijalne i svake druge podrške. Ukoliko se projekti realiziraju, bit će riješeni bar neki od problema koje imaju napuštena, bolesna, zlostavljana djeca, samohrane majke, žene izložene nasilju u porodici, nezaposlene žene, starija lica.

OTOK IONA: Boravak u Škotskoj bio je vezan uglav-

nom za Gillis centar, nekadašnje sjemenište, u Edinburgu, glavnom gradu Škotske. Ovdje smo provele najveći dio vremena. Nekoliko višednevnih izleta (također vezanih uz naporan rad) doprinijelo je stvaranju raskošnije slike ove divne zemlje. Između ostalog, provele smo četiri dana na otoku Iona, koji tijekom cijele godine posjećuju hodočasnici raznih konfesija, s raznih strana svijeta. Predstavlja važno historijsko mjesto; od građevina, na njemu je najljepša stara opatija, crkve i samostani, a jedinstveni su ogromni križevi od klesanog kamena, stari tisuću godina. Otok je slabo naseljen, oko 600 ljudi, koji tamo žive, čine neku vrstu ekumenske zajednice (Iona community). Njeni članovi izvještavaju komunu o svom utrošenom vremenu i novcu, a također su obvezni deset posto svojih prihoda ustupiti zajednici. Iona je sa svih strana okružena Atlantikom, izložena kiši i vjetru, koji samo na kratko prestaju. A kad otok obasja sunce, njegova priroda doživljava zaista nevjerojatan preobražaj. Pretvara se u ljepotu koju je teško opisati i kakvu nisam vidjela ni na jednom drugom mjestu.

KINGDOM OF FIFE: Nekoliko dana bile smo razdvojene, i u grupama od po dvije-tri posjetile smo projekte slične našim. Ja sam posjetila Kingdom of Fife, jednu od 22 škotske oblasti, u kojoj je veoma razvijena mreža organizacija koje se bave problemima suvremene žene. To su problemi porodice s djecom koja imaju specijalne potrebe, problemi žena invalida, žena zlostavljanih u porodici, problemi vezani za bolesti ovisnosti, nezaposlenost, zdravlje, obrazovanje žene i mnogi drugi. Kingdom of Fife je uglavnom ruralna oblast, slabijih saobraćajnih komunikacija nego u drugim oblastima Škotske. Pa ipak ova mreža pomoći ženama izvanredno funkcionira, uz pomoć vlade, donacija i velikog broja volontera.

Četvrtfinalni susreti Champions leaguea donijeli su neočekivani

Pomor divova

Piše: Dražen Prčić

Što je u nogometu jedino sigurno? Jedino sigurno je da nogometna utakmica traje 90 minuta, uz određenu sučevu nadoknadu izgubljenog vremena, a sve ostalo unutar dva poluvremena na stvar je vještine i znanja takmaca na zelenoj travnatoj površini stadiona na kome igraju. Veliko ime renomiranog kluba, njegovi brojni domaći, europski i svjetski trofeji ne znače mnogo ukoliko momčad pošteno ne oznoji majicu s grbom istog velikana i golovima, igrom i umijećem ne potvrdi spomenutu veličinu. U suprotnom...

MONACO – REAL MADRID 3:1 (2:4)

Aktualnu momčad »Real Madrida« poznaju i oni koji se mnogo manje kuže u nogomet, pogotovu najzvučniju petorku današnjice koju čine: *Ronaldo, Zidane, Beckham, Figo* i *Roberto Carlos*. Istina u re-

vanš susretu četvrtfinala Champions

league plavokosi Englez nije bio u mogućnosti po-

moći svojoj ultra jakoj momčadi (parni kartoni), ali u sastavu su bili još i: *Casillas, Salgado, Helguera, Guti* i *Raul*, uz *Borju i Meju*, što je uz kapital od dva gola prednosti iz »madridskog« susreta trebalo biti posve dovoljno i sigurno za očekivani plasman u polufinale najjačeg klupskog nogometnog natjecanja. Ali, trebalo je odigrati još 90 minuta na stadionu male kneževine mnogo poznatije po svom jet setu i brojnim casinoima nego po svom nogometnom klubu. Mega veličinama na travnjaku suprotstavila se momčad sljedećih imena: *Roma, Evra, Ibarra, Rodriguez, Giret, Rothern, Plašil, Cisse, Giully, Morientes* i topnik hrvatske reprezentacije, *Dado Pršo*, koja je odlučila, unatoč već prežaljenoj

sudbini i mikro šansama koje su joj davane od strane svih mogućih stručnjaka, ne istaći unaprijed bijelu zastavu, nego se boriti dokle god postoji mogućnost za prolaz u polufinale. I ka-

da je Raul postigao vodeći zgoditak kojim je »Real« jednom nogom već zakoračio prema sigurnom prolazu, »Monaco« je nastavio igrati. Prvo je izjednačio rezultat, pogotkom Guillya, a zatim u nastavku susreta s dva prekrasna pogotka Morientesa (glavom) i ponovno Guillya (petom) posve preokrenuo izgubljeni susret i ostvario rezultat koji ga je odveo dalje. Realovi »vanzemaljci« ostali su šokirani situacijom na terenu i činjenicom da sama veličina kluba za koji igraju nije siguran garant uspjeha na koji su unaprijed računali. Posljednji sučev zvijezduk označio je oproštaj prvog velikog nogometnog diva od daljnjeg natjecanja za titulu klupskog prvaka nogometne Europe.

DEPORTIVO – MILAN 4:0 (1:4)

Sutradan (sreda), kada su na stadion u La Coruni istražali nogometaši Milana: *Dida, Cafu, Nesta, Maldini, Pancaro, Gatuso, Pirlo, Seedorf, Kaka, Schevchenko* i *Tomasson*, aktualni prvaci Europe i branite-

lji trona, vjerojatno su bili gotovo sto postotno sigurni da im se »Realov scenarij« nikako ne može dogoditi. Pogotovo ako se uzme u obzir da su imali još veću startnu prednost iz prve utakmice i izuzetnu formu kojom dominiraju talijanskim Calcioom ove sezone. Sastav Deportiva koji se odlučio okušati u nemogućoj misiji činili su: *Molina, Romero, Naybet, Andrade, Manuel pablo, Mauro Silva, Sergio, Luque, Valeron, Victor* i *Pandiani*.

I u samo prvih pola sata igre dogodila se havarija šampiona sa tri pogotka napadačkog trisa sa Riazora (Pandiani, Valeron i Luque) i dotad čvrsta crveno-crna obrana je na koljenima pri rezultatu s kojim »sigurni« favoriti već ispadaju iz daljnje konkurencije. A kada je veteran *Fran*, koji je ušao sa pričuvne klupe, postigao i četvrti pogodak za momčad unaprijed otpisanih, došlo je do konačne »detronizacije« aktualnog šampiona Europe.

EPILOG ČETVRTFINALNIH SUSRETA CHAMPIONS LEAGUE-a: Poslije šokantnih uzvratnih susreta u kojima su svi grandiozni atributi mega momčadi potonuli skupa sa njima u nemoći njihovih basno-slovno plaćenih nogometnih veličina, mnogo toga više neće biti isto u budućim okršajima velikih i malih momčadi. Jer ništa više neće biti sigurno...

PAROVI POLUFINALA:

Monaco – Chelsea

Porto – Deportivo

Koliko ste bili sigurni da u posljednja četiri moraju biti barem: *Real, Milan, Manchester, Juventus, Bayern...*

Sportske vijesti

Košarka

Final Four u Zagrebu

Ovog vikenda (16. -18. travnja) Zagreb je domaćin Final Fouru Goodyear lige koji će odlučiti ovogodišnjeg prvaka ovog kvalitetnog regionalnog košarkaškog natjecanja. U polufinalnim susretima sastaju se: Cibona – Olimpija i Reflex – C. zvezda. Pobjednici će se sastati u nedjeljnom finalu.

Euro Final Four u Tel Avivu

Završena su natjecanja po skupinama košarkaške Eurolige i poznati su svi učesnici velikog Final Foura koji je naprogramu od 29. tranja do 1. svibnja u izraelskom Tel Avivu. U prvom polufinalnom susretu sastat će se Skipper (ITA) – Montepaschi (ITA), a u drugom igrat će Maccabi (ISR) – CSKA (RUS).

Tenis

Polufinalisti Davisova cupa

Najjače svjetsko tenisko momčadsko natjecanje, Davisov cup, poslije četvrtfinalnih susreta ulazi u samu završnicu. Španjolci su na domaćem terenu bili bolji od Nizozemaca (4:1) zahvalju-

jući dvema pobjedama *Moye i Ferrera*, dok je počasni poen »tuplipanama« donio par *Van Lotum-Verkerk*. Švicarci su pak poraženi doma od Francuske (2:3) jer su dvije pobjede Federera bile nedovoljne spram dubl pobjede *Lodre- Escudea* i po jedne *Clementa i Escudea*. Veliku senzaciju je načinila momčad Bjelorusije koja deklasirala favoriziranu Argentinu (5:0) pobjedama *Volčkova i Mirnija* u singlu i dublu, dok je četvrti polufinalist Davisova cupa je selekcija SAD koja je na domaćoj podlozi bila bolja od Švedske (4:1) zahvaljujući sigurnoj Roddickovoj igri uz najbrži zabilježeni servis od 244,6 kmh.

Karloviću challenger u Calabasasu

Ivo Karlović »Div sa Šalate«, najviši tenisač na ATP touru zabilježio je svoju četvrtu pobjedu na challengerima osvojivši turnir u kalifornijskom Calabasasu (25.000\$) pobjedom 7:6, 6:3 u finalnom susretu protiv *Alexa Bogomolova jr.*

Ivo Karlović

Hrvanje

Europsko srebro za Štefaneka

Mladi hrvac subotičkog »Spartaka« *Davor Štefanek*, ostvario je još jedan veliki uspjeh. Poslije izborne olimpijske vize izvrsno je hrvao na seniorskom šampionatu Europe u Švedskoj i plasmanom u finale izborio srebrnu medalju, što je i prvo finale za SCG nakon 15 godina.

HNL

25. kolo, 10. travnja

Liga za prvaka

Rijeka – Hajduk 0:1

Dinamo – Zadar 5:0

Osijek – Varteks 4:1

Tablica: Hajduk 62, Dinamo 57, Osijek 35, Rijeka 35, Varteks 30, Zadar 28

Liga za ostanak

Cibalia – Zagreb 2:2

Inter – Marsonia 3:0

Slaven B. – Kamen I. 1:1

Tablica: Kamen I. 33, Slaven B. 33, Inter 30, Zagreb 23, Marsonia 21, Cibalia 21

1. liga SCG

24. kolo, 10. travnja

Partizan – Hajduk 1:0

Borac – C. zvezda 1:1

Kom – Vojvodina 2:4

Sutjeska – Sartid 2:1

OFK Beograd – Napredak 2:1

Obilić – Zeta 2:0

Železnik – Radnički (O) 4:0

Budućnost – Zemun 1:2

Tablica: C. zvezda 58, Partizan 55, Železnik 44, Sartid 40, Obilić 39, OFK Beograd 38, Sutjeska 36, Hajduk 33

Nogometne huncutarije

● Glumac Josip Bajić Bajus je bio veliki šaljivčina i vođa navijača Spartaka dok je ovaj igrao u prvoj jugoslavenskoj ligi.

Jednom dođe Crvena zvezda s najvećom »zvijezdom« Šekularcem, popularno zvanim Šeki, s brojem 10, kao i uvijek broj najboljeg igračkog dresa, što je u Spartaku nosio na leđima najbolji igrač dakako Bajmačanin Dušan Maravić zvani Duda!

Huncut Bajus izmislio »štos« da kad god Šekularac ima loptu svi navijači Spartaka viču iz sveg glasa »Dudo, Dudo, Dudo« i obratno kad Duda ima loptu da se deru iz »iz petnih žila« »Šeki, Šeki, Šeki«!

To se nije dopalo navijačima Zvezde koji su u velikom broju vlakom došli u Suboticu i između dva tabora izbije na tribinama neviđena tuča, tada nisu bili protivnici u »kavezima« kao danas što je na svim velikim utakmicama. Nakon posljednjeg zvižduka suca koji je označio Spartakovu pobjedu jedinim golom pravog Duda Dušana Maravića tuča se prenijela na zelenu arenu i »gladijatori« su se tukli do sumraka, a potom ulicama grada sve do Kerske crkve!

Tog ljeta za danas sitan novac Duda prijede u Crvenu zvezdu i postane jedan od najboljih u povijesti kluba s brojem 9, završi i Ekonomski fakultet kao rijetko tko od nogometaša i postade funkcionarom UEFA i Mr. Dušan Maravić a ne »Duda«, koji je eto bez svoje volje bio negda i »Šeki, Šeki, Šeki...«

● Svakog božjeg ponedjeljka, komandir vatrogasne čete i trener Bačke 1901 Čiča Kujundžić je dolazio kod gospodina glavnog gradskog arhivara Martina Horvackog Palivukova, tajnika istog nogometnog kluba, na polukat Varoške kuće da »prokontroli-
ra« protupožarnu zaštitu u arhivi i uopće u Varškoj kući, Naravski, sastavljali su tim za nedjeljni meč i diskutirali samo o nogometu!

Ravnatelj gospodin Horvacki je tada pozivao i pomoćnog arhivara nogometnog suca Gigu Šefčića da čuju i njegovo mišljenje.

Na zvono je pozvan i poslužitelj da donese adekvatno »protupožno sredstvo« tj. iz pateke na čošu kesu sode bikarbone i litrenjak vode, da komandir vatrogasne čete »ugasi vatru« od sinočnjeg junećeg paprikaša i desetak

»prisičenih« jačih špricera.

Tako bi »protupožarna kontrola« arhiva za ponedjeljak bila svršena, a život je išao dalje u nove pobjede nad mjesnim rivalima Sandom i Žakom!

Tu je dolazio jednom misečno i Doktor Babijan, predsjednik kluba, kao da plati »porciju« na prvom katu, a ondak na polukat u arhivu da čuje »misečno izvješće« o stanju kase kluba, što je njemu bilo najvažnije! A vajdar borme i jeste, uvik, jel dvadesetak godina poslije i veliki Puskás reko na svjetskom prvenstvu šefu državne policije i vođi tima »Uram, kis pénz, kis foci – nagy pénz nagy foci« (Gospodine, mali novac, mali nogomet – velik novac, velik nogomet) i očo u kraljevski Madrid zauvik!

● Posli jedno tridesetak godinica Doktor Babijan Malagurski, od vjetnik i predsjednik Bačke riješi da »odriši kesu« i opravi iza tribina tenisko igralište po propisima »lown«, a po zimi ako zaleđi kad se dobro poliva dica su smila tamo i klizati s redovnim klizaljkama, ko je imo!

Tenis su igrala gospoda Faboš Horvacki Palivukov, vlasnik pogrebnog poduzeća i dr. iur. Lajčo Čvarak Dulić, študent prava u Zagrebu, a kad god pomalo i Ljudevit Moco Lamić atletičar i nogometaš, filatelist i fotograf amateur.

Kad se koji fuzbališta na treningu omladine brezobrazijo s Čičom Kujundžićom el s tehničkim rukovoditeljom čika Gavrom Čovićem, taj »otposlat« da za kaštigu »vača« lopte gospodi na tenis igralištu, a bilo je i da je moro skakat priko ograde da donese lop-
tice natrag! Ta kaštiga je bila najveća sramota za fuzbalište omladince!

Al prvi deran koji je tako »kaštigovan« dođe na tenis igralište sav poku-
njen na »poso« i odradi muku, a kad su se gospoda natenisovali, svaki mu da po deset dinara, što je bilo više nego što je njegov bačo zaradio tog dana!

Sutra prvi dođe taj isti na trening, ne sluša zafrkancije drugova a Čiči i čika Gavri kaže da ga bole noge i ne mož danas trčat, a ako mora opet na »kaštigu« sutra će moć »vačat i vračat« gospodi male lopte za tenis, pa makar stoput priskako tarabu na marvensku pecu!

Pribilježio: Milivoj Prčić

Recept

Riba kuhana u vinu

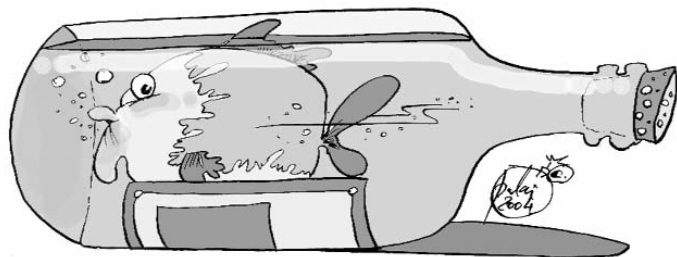
Specijalitet dalmatinske kuhinje

Sastojci:

1 kg ribe
1 čaša bijelog vina
2 glavice luka
lovor, papar, sol, peršinov list, začinsko bilje, ulje

Opis:

Luk očistiti, narezati i malo popržiti na ulju. Dodati malo vode, vino i šalicu ulja. Posoliti, popapriti, dodati lovor, nasjeckani peršinov list i začinsko bilje. Kad tekućina provri, staviti u nju ribu narezanu na komade. Kuhati oko 15 minuta. Poslužiti hladno.

Ilustrirao: Attila Szalai

SASTAVKA IVICA SUBIT	SLAVNI HRVATSKI STOLNO- TENISAČ (NA SLICI)	ISLUŽENI ČINOVNIK	PREDMETI IZ JAJA	NEGOJE- VEN, ROD	VELIKA NEOT- ROVNA /MLIA	VRSIA MINI KAJA	OSOBN /AMJENICA	UPRAVLJA SKI I OM	SLAVNA HRVATSKA STOLNO TENISAČ ICA (NA SLI)
ZAMRŠE NOST KOMPLICA HANOST									
SPORTA- SKA MIJENICA UZRASTA									
HRVATSKI PREDSJED- NIK SAD RONALD							EDO MURILU POSUDA ZA NAREŠKE		
ARTHUR (KRAĆE)				ŽIGAND (IZ APTAI O /VIJI IZ SIJUNA TIGRU					
NOĆOME- IAS IUBI					MAJILIA SVETI NIK IZ TIGRČANA				
LASTAVICA ILI SVRAKA						ŠARENA PAPIGA NEKOGA I NEKI TJELA			
"RADIUS"		GL. GRAD MU JE KALIMANJE METALO- STRUGARI					"BELGIJA" DIO MADAI- SKOG IZ GRADA		
TIP TISKAR- SKIH SI TIVA						ROBICA ISIKA			
"MOJIB DEN"			ONAJ KOJI NEKOG ČEŠLIJAVIA VRHOVI GERMAN- SKI BOČ						
ŽIVOTINJ- SKI PITRECI					JOS NATOČITI PRILAZ NA BROD				ŠIVANICA SIVA GOVEJE MI SI
POSAD				SLOVEN. PIŠAC TONE (TJUBI KIM) RIMSKI: 6					TJADU- LINI KAVNO- IZNI VNIKA
GLAVANJE ILI "VIE" KRUGOVE NA SVE NACINE							ZAČINSKA IJI JKA, ANIS ANIKVAI		
PRIZOČ- NOST							SVEŽNJEVI KOMPOZIT "PRODAJE NEVJEŠTE", IZ TIGRČI		
				GLUMICA NIELSEN				GLUMAC GUINNESS AMALIA (KRAĆE)	
				KRAČKA OD MILJA POKRET IJO KODANJE				"STRANKA DEMOKRAT AKCIJE" DRIKACI- VATI SI	
				LOVAČKI PAS				TAL GLUMICA CINNELLA MAJKE	
				GRABEŽ PLJAKA					
				ČVIJE LIA				IVAN OD MILJA KTI "IZRAEL"	
				ŽITELJI ANAMA					"TONA" "KAI LI"
				ŽENA IZ KARELIJE					

PETAK 16. 4. 2004.

HTV 1	HTV 2
07.05 – Dobro jutro, Hrvatska 09.05 – Čudesne pustolovine 09.30 – Zvučnjak 09.50 – Bobo, Ciki i prijatelji 10.00 – Jezični petak 10.50 – Engleski jezik 11.00 – Hugo, TV igra 11.25 – serija za djecu 11.55 – Burzovno izvješće (R) 12.00 – Podnevni dnevnik 12.16 – TV kalendar 12.35 – Zemlja nade, serija 13.25 – Glazbena TV 14.05 – Res publica: Spajalica 14.50 – Jezični petak (R) 15.40 – Engleski jezik 16.00 – Trenutak spoznaje 16.30 – Među nama 17.00 – Hrvatska danas 17.20 – Divlji novi svijet 18.15 – Upitnik, kviz 18.45 – HR kod, glazbena em. 19.30 – Dnevnik 20.05 – Zlatni vrč, dramska ser. 20.50 – Coca-Cola Music Stars 22.00 – Meridijan 16 22.30 – Sport danas 22.35 – Perlasca, mini-serija 01.55 – Duh, američki film 03.20 – Zus & Zo, film 05.00 – O Jeanne Moreau	07.00 – TV vodič 09.30 – Reprizni program i 13.30 – Kinoteka film 15.25 – Vijesti za gluhe 15.35 – TV kalendar (R) 15.45 – Zvezdane staze 16.35 – Zemlja nade, serija 17.20 – Inspektor Rex 4., serija 18.10 – Panorama 18.40 – Maska, crtana serija 19.05 – Prijatelji 7. 19.27 – Večeras... 19.30 – Glazbena TV (R) 20.05 – TV Bingo Show 20.50 – Iskupljenje u Shawshanku, film 23.20 – Westlife – 00.10 – Prijatelji 7., 00.30 – Zvezdane staze 01.15 – Divlji novi svijet 02.05 – Inspektor Rex 4 02.50 – Pregled programa za subotu

SUBOTA 17. 4. 2004.

HTV 1	HTV 2
08.05 – Amerika – život prirode 08.35 – Crtani film (R) 08.50 – Klinci u škripcu 10.20 – Parlaonica 11.15 – Glazbena TV – TOP 10 12.00 – Podnevni dnevnik 12.15 – TV kalendar 12.30 – Duhovni izazovi 12.45 – Prizma 13.50 – Vijesti 13.55 – Hit do hita: Našice 15.00 – Dokumentarna emisija 15.30 – Vijesti 15.40 – Kiklop 16.30 – Briljanteen 17.25 – Uz Reebok na Olimp 17.35 – Zlatni vrč, dramska ser. 18.15 – HTV prikazuje 18.45 – Po ure torture 19.30 – Dnevnik 20.05 – Neslomljivi 22.05 – Večeras s Joškom 22.50 – Burzovno izvješće 22.55 – Vijesti 23.10 – Sport danas 23.30 – Arahnofobija 01.20 – Opasna ljubav 02.55 – Otkaz donosi smrt 04.20 – Neslomljivi 06.15 – Reprizni program	06.00 – Zemlja nade, serija (12) 09.45 – Među nama 10.15 – Opera matineja 12.15 – Kruške i jabuke 12.50 – Oprah Show 13.40 – Zvezdane staze 14.25 – Glas domovine 14.55 – Coca-Cola Music Stars 15.55 – Ljubljana: EP u gimnastici (M), prijenos 18.25 – HNL, prijenos utakmice 20.10 – Večeras... 20.15 – Treći kamenčić od Sunca 20.45 – Prva HNL Ožujsko – emisija 22.00 – Vučje jezero, serija (12) 22.45 – Bljeskalica 00.15 – Ponoćni art-express 00.25 – Zvezdane staze 01.55 – Zvezdane staze 02.40 – Po ure torture (R) 04.00 – Pozivnica 04.25 – Panorama 04.55 – Meridijan 16 05.25 – HTV prikazuje 05.50 – Res publica 06.35 – Emisija pučke i predajne kulture 07.05 – Dobro jutro, Hrvatska 08.55 – Glazbena emisija 09.50 – Turistička središta Hrvatske

UTORAK 20. 4. 2004.

HTV 1	HTV 2
07.05 – Dobro jutro, Hrvatska 09.05 – Cy, kiber djevojka 09.30 – Jeste li znali? 09.45 – Brum, crtani film 10.00 – Učilica 10.10 – Prirodoslovlje 11.00 – Hugo, TV igra 11.25 – Operacija Barbarossa 12.00 – Podnevni dnevnik 12.35 – Zemlja nade, serija 13.25 – Glazbena TV 14.05 – Res publica: Treća dob 14.50 – Učilica (R) 15.00 – Prirodoslovlje (R) 15.55 – Iz jezične riznice 16.25 – Govorimo o zdravlju 17.00 – Hrvatska danas 17.15 – Živjeti zdravije 17.20 – Egipat 18.25 – Upitnik, kviz 18.50 – Mliječni put 19.30 – Dnevnik 20.05 – Globalno sijelo 20.40 – Forum 22.00 – Meridijan 16 22.30 – Sport danas 22.35 – Čigrom oko svijeta 23.05 – Transfer 23.35 – Videodrom 00.10 – Ne diraj lava dok spava 01.40 – The New Maverick 04.10 – Globalno sijelo	07.00 – TV vodič 10.00 – Reprizni program (R) 12.20 – Magazin Lige prvaka 12.50 – Petica 13.55 – The New Maverick, američki film (89') 15.25 – Vijesti za gluhe 15.35 – TV kalendar (R) 15.45 – Zvezdane staze 16.35 – Zemlja nade, serija (12) 17.20 – U odvetničkom krugu 18.10 – Panorama 18.40 – Maska, crtana serija 19.05 – Prijatelji 6., humoristična serija 19.27 – Večeras... 19.30 – Glazbena TV (R) 20.05 – Frasier 7., humoristična serija 20.35 – Nogometna Liga prvaka, prijenos 22.50 – Air America, film 00.40 – Prijatelji 6., humoristična serija (R) 01.00 – Zvezdane staze 01.45 – U odvetničkom krugu 02.35 – Frasier 7., humoristična 03.00 – Pregled programa za srijedu

SRIJEDA 21. 4. 2004.

HTV 1	HTV 2
07.05 – Dobro jutro, Hrvatska 09.05 – Tristan i Izolda, crtana 09.30 – Kokice 09.50 – Charly i Mimo, crtani 10.00 – Učilica 10.10 – Likovna i glaz. umjt, 11.00 – Hugo, TV igra 11.25 – Operacija Barbarossa 12.00 – Podnevni dnevnik 12.16 – TV kalendar 12.35 – Zemlja nade, serija 13.25 – Glazbena TV 14.05 – Res publica 14.50 – Učilica (R) 15.00 – Likovna i glaz. umj, 16.00 – Kućni ljubimci 16.30 – Boje turizma 17.00 – Hrvatska danas 17.15 – Ljudski instinkti 18.15 – Upitnik, kviz 18.45 – Split: More 19.30 – Dnevnik 20.05 – Peruanski spomenar 20.40 – Brisani prostor 21.30 – Pola ure kulture 22.05 – Meridijan 16 22.40 – Internacional 23.10 – Znanstveno sučelj. 00.15 – Josh i S. A. M., film 01.50 – Ucjena, američki film 03.50 – Brisani prostor (R) 04.40 – Pola ure kulture (R) 05.10 – TV izložba (R) 05.25 – Internacional 05.55 – Peruanski spomenar	07.00 – TV vodič 09.30 – Reprizni program 12.55 – Nogometna Liga 13.30 – Josh i S. A. M., film 15.05 – Iz etnoarhive: Jurjevo 15.30 – Vijesti za gluhe 15.40 – TV kalendar (R) 15.50 – Zvezdane staze 16.40 – Zemlja nade, serija (12) 17.25 – Walker, tekšaški rendžer 4., serija 18.10 – Panorama 18.40 – Maska, crtana serija 19.00 – PP 19.05 – Prijatelji 6., humoristična serija 19.27 – Večeras... 19.30 – Glazbena TV (R) 20.05 – Emisija 20.35 – Prijenos utakmice (polufinale) 22.50 – Ucjena, američki film 00.50 – Prijatelji 6., humoristič na serija (R) 01.10 – Zvezdane staze

NEDJELJA 18. 4. 2004.

HTV 1	HTV 2
07.00 – Vijesti 07.05 – Crtani film (R) 07.20 – Crni gusar, crtani film 07.45 – Pipi Duga Čarapa 09.00 – Vijesti 09.05 – Dizalica 10.05 – Ružno pače, crtana s. 10.30 – Nemogući Niko, crtana 10.40 – Zaplešimo zajedno 10.55 – Videokiosk 11.55 – Burzovno izvješće (R) 12.00 – Podnevni dnevnik 12.15 – TV kalendar 12.30 – Plodovi zemlje 13.20 – Mir i dobro 14.00 – Nedjeljom u 2 15.05 – Fotografija u Hrvatskoj 15.20 – Last Flight of Noah's Ark 17.00 – Mirogoj: Jom hašoa 17.35 – Od pet do sedam – 19.00 – Cocco Bill, crtana serija 19.30 – Dnevnik 20.05 – Tko želi biti milijunaš? 21.10 – g'lamur: kafé 22.10 – Burzovno izvješće 22.15 – Vijesti 22.35 – Zvezdane staze 3: 00.20 – Nevine laži 01.50 – Last Flight of Noah's 03.25 – Od pet do sedam – 05.25 – Reprizni program 06.10 – Iskustvo Isusa	07.00 – TV vodič + turistička središta Hrvatske 09.35 – TV kalendar 09.45 – Iskustvo Isusa, dokumentarna serija 10.30 – Biblija 10.45 – Portret crkve i mjesta 11.00 – Zdenčina – Klinča selo: Misa, prijenos 12.05 – Obiteljski vrtuljak 12.40 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj 13.10 – TV raspored 13.20 – Magazin Lige prvaka 13.50 – Prva HNL Ožujsko – emisija (R) 15.00 – SPORT NEDJELJOM: 15.15 – Ljubljana: EP u gimnastici (M), prijenos 20.25 – Talijanska nogometna liga, 1. poluvrijeme 21.15 – Sport danas 21.30 – Talijanska nogometna liga, 2. poluvrijeme 22.20 – Sportski program 00.20 – Nedjeljom u 2 (R) 01.20 – Pregled programa za ponedjeljak

ČETVRTAK 22. 4. 2004.

HTV 1	HTV 2
07.05 – Dobro jutro, Hrvatska 09.05 – Ace Lightning 09.30 – Športerica 09.45 – Korak po korak (R) 10.00 – Učilica 10.10 – Povijest i zemljopis 11.00 – Hugo, TV igra 11.25 – Operacija Barbarossa 12.00 – Podnevni dnevnik 12.16 – TV kalendar 12.35 – Zemlja nade, serija 13.25 – Glazbena TV 14.05 – Res publica 14.50 – Učilica (R) 15.00 – Povijest i zemljopis (R) 16.00 – Savršeni svijet 16.30 – Heureka 17.00 – Hrvatska danas 17.15 – Tragovi, dokument. 18.15 – Upitnik, kviz 18.45 – Poslovni klub 19.30 – Dnevnik 20.05 – Tko želi biti milijunaš? 21.05 – Znakovi vremena 22.00 – Meridijan 16 22.35 – Crno-bijelo u boji 23.30 – Vrijeme je za jazz 00.40 – River Rats, film 02.30 – Djeca u kutijama, i film 04.00 – Znakovi vremena (R) 04.50 – Iz riznica hrvatskih muzeja (R) 05.00 – Poslovni klub (R)	07.00 – TV vodič 09.30 – Reprizni program 12.50 – Nogometna Liga 13.55 – Djeca u kutijama, film 15.30 – Vijesti za gluhe 15.40 – TV kalendar (R) 15.50 – Zvezdane staze 16.40 – Zemlja nade, serija (12) 17.25 – Porota, serija (12) 18.10 – Panorama 18.40 – Maska, crtana serija 19.05 – Prijatelji 7., humoristična serija 19.27 – Večeras... 19.30 – Glazbena TV (R) 20.05 – Sutkinja Amy 3., serija 20.55 – Obavještajci, serija (12) 21.50 – Seks i grad 6. 22.25 – Maverick, američki film 00.35 – Prijatelji 7 00.55 – Zvezdane staze: Deep Space 9 (4.), serija 01.40 – Porota, serija (12) (R) 02.25 – Sutkinja Amy 3., serija 03.10 – Obavještajci, serija (12) 04.00 – Pregled programa za petak

PONEDJELJAK 19. 4. 2004.

HTV 1	HTV 2
07.05 – Dobro jutro, Hrvatska 09.05 – Leteći medvjedići 09.30 – Mali veliki svijet 09.50 – Charly i Mimo, crtani 10.00 – Učilica 10.10 – Predškolski odgoj i razredna nastava 11.00 – Hugo, TV igra 11.25 – Operacija Barbarossa 12.00 – Podnevni dnevnik 12.15 – TV kalendar 12.35 – Zemlja nade, serija 13.25 – Glazbena TV 14.05 – Res publica 14.50 – Učilica (R) 15.00 – Predškolski odgoj 15.55 – Zadarska Kalelarga, 16.25 – Planet Internet 17.00 – Hrvatska danas 17.15 – National Geographic 18.15 – Upitnik, kviz 18.45 – Misto moje lipo 19.30 – Dnevnik 20.10 – Latinica 22.00 – Meridijan 16 22.35 – Alias, serija 23.25 – Dobro ugođena večer 00.45 – Mannovi 1, njemački 02.30 – Elzin život, litvanski film 04.45 – Latinica 06.25 – Misto moje lipo	07.00 – TV vodič + turistička središta Hrvatske 10.10 – Hit do hita: Našice (1. 11.20 – Talijanska nogometna liga 13.15 – Elzin život, litvanski film 15.30 – Vijesti za gluhe 15.40 – TV kalendar (R) 15.50 – Zvezdane staze: Deep Space 9 (4.), serija 16.40 – Zemlja nade, serija (12) 17.25 – Zlatna krila 3., serija 18.10 – Panorama 18.40 – Maska, crtana serija 19.05 – Prijatelji 6., humoristična serija 19.27 – Večeras... 19.30 – Glazbena TV (R) 20.05 – Petica – europski nogomet 21.10 – Ekipa za očevid 3., serija (12) 22.00 – Galipolje, australski film 23.55 – Prijatelji 6., humoristična serija (R) 00.15 – Zvezdane staze: Deep Space 9 (4.), serija (R) 01.00 – Zlatna krila 3., serija 01.45 – Alias, serija (R) 02.30 – Ekipa za očevid 3.

FILMSKI HIT TJEDNA

HTV1 SUBOTA, 17.4.2004. 20.05

NESLOMLJIVI

(UNBREAKABLE, 2000.)

Fantastična triler-drama. Philadelphijski zaštitar na sveučilišnom stadionu, inače bivši igrač footbala, David Dunn, jedini je preživjeli u katastrofalnoj željezničkoj nesreći. Ne samo da je preživio, nego je prošao bez i najmanje ozljede. Nakon nesreće uvjeren je da ga u životu prati sreća, da mu ništa ne može nauditi i da je neranjiv. Ubrzo nakon tih otkrića na bizaran mu se način obrati strip-izdavač Elijah Price, koji mu iznese fantastičnu pretpostavku: Price je rođen s rijetkim poremećajem zbog kojeg ima 'staklene' kosti, te je do sad imao čak 54 prijeloma. Pretpostavlja da negdje na svijetu mora postojati njegov antipod, netko tko nikad nije bio ozlijeđen ili bolestan. Prilično je siguran da je taj čovjek, neka vrsta stripovskog super-junaka, upravo David Dunn. Dunn mu ne povjeruje, no njegov sin Joseph, dječak u tinejdžerskoj dobi, itekako želi u to vjerovati...

M. Night Shyamalan iznenada se proslavio triler-hororom »Šesto čulo«, koji mu je donio velike pohvale kritičara i jedan od petnaestak najboljih financijskih rezultata u povijesti prikazivanja u sjevernoameričkoj kino mreži. Sljedeći Shyamalanov projekt, »Neslomljivi«, bio je možda manje atraktivan, ali još ambiciozniji projekt u čijem je podtekstu ponovno bila obiteljska problematika prožeta alijenacijom i anksioznošću, tim nezaobilaznim pratiteljima suvremene egzistencije. I ova priča, poput »Šestog čula«, ima neočekivan, šokantan rasplet, a redatelj sve do kraja majstorski gradi mučnu i tjeskobnu atmosferu.

Uloge: Bruce Willis, Samuel L. Jackson, Robin Wright Penn, Spencer Treat Clark, Leslie Stefanson
 Redatelj i scenarist: M. Night Shyamalan

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci – 600 dinara

☐ 1 godina – 1.000 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna.

INOZEMSTVO

☐ 1 godina – 70 EUR.

BANK: VBUYU 22

(Vojvodanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)

Beneficiary customer:

540101 320 5 NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Hrvatska riječ

Ime i prezime:

Ulica i broj:

Mjesto i zemlja:

Telefon i e-mail:

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji: Subotica - Zagreb, da od 19. 1. 2003. važe nove, niže cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.420 din.)
- studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 1.988 din., a u jednom pravcu 1.106 din.)
- osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA
U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Cjenik reklamnog prostora

POSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 6.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 3.600 dinara	
1/4 = 2.000 dinara	

DRUGA I PREPOSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 5.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 3.000 dinara	
1/4 = 1.700 dinara	

UNUTARNJE STRANE / CRNO-BIJELE

1/1 = 3.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 1.800 dinara	
1/3 = 1.300 dinara	
1/6 = 700 dinara	
1/12 = 450 dinara	

Iskoristite popuste!

Za vezane oglase u 4 ili više brojeva odobravamo popust od 20%
SPECIJALAN POPUST ZA GODIŠNJI UGOVOR O REKLAMIRANJU.

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađordev put 2,

telefon (danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7,

telefon (danonoćno): (024) 792-202

Raspored sprovođa i umrlice na

Internetu: www.funero.co.yu

e-mail: funero@funero.co.yu

Danas

TippNet

www.tippnet.co.yu

Brz i pouzdan pristup Internetu za tvrtke i pojedinačne korisnike

Izrada web-prezentacija

Prodaja računara i računarske opreme

Projektovanje, instalacija i održavanje lokalnih i Internet mreža

Prodaja licenciranih softwera

Pojedinačni i kolektivni informatički tečajevi

Izrada knjigovodstvenih i drugih softwera

Bogat izbor informatičke stručne literature

Najkompletnija informatička paleta u Subotici, sa stručnom podrškom na srpskom i mađarskom jeziku i sa stalnim dežurstvom!

Karađordev put 2, Subotica, Tel. (024) 555-765

e-mail: support@tippnet.co.yu

Pronaći bolje rješenje

Pred uskrzne blagdane kako ranijih godina tako i ove, priređuju se izložbe koje su po svojoj tematici vezane za tradiciju i običaje u vezi s velikim kršćanskim praznikom Uskrsa. Prekoreko sredstava javnog priopćavanja: radija, tiska i televizije najavljene su i dvije manifestacije koje ovom prigodom želim istaknuti. To činim stoga što su u Vašem cijenjenom listu objavljena dva napisa (br. 55 od 20. veljače i br. 57. od 5. ožujka 2004. godine) u vezi s namjenom i sadržajem rada Zadužbine dr. Vinka Perčića.

Tako su HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice i HKPD »Matija Gubec« iz Tavana obavijestili javnost da će se 30. ožujka u 19 sati u Galeriji dr. Vinko Perčić otvoriti izložba uskrasnih jaja, čestitki...

Također je, u zavičajnoj Galeriji Dr. Vinko Perčić, u organizaciji Subotičke galerije i Gradskog muzeja najavljena Igrao-na (Jatszóház), zapravo uskrсна radionica za djecu nižih razreda pučke škole s ciljem da se osnovci educiraju u načinu pripreme izrade uskrasnih jaja.

Radi pojašnjenja važno je istaknuti da se ulaz u najavljeni prostor u prvom slučaju locira u Bledsku, a u drugom u ulicu Maksima Gorkog 22. S obzirom na to da se radi o istoj zgradi, neupućeni posjetitelj vjerojatno nije uočio gdje se to priređuju naznačene manifestacije. Naime, posjetitelj je na obje ove priredbe, u subotu 3. travnja u prijepodnevnim satima mogao vidjeti sljedeće: ulaz u službeni pro-

stor Zavičajne galerije dr. Vinko Perčić (M. Gorkog 22) bio je širom otvoren za publiku. Na zidu stubišta ploča s porukom darodavca ove galerije primarijusa dr. Vinka Perčića. U prvom izložbenom prostoru galerije ogroman stol oko kojeg sjedi dvadesetoro djece spremnih da nauče vještinu šaranja jaja raznim tehnikama. Četiri stručnjaka Gradskog muzeja (etnolog, povjesničar umjetnosti, restaurator, pedagog i fotograf) pomno prate rad djece. Upute i demonstraciju rada slamom objašnjava, prikazuje maštovita Ivana Dučić.

Posebno skreće pažnju 31 dijete na ukrašavanje jaja slamom.

Svaki posjetitelj, koji odavno čeka širom otvorena vrata ove galerije suočio se s činjenicom da se samo u dvije od pet prostorija Zavičajne galerije dr. Vinko Perčić mogu vidjeti i slike iz fonda Zadužbine, kao i njegova radna soba. U ostalim prostorijama nema slika. Izložbena je dvorana prazna. Nakon dugogodišnje nebrige oko otvorenosti za javnost, spomenuta manifestacija bila je samo trenutačno zadovoljstvo za eventualnog posjetitelja.

Kao članica Općinske komisije za realiziranje utemeljenja Zavičajne galerije dr. Vinko Perčić od 1995. do 1997. godine, želim podsjetiti čitatelje da je prim. dr. Vinko Perčić ugovorom sklopljenim 21. studenog 1989. godine dio svoje nepokretne i pokretne imovine darovao gradu Subotici. Zavještana kulturna dobra dijelom su izložena u jednom dijelu zgrade, koja je tada činila zasebnu cjelinu, s ula-

zom iz Ulice M. Gorkog 22. U tom dijelu je smještena Zavičajna galerija dr. Vinko Perčić. Želja darodavca (dr. Perčića) konačno bi se morala ispuniti po njegovom zahtjevu iskazanom u darovnom ugovoru. Navodim: »Darovana imovina da se tretira kao zasebna cjelina i koristi kao javna spomenička vrijednost za kulturne i naučne potrebe pod imenom Zavičajna galerija dr. Vinka Perčića« (točka 4. Darovnog ugovora između dr. Vinka Perčića iz Subotice, Maksima Gorkog 22 i Općine Subotica). Dio pokretne navedene zavještane imovine u darovnom ugovoru čeka odgovarajući prostor u zgradi u kojoj se nalazi Galerija. Tako bi cijela zaostavština, locirana na jednom mjestu, bila dostupna javnosti.

Kao što je poznato, stalna postavka Zavičajne galerije Vinko Perčić otvorena je za javnost 5. svibnja 1996. godine. Izložbom 130 djela likovne i primijenjene umjetnosti predstavljen je i dio njegove zaostavštine. Preostali dio je smješten u depoe i u uredske prostore u Gradskoj kući.

Ne ulazeći u razmatranja ostalih pitanja, želim podsjetiti da je, s malo više pažnje, angažiranosti i zainteresiranosti nadležnih moguće pronaći najprikladnije rješenje za status ove Galerije koju nam je zavještao naš zaslužni sugrađanin, primarijus dr. Vinko Perčić. Jer, on to itekako zaslužuje.

Mr. Milka Mikuška,
muzejska savjetnica,

RADIO SUBOTICA

24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12
Tel: 024/55-22-00
Fax: 024/55-19-02

email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku 19,00 h

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH

19,30 h

»Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
»Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
»Razgovor s povodom« (utorkom)
»Otvoreni studio« (srijedom)

»Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)
Vjerska emisija (petkom)

20,00 h

»Čarolije trpeze« (ponedjeljkom)
»Iz hrvatske povijesti« (utorkom)
»Putokazi« (srijedom)
»Rock vremeplov« (četvrtkom)

20,30 h

- Vijesti dana
- Pripovijetka Balinta Vujkova
- Hitovi hrvatskih izvođača
- Minute za ljubitelje jazz-a (petkom)

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
 tel. i fax: 024-561-553
 e-mail: agria@suonline.net

MINEX - TRADE, salon "Moderni Interieri" - SUBOTICA, ŠUMSKA 13 - Tel: 024/525-208, 34-147 - Fax: 024/557-065

NOVO na našem tržištu!!
garniture JORDAN i DARIO

21.225⁰⁰

15.861⁰⁰

49.420⁰⁰

8.683²⁰

10.612⁰⁰

15.912²⁰

31.488⁰⁰

35.552⁰⁰

10.584⁰⁰

8.640⁰⁰

12.960⁰⁰

15.177⁰⁰

3.546⁷²

2.494⁰⁰

5.040⁰⁰

44.782⁰⁰

6.480⁰⁰

27.560⁰⁰

10.368⁰⁰

4.320⁰⁰

6.696⁰⁰

40.176⁰⁰

38.016⁰⁰

1.518⁰⁰

Gotovinski popust 10-20%, odloženo plaćanje čekovima, krediti preko poslovnih banaka (JUBANKA, Komercijalna Banka, Vojvođanska Banka, AIK Banka NIŠ, Raiffeisen Bank)

kolpa-san® **KUPATILA**

stvorena za uživanje
i za ponos

sanitarija i pločice, kade, tuš kade, tuš kabine,
saune, masažni sistemi-vodeni i vazdušni,
bazeni za masažu, nameštaj za kupatila,
ugradni vodokotlići i kupatilska galanterija

Banijska 2, SUBOTICA (u poslovnom centru preko puta FB "PARTIZAN"),

Tel: 024/ 547-274 , 547-886

Novi Sad - Rumenački put 11; 021/518-091
Beograd - Lješka 4; 011/354-8063

